T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ -CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GENÇLER VE YAŞLILARIN MEKÂNSAL AYRIŞMA PRATİKLERİNİN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: CAFERAĞA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

DUYGU KAHRAMAN

DANIŞMAN
PROF.DR. DOĞAÇ NİYAZİ ÖZÜÇELİK

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL-2019

T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GENÇLER VE YAŞLILARIN MEKÂNSAL AYRIŞMA PRATİKLERİNİN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: CAFERAĞA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

DUYGU KAHRAMAN

DANIŞMAN
PROF. DR. DOĞAÇ NİYAZİ ÖZÜÇELİK

SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

İSTANBUL-2019

Bu çalışma 28.06.2019 Tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

TEZ JÜRİSİ

Prof. Dr. Doğaç Niyazi ÖZÜÇELİK
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr.Öğr.Üyesi Taner ARTAN
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr.Öğr.Üyesi Pınar AKKUŞ
İstanbul Arel Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Yüksekokulu

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün safhalarda etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tez çalışmasıyla elde edilmeyen bütün bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi ve bu kaynakları da kaynaklar listesine aldığımı, yine bu tezin çalışılması ve yazımı sırasında patent ve telif haklarını ihlal edici bir davranışımın olmadığı beyan ederim.

Duygu KAHRAMAN

İTHAF

Birlikte yaşayabilmek için mücadele edenlere ***ithaf ediyorum***.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın oluşmasında beni gayretlendiren, desteği ve önerileriyle yanımda olan; zamanını ve emeğini paylaşan danışmanım Prof. Dr. Doğaç Niyazi Özüçelik'e, jüri üyelerim Dr. Öğr. Üyesi Taner Artan ve Dr. Öğr. Üyesi Pınar Akkuş'a teşekkür ederim. Görüşmecilerin çoğuna ulaşmam konusunda aracılık eden, özenli destekleri için Caferağa Mahallesi Muhtarı Zeynep Ayman'a ve çalışma arkadaşlarına teşekkürü borç bilirim.

Tez çalışmamın konusunda şekillenmesi yaşamla kurduğum ilişkinin bir parçası olduğu kadar; daha adil, eşit ve birlikte refah içinde yaşamaya dair umudum ve arzumun "birlikte yaşabilecek miyiz?" sorusuna cevap arayışımın yansımasıdır. Sosyal problemler karmaşık olduğu kadar berrak olmasada, gizil alanlarımıza sığınıp, olmadık boşluklardan filizlenip, kaoslar yaratabiliyor olsada tüm canlıların sahip oldukları haklar herkes için baki olduğuna inanmaktayım. Bu perspektif ile konu seçimini daraltırken, eğitim ve çalışma hayatım boyunca sorguladığım, düşündüğüm alanların tez konusu açısından sınırlandırılması büyük oranda sosyolog olarak görev yaptığım Kadıköy Belediyesinde çalışma deneyiminin etkisini yadsıyamam. Önce bu sebeple daha sonra da tez yazım sürecinde veri desteği sunan Kadıköy Belediyesi ilgili müdürlüklerine ve çalışma arkadaşlarıma sonsuz teşekkürler.

Lisansüstü eğitimine başlamamı teşvik eden ve tez boyunca yaşadığım tüm zorluklarda bana yoldaşlık eden Tuğba Canbulut'a, görüşmelerin deşifre sürecinde desteğini eksik etmeyen, her koşulda yanımda olduğunu bildiğim Esra Nehir'e minnettar olduğumu söylemeliyim.

Görüşlerini, gözlemleri, hayatlarını açık yüreklilikle paylaşan görüşmecilerin hepsine ayrı ayrı çok teşekkür ediyorum. Bu çalışma onlar olmadan mümkün olamazdı.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI ..... İİ
BEYAN ..... İİİ
İTHAF ..... İV
TEŞEKKÜR V
İÇİNDEKİLER ..... Vİ
TABLOLAR LİSTESİ ..... İX
ŞEKİLLER LİSTESİ X
SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ ..... Xİ
ÖZET ..... Xİİ
ABSTRACT ..... Xİİİ
1. GİRİŞ VE AMAÇ 1
1.1. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri 2
1.2. Varsayımlar 4
1.3. Sınırlılıklar 5
2. GENEL BİLGİLER 6
2.1. Kent ve Kentleşmeye Genel Bakış 6
2.2. Kentin Yapı Taşı olarak Mahalle: Caferağa Mahallesi 9
2.3. Kent ve Sosyal Hizmet İlişkisi 12
2.4. Kentin Dönüşümünün Mekânsal Örüntüleri 16
2.4.1.1. Mekân ve Mekânsal Ayrışma 17
2.5. Kamusal Alan Nedir? Nerelerdir? 18
2.6. Kamusal Alan İçinde Üçüncü Yerler Kavramı ve Kapsamı 21
2.6.1.1. Üçüncü Yer Bağlamında Kafeler 24
2.7. Yaş ve Mekân İlişkisi 26
2.8. Mekân Tercihinin Berlirleyicisi: Beğeni ve Ayrım 28
3. GEREÇ VE YÖNTEM 31
3.1. Araştırma Deseni: Niteliksel 31
3.2. Veri Toplama Süreci 31
3.3. Araştırmacının Rolü 33
3.4. Veri Analizi 34

3.5. Örneklem....35
3.6. Etik Sorumluluklar....38
3.7. Araştırmanın Kısıtlılıkları....38
4. BULGULAR....39
4.1. Caferağa Mahallesi Kentleşme Serüveni: "Bu Moda-Kadıköy İstanbul'un Avrupa'sıdır. Türkiye'nin Avrupası burasıdır"....39
4.2. Algılanan Mekân Mahalle: Yer Kimliğinin Yeniden Üretimi....41
4.3. Demografik Yapısı : " Burası Zaten Emekli Mahallesi"....43
4.4. Kültürel Sermayesi ve Sosyal Sermayesi Güçlü Kişilerin Yaşam Alanı....44
4.5. Güvenle Yaşadıkları Bir Alan....45
4.6. Kentsel Hizmetlere Erişim Kolay Olduğu Bir Alan: "Sosyal Olarak Hayatta Kalabilmem İçin Bir Etken Yani Caferağa Mahallesi"....47
4.7. Mahalle Ait Hissettikleri Bir Alan: "Buradan Taşımayı Hiç Düşünmedim, Aklıma Bile Gelmedi."....48
4.8. Kamusal Alanlarda Sosyal İlişkiler....50
4.9. Etkileşim Mekânı Olarak: Meydanlar....59
4.10. Eşitsiz Erişilen Alan: Sahil....59
4.11. Zayıflayan Komşuluk İlişkileri....61
4.12. Sosyal Etkileşim İçin Yeni Bir Üçüncü Yer İmkanı: Mahalle Sosyal Medya Hesapları Kullanımı....63
4.13. Yaşlar Arası Kurulamayan Arkadaşlık İlişkileri....64
4.14. Mekânda Sosyal Ayrışma: Dışardan Gelenler (Ötekiler)....65
4.15. Caferağa Mahallesinde Üçüncü Yerlerin Niteliği....70
4.16. Üçüncü Yerlerin Dönüşümü: "Her Şey Var Eğlenmek İçin, Ama Daha Çok Kafe Kafe Kafe Kafe Kafe"....71
4.17. Bol Bol Kahve Tüketiyoruz ama Pantolonlar Yırtık"....73
4.18. Üçüncü Yerlerde Ayrışma....74
4.18.1.1. Yaşlılık ve Yer Tercihi....76
4.18.1.2. Gençlik Yer İlişkisi: Beğeniye Göre Tercih....77
4.19. Değişime Karşı Direnç: Strateji ve Taktikler....79
5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER....82
5.1. Öneriler....89
KAYNAKLAR....93

EKLER.....103
FORMLAR.....117
ETİK KURUL KARARI.....121
İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI.....122
ÖZGEÇMİŞ.....123

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Görüşmecilerin demografik bilgileri 37
Tablo 2: Yaşlı ve Gençlerin Arkadaşlık İlişki Düzeyleri 64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Kadıköy ilçesi haritası 10
Şekil 2: Görüşme yapılan kişilerin oturdukları sokak dağılımı 36

SEMBOLLER / KISALTMALAR LİSTESİ

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

Kahraman, D. (2019). Gençler ve Yaşlıların Mekânsal Ayrışma Pratiklerinin Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi: Caferağa Mahallesi Örneği. İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet ABD. Yüksek Lisans. İstanbul.

Bu tez, kentsel mekânda kamusal alanlar içerisinde yer alan üçüncü yerlerin değişim ve dönüşümün Caferağa mahallesinde genç ve yaşlı nüfus tarafından nasıl deneyimlendiği; kamusal alanda ilişkileri ve etkileşim düzeyini nasıl etkilediği üzerine odaklanmaktadır. Araştırma, niteliksel araştırma yöntemleri içerisinde fenomonolojik yaklaşım ile ele alınmıştır. Kartopu örneklem metoduyla 10'u 65 yaş üstü, 10'u 18-30 yaş arasında 20 bireyle yarı yapılandırılmış soru formu ile derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Caferağa mahallesi orta ve üst sosyo-ekonomik statüden kişilerin ve yaşlı nüfusun yoğunluklu olarak yaşadığı eski bir yerleşim yeridir. Son yıllarda yaşanan kafe ve barlardaki artışla, genç nüfusun çoğunlukla kullandığı bir kentsel mekân haline gelmiştir. Araştırmanın bulguları ise görüşmecilerin tersine soylulaştırmadan duyulan endişeyle mahalle dışındakileri sosyo-mekânsal ayrıştırdıkları, genç nüfusun beğeni ve zevkleri üzerinde inşa edilen tüketim gereksinimlerinin aralarında ayrım yarattığı, herkesin eşit erişim hakkına sahip olduğu kamusal alanların gençler tarafından yoğunluklu kullanılması yönünde evrimleşmesiyle yaşlı ve genç nüfusun farklı yerlerde sosyalleşmelerinden kaynaklı yerde ayrışma yaşandığını ortaya koymuştur. Kent merkezinde yaşayan bireyin kentsel hizmetlerdeki gelişmeler yaşlı ve genç nüfusun erişimine olanak sağlaması toplumsal dayanışmayı zayıflattığı, kamusal alanlarda etkileşimin düzeylerinin düşük olduğu, akrabalık ilişkileri dışında akran olmayanla arkadaşlık ilişkilerinin kurulmadığı tespit edilmiştir. Aynı zamanda mahalle aidiyeti yüksek olduğu görülen görüşmecilerinin kendi aralarında hemşerilik ilişkileri ve Caferağa'lı kimliği oluşturdukları ve mahallenin dönüşümünde büyük oranda rol biçtikleri mahalle sakini olmayan dışarıdan gelenleri ötekileştirilmesiyle mekânsal ayrışma yaşandığı görülmüştür. Tartışma bölümünde ise kentsel dönüşümün mekânsal ayrışma ve soylulaştırma boyutuyla ele alan çalışmalar ekseninde insan ve mekân ilişkileri üçüncü yerlerin ayrıştırıcı olabileceği Pierre Bourdiue'nün beğeni ve ayrım kavramlarının yaşa bağlı değişkenlik gösterebileceği ele alınmıştır. Bu çalışmayla sosyal hizmet disiplinine kentin kendisi araştırma nesnesi haline getirilmeye çalışılmıştır. Toplumla çalışma yürütürken mikro ölçekte ilişkileri irdelemek sosyal refahın sağlanması için gündelik hayatın olağan süreğenliğinin ve gizil alanlarının araştırılması açısından önemli bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kentsel Sosyal Çalışma, Üçüncü Yerler, Mekânsal Ayrışma, Yaşlı, Genç

ABSTRACT

Kahraman, D. (2019). Evaluation of Spatial Separation Practices of Young People and Elderly in Terms of Social Service: Caferaga Neighborhood Case. İstanbul University-Cerrahpasa, Institute of Graduate Studies, Social Work. Master Thesis. İstanbul.

In this thesis, how the change and transformation of the third places in public spaces in urban space are experienced by young and old population in Caferağa neighborhood; It focuses on how it affects relationships and interaction level in the public sphere. The research has been studied with a phenomenological approach in qualitative research methods. In-depth interviews were carried out with a semi-structured questionnaire with 20 individuals between 10 and 18 years of age.In finding of the study are the concerns of the interviewees, they are worry about de-gentrification because of that they are ocio-spatial segregation of the non-neighborhood. It is seen that consumption needs built on the tastes and tastes of the young population make a distinction between them and the separation of the elderly and the young population in different places occurs due to the socialization of the elderly and young people in different places. It is an old settlement in the middle and upper socio-economic classes of Caferağa neighborhood where the elderly and the elderly population live intensively. With the increase in cafes and bars in recent years, it has become an urban space mostly used by the young population. It is evident that the consumption needs built on the tastes and tastes of the young population evolved, and that the public spaces, where everyone has equal access, have evolved to be densely used by young people; It has been observed that the elderly and young population have been decomposed due to their socialization in different places. Developments in urban services were determined to enable access to the elderly and young population, weaken social solidarity, low levels of interaction in public spaces, and no friendship relations with non-peers other than kinship relations. At the same time, it was seen that the interviewees, who were seen as having a high level of neighborhood, formed their relations of residence and the" Caferağa'lı" identity and alienated the outsiders who did not have a large share of the neighborhood. With this study, the city itself has been transformed into the object of research into the social work discipline and at the same time it was allowed to work in the field of social work. While working with the community, it is important to research the relationships in micro scale and to investigate the continuity and the hidden areas of daily life in order to ensure social welfare.

Key Words: Urban Social Work, Third Place, Spatial Segregation, Elderly, Youth

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Bizden önce varolan yapılı bir çevrede yaşanmaktadır. Bu çevrenin bize sunduğu yapı-işlev (külür, dil, etnisite, toplumsal cinsiyet v.b.) araçlarını ontolojik ve epistemolojik olarak yaşam döngümüz içersinde deneyimlemektedir. Her birey, kendi kişisel tarihi içersinde yaşadığı deneyimi; mikro, mezzo ve makro ölçüde diğerleriyle ortak ya da ayrıştığı noktalarda var olmaktadır. Bu oluşumun doğasını anlamak üzere tarih boyunca farklı disiplinlerin farklı aktarımları olagelmiş ve eklemlenerek devam etmektedir.

İnsan davranışı ve sosyal çevresiyle mekânla ilişkisi her zaman merak edilegelmiştir. Sosyal sorunların, etkileşimin, karşılaşmanın meydana geldiği alan mekânın kendisidir. Fiziksel çevreyi tiyatro sahnesi olarak düşündüğümüzde, aktörler birbirleriyle etkileşiminin yanı sıra dekordan ve sahnenin zemininden, ışığına tüm fiziki olanaklardan etkilemekte ve etkilenmektedir. Her bireyin yaşam deneyimi, beklentisi, mahalle algısı, aidiyeti belli neden-sonuç ilişkisi içerisinde farklılaşmakta ve değişmektedir. Bireysel deneyimlerimizin yanı sıra; kolektif bellek, sosyo-kültürel yapı ve kültürel değerler, yargılar, ritüeller, strateji ve taktiklerle yerelin kendine has doğasını oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet alanı tarihsel gelişimi içerisinde birey, grup ve toplumla çalışırken özel alanda yaşananlar (ev/iş) ekseninde ve kurumsal destek mekanizmaları üzerine daha fazla odaklandığı görülmektedir. Son dönem sosyal hizmet tartışmaları içerisinde sosyal hizmetlerin yerelleşmesi ve yerelin ihtiyacına yönelik uygulamalar gerçekleştirilmesi tartışmaları yer almaktadır. Bu çalışmanın önemi; kentte yürütülecek sosyal hizmet uygulamalarında toplumla çalışma yürütürken, özellikle yaş temelli sosyal dışlanma, sosyal entegrasyon imkanlarının mekân üzerinde nasıl tezahür ettiğine odaklanmasıdır. Çünkü mekânın insan ilişkilerini örgütleyebileceği ve kentteki değişim ve dönüşümlerin farklı yaş grupları arasında ayrım yaratabileceği tartışmaya açılmıştır.

Araştırmacının bu konuyu saha olarak seçilmesindeki en büyük neden TÜİK 2017 adrese dayalı nüfus kayıt sistemi verilerine göre Kadıköy ilçesinin 451,453 toplam nüfusunun 85.528'ini 65 yaş üstü kişiler oluşturmaktadır. Caferağa mahallesinin

23.997'lik nüfusunun 4.970 kişini 65 yaş üstü kişilerden oluşmaktadır. Bunun yanı sıra Kadıköy Belediyesi 2017-2018 yıllarında halkla ilişkiler müdürlüğüne gelen şikayetler1 incelendiğinde; evcil hayvanlarla ilgili sorunlardan sonra en büyük sorunun gürültü kirliliği olduğu görülmüştür. Gürültünün en büyük kaynağının son yıllarda Caferağa mahallesinde yoğunlaşan kafe ve barlardan kaynaklandığı belediye ile yapılan görüşmelerden bilgi edinilmiştir. Kafe ve barlardaki arttış ile mahalle cazibe merkezi haline gelmiş ve özellikle haftasonu günlük kullanım nüfusu yapılan gözlemler sonucunda arttığı bilinmektedir. Mahallede yaşanan bu değişimi mahallenin sakinleri tarafından nasıl deneyimlendiğini anlamaya çalışmak ve sosyal hizmet açısından yeni uygulama önerileri geliştirilmesine katkı sunmak araştırmacıyı bu araştırmayı yapmaya itmiştir.

Bu araştırma ile yaş ve yer ilişkisi yerinde yaşlanma deneyimin Caferağa mahallesi görünümlerini ortaya koymak, 2018 yılı içerisinde Caferağa mahallesinde aynı dönemi paylaşan yaşlı ve genç nüfusunun mekân tercihleri ve yaşlar arası ilişkileri, toplumsal organizasyonu nasıl etkilediğini görüşmecilerin deneyimleri üzerinden ortaya koymak amaçlanmaktadır.

1.1. Araştırmanın Amacı ve Alt Problemleri

Bu tez; 2018 yılında Kadıköy ilçesi Caferağa Mahallesi sınırlarında ikamet eden genç ve yaşlı nüfusun kentsel mekân içerisinde kamusal alanın bir parçası olan üçüncü yerler üzerinden dönüşümünü mikro ölçekte ''yapı-fail ikiciliği'' içerisinde; yaşlar arası ilişkileri nasıl örgütlediğini anlama amacı taşımaktadır. Çalışmanın lokomotifini oluşturan ''yapı'' kısmı; kentsel mekânda mahalle düzeyinde mekânın kamusal alanlar içerisinde üçüncü yerler (kafe ve barlar) üzerinden okunmasını ifade etmektedir. Mekân, salt fiziksel, mimarı olmanın dışında toplumsal ilişkileri örgütleyen, dönüştüren, ayrıştıran; dayanışma, eşitsizlik, sosyal adalet gibi kavramları tartışmaya imkan veren bir zemine oturtulmaktadır. ''Fail'' olarak ele alınan ise mahallede ikamet eden yaşlı ve genç nüfustur. Faillik içerisinde bilinçli karar almayı, eylemlilikleri, karşılıklı alışveriş ile bir bütünlük içerisinde yaş ekseninde ele alınmış; yaşlar arası ilişkilerde mahalle ölçeğinde karşılaşma ve kırılma imkanları değerlendirilmiştir.

---

[11] Kadıköy Belediyesi halkla ilişkiler müdürlüğünden edinilen vatandaş şikayetlerinin dağılımı ham veriler bölümünde tablo olarak paylaşılmıştır.

Çalışmanın temel sorunsalları ise şöyledir:

1. Kentsel mekânda üçüncü yerlerin niteliğinin değişmesi, yaşlı ve genç nüfus açısından mekânsal ayrışma yaratıyor mu?
2. Genç ve yaşlı nüfusun üçüncü yer tercihleri aralarında beğeni farklılılıkları sebebiyle ayrım oluşmasına kaynaklık ediyor mu?
3. Üçüncü yerlerin değişmesine karşın aktörlerin geliştirdiği strateji ve taktikler nelerdir?
4. Mekânın dönüşümü, mahallenin sosyal ilişkilerini (komşuluk, esnafla ilişki v.b.) nasıl etkilemektedir?

Bu sorunsallar çerçevesinde çalışmada ele alınan mekân Caferağa Mahallesinin kendisidir. Bir mahalle resmi anlatısı içerisinde mahallenin çok boyutlu yapısının analizine imkan sağlamak üzere araştırmanın birinci bölümü olan genel bilgilerde; araştırmanın mekânı olan Caferağa Mahallesinin kısa tarihi, kentleşme deneyimi ve mekânsal dönüşümün üçüncü yerlerdeki görünümlerine yer verilmiştir. Kentsel dönüşümün soylulaştırma boyutu ve onunla ilişkili soylulaştırma çalışmalarına yer verilmiştir. Kentleşmenin Sosyal Hizmet alanı içerisindeki yerini "Kentsel Sosyal Çalışma" ve "Yeşil Sosyal Hizmet" literatürü üzerinden aktarılmıştır. Daha sonra mekânın dönüşümünü kamusal alanlar üzerinden okumak hedefi taşıyan araştırma kamusal alan tartışmaları özetlenmiş, üçüncü yerler kavramı yeterli düzeyde Türkçe kaynak olmaması sebebiyle yabancı kaynaklardaki yerine işaret edilmiş ve yer tercihlerinin yaşa bağlı etkilerini anlamak ise Fransız Sosyolog Pierre Bourdiue nin *beğeni* ve *ayrım* kavramları açıklanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümü olan bulgular bölümünde ise; Caferağa Mahallesinin kentleşme sürecinin üçüncü yerlerin sayısının ve niteliğinin değişmesiyle, kent merkezi haline gelen mahallenin; yaşayanları ve dışardan gelenleri ayrıştırdıkları tespit edilmiştir. İçerden olarak ifade ettikleri mahalle sakinlerinin ortak ithaf ettikleri kültürel ve sosyal sermayeleri güçlü grup olarak görürken, dışardakileri ise büyük çoğunluğu farklı yaşam tarzları olan genç nüfusun özgürlük ve sosyalleşme amacıyla tüketim mekânlarını kullanmak üzere gelen dönüşümün taşıyıcıları olarak tanımlamışlardır. Kentleşmenin mekân üzerinde etkisi düşünüldüğüde, kent soylu olarak gördükleri alanın, tersine bir soylulaştırma etkisinden duyulan endişe dile getirilmiştir. Mahalle

aidiyetleri yüksek olan katılımcıların; üçüncü nesil kahvecilerin ve içkili mekânların artmasıyla kamusal alan kullanımlarının azaldığı, özel alanlarının daraldığı bu sebeple gündelik hayatlarında kalabalık, gürültü sebebiyle evlerinde daha fazla vakit geçirme yönünde strateji geliştirmişlerdir. Uzun süreli ikamet eden yaşlı nüfusun yerinde yaşlanma deneyimin ev dışında sosyal ağlar açısından esnafla kurulan ilişkinin önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Eski esnaf yerine yeni mimari tasarım ve içerikleri gençlerin beğeni ve zevklerine hitap eden kafeler (üçüncü nesil kahveciler) ve barlar sebebiyle yaşlı ve genç nüfusun mahalle içerisinde farklı yerlerde zaman geçirdikleri öğrenilmiştir. Yaşlar arası ilişkiler bağlamında genç ve yaşlı nüfusun akrabalık ilişkileri dışında kamusal alanlarda az derece karşılaştıkları, arkadaşlık ilişkileri kurmadıkları tespit edilmiştir.

Niteliksel araştırma deseni içerisinde fenomolojik yaklaşımın özneyi akli fail ve eylemliliğini göz önünde bulundurmaya imkan vermesi sebebiyle derinlemesine görüşmeler yorumlanarak ele alınmıştır. Yöntem ve gereç bölümünde araştırmanın saha sürecinden, analiz ve yazıya dökülme basamaklarında hangi araçlar kullanıldığı aktarılmıştır. Kartopu örneklem yoluyla ulaşılan 10'u 65 yaş üstü, 10'u 18-30 yaş arasında Caferağa mahallesinde ikamet eden katılımcıların anonimliğini güvence altına almak için, görüşmeci numarası, cinsiyet ve yaşlarına göre görüşmeciler kodlanmıştır.

Araştırmanın son kısmı olan Tartışma, Sonuç ve Öneriler bölümüde ise araştırmanın amacı ve sorunsalı çerçevesinde bulgular literatürle ilişkisi kurulmuş, elde edilen sonuçlar aktarılmıştır. Yaşlar arası ilişkilerin mikro ölçekte daha fazla incelenmesi gerektiği, mekânın sosyal ilişkileri örgütleyebileceği, kamusal alan kullanımının yaşlar açısından eşit kullanımı gerekliliği yerinde yaşlanma açısından önemli olduğu, tüketim toplumunun gençlik yaşam tarzı üzerinde yoğunlaşmasıyla kentin diğer kullanıcıları arasında ayrıma imkan verebileceği ifade edilmiştir. Bu çalışmanın sosyal hizmet alanında toplumla çalışma yürütürken, kentsel sosyal çalışma çerçevesinde meksansal ayrışamanın yaşa bağlı farklı görünümleri olabileceği ortaya çıkarılmış; ev ve iş alanları dışında bulunan üçüncü yerlerin daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyduğu ortaya konmuştur.

1.2. Varsayımlar

Çalışma kapsamında görüşmecilerin kendi düşüncelerini açık ve samimiyetle ifade edildikleri varsayılmaktadır.

1.3. Sınırlılıklar

Nitel araştırmanın doğası gereği bu çalışma görüşmecilerin kendi öznel deneyimlerinin analizleriyle şekillenmiştir. Bu sebeple 2018 yılında Caferağa mahallesinde 10'u genç, 10'u yaşlı bireyden oluşan görüşmecilerin öznel deneyimlerinin sonuçları ortaya konmuştur. Genç ve yaşlı nüfusun mahalle deneyimlerini belirlemek için genç görüşmecilerin yaş aralığı 18-30 olarak, yaşlı bireyler için 65 yaş üstü olarak sınırlandırılmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Kent ve Kentleşmeye Genel Bakış

"Şehir, bir terbiyenin ve zevkin etrafında teşekkül eden müşterek bir hayattır".

Ahmet Hamdi Tanpınar

Kentler; mekânsal, toplumsal, kültürel, ekonomik döngüsel ilişkilerin farklı deneyimlendiği ''sahne''[2] lerdir. Bu sahnenin anlaşılması çok boyutlu yaklaşımı gerektirmektedir. Ansiklopediler ve sözlüklerde "şehir, mekânının fiziki anlamda sınırları belirlenmiş bir alt birimi (Alada, 2008, s. 15)" olarak tanımlanmaktadır. Kentin sahnesini oluşturan mekânsal dağılım, ilişkileri belirleyen tüketim araçları, aktörlerin duygu durumları, adiyetleri, algılamaları; tarihselliklik ve mekânsallık üzerinden süregelen oyunda, iktidarlar, ilişki ağları tarih boyunca farklı disiplinler ve düşünürler tarafından ele alınmıştır. Kentsel gelişim süreçlerinin analizlerine *Durkheim, Marx* ve *Weber* gibi klasik kuramcıların yapıtlarında rastlamaktayız. "Kentler Durkheim için, ahlaki tutarlığın parçaladığı yerler; Weber için rasyonelliğin geliştiği yerler; Marx için kapitalist üretim gelişmesi sonucu ortaya çıkan yıkıcı güçlerin deneyimlerini sunan yerlerdir (Keleş, 1993)."

Kentleşme ise, sosyoloji, tarih, çoğrafya, şehir planlama, mimarlık v.b. disiplinler tarafından ele alınmış çok katmanlı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentleşmenin o mekânda nasıl gerçekleştiği, kendine özgü sorunları ve oluşları meydana getirmektedir. Bu durum kentlerde, sağlık, güvenlik, çevre kirliliği, gürültü gibi yerleşim düzeyinde sorunlar oluştururken; yalnızlık, dışlanma, sosyal izolasyon gibi sosyo-psikolojik sorunları da beraberinde getirebilmektedir.

Türkiye tarihinde kentleşme olgusuna baktığımızda tarihsel olarak; 1950'li yıllarda hızlı bir kentleşme ile birlikte kırdan kente göç kentlerde nüfus artışına yol açtığı görülmektedir. Ülkemizdeki bu dönüşümü ele alan önemli sosyal bilimciler Hilmi Ziya Ülken, Z.Fahri Fındıkoğlu, Mübeccel Kıray gibi isimler olmuştur. "1950'lerden 1970'lerin sonlarına kadar Türkiye'nin kentleşme deneyimi, kırsal alanlardan kentsel

[2] Burada Erving Goffman'ın sahne metaforuna da referansla bir kurgu oluşturulmuştur.

alanlara doğru iç göçlerin yarattığı nüfus yığılmalarına ve bu nüfusun mekânda yerleşme sürecinin analizine odaklanmış (Kurtuluş, 2005, s. 212 içinde).” 1970’li yıllarda ise Türkiye’nin kentleşme serüveni, neo-liberalleşme süreci ile birlikte, dönüşüm süreçleri, ilişkiler, mülkiyet ilişkileri, mekânın dönüşümü yönünde olmuştur. 1980 sonrası ile inşaat ve gayrimenkül piyasasının gelişmesiyle, fiziki çevrede büyük ölçekte değişmeler, hizmet sektörünün genişlemesi, güvenlikli siteler, kamusal alanlarla ilgili mücadeleler gündeme gelmeye başlamıştır. 1990’lı yıllarda ortaya çıkan “Yeni Kentleşme Akımı” kent mekânını ve kenti anlamlandırma üzerine, yaşayanları, fiziksel, sosyal erişimlerini arttıran, AVM’ler yerine yerleşim yerine yakın küçük işletmelerin arttırılması böylelikle sosyal etkileşimi arttırmak, sokak, park ve yeşil alanla iç içe binalar tasarlamak; ekolojik ve sürdürülebilir yaşam temelli mimari ve kentsel planlama uygulamaları geliştirmeyi içermektedir. Emely Talen’e (2002) göre yeni kentleşme akımında üç temel sosyal amaç yer almaktadır. Bunlar sırasıyla, topluluk duygusunu oluşturmak, ortak yarar bilincini geliştirmek ve sosyal eşitliği sağlayabilmektir (Talen, 2002, Kaynak: Kurtkapan, 2017). 2000’li yıllardan günümüze kadar geçen süreci “neo-liberal” kentleşme olarak ifadesini bulan serbest piyasa ekonomisinin güçlenmesi, kentin dönüşümünü daha yıkıcı, büyük ölçekte dönüştürücü hale gelmesiyle değişim değeri olarak kenti rant çeperine getirmiştir (Koylan, 2018). 2000’lerin başı neoliberalizmin güç kazanması ile ekonomik kriz dünya çapında başlamıştır. İnsanların ihtiyaçlarından fazla alışveriş merkezlerinin, toplu konut, güvenlikli kapalı sitelerin (gated community), spor, ticaret ve eğlence merkezlerinden oluşan mega projelerin, en uç seviyelere ulaştığı dönemde (Mayer, 2011). küreselleşen dünyada inşaat sektörü üzerinden kentler “mega kent”, marka şehir” olma yolunda İstanbul’da; kentsel planlama, mimari alanda uygulamalar görülmeye başlamıştır. 2013 Haziran ayı Gezi Parkı’ndan sonrada kent mekânı, kamusal alanlar, yeni toplumsal hareketler, politik öznellik, katılımcı yerel siyaset konuları tartışılır hale gelmiştir (Bartu Candan ve Özbay 2014). Günümüzde ise Kanal İstanbul Projesi, 3. Köprü inşaatı v.b. İstanbul’un kentsel dokusunda ciddi müdehaleler içeren uygulama devam edegelmemektedir. Kente gelenler yerleşmeye başlayınca kent çalışmalarında “gelsinler mi- gelmesinler mi?” tartışmasından “bu gelenler ne olacak?” sorusu ön plana çıkmıştır (Tekeli, 2011).

Kentleşme seyri içerisinde Türkiye’nin mega kenti haline gelen İstanbul ve mahalleleri; aldığı göçlerle, ekonomik ve sosyal ilişkilerde de kendine has dönüşüm/değişim süreçleri geçirmiştir. Keleş (1993)’e göre kentleşmenin büyük

kentlere yönelmesi iki şekilde olmaktadır. Birincisi, bir ülkede kentin, diğer kentlere göre farklılaşıp büyümesi ve "Tek Büyüt Kenti" haline gelmesidir. İstanbul kentini de bu gelişim süreci içerisinde örneklendirmektedir. İkincisi ise "kentlerin büyüklükleri ile büyüklük sıraları arasında belirli bir ilişkinin varlığına dayanan yerleşme yapısı"dır (Keleş, 1993, s. 35)."

Kentleşme süreci tarihsel bağlamında kısaca ele aldıktan sonra; kentllileşme kavramına baktığımızda literatürde bir uzlaşı olmadığı görülmektedir; "kente göçle gelen ve kentte yaşayanların, kentte ait değer-norm sistemini, kentli insanın düşünme, davranış biçimlerini ve giderek yaşama biçimini benimsemesi şeklinde yapmak olanaklıdır" (Bal, 2002, s. 64). Kentli orta sınıf, kent kültürü oluşturduğunu, yeni gelenlerin buna eklemlenip uyum sağlamaları gerektiğini, kentli modern olmanın imkanları beğenileri üzerinden kurgulamış, uyumlanmayanlarsa marjinalleştirmiştir. Buna karşın kentle bütünleşme imkanını kentli olma pratikleri sebebiyle yerine getiremeyenler, kendi ilişki ağlarını örmüş kendi habitusunu oluşturmuştur (Tekeli, 2011). Bu habitus içinde arabesk müzik zevkleri, "altkültürler", farklı kamusal alan kullanımları, kahvehane kültürü v.b. oluşumlar ortaya çıkmış ve yaygınlaşmıştır. Kültürler arasında hiyerarşik bir denklem kurmak yerine grupları ve birbirilerine ilişkilerini anlamak ve özellikle kentsel dönüşüm çalışmalarında mekânın dönüştürücü etkisine direnen sakinlerin yaşadığı süreçleri anlamak gerekli görülmektedir.

Kentte yaşayan dönüşümler; sosyal bilimlerdeki gelişmelerle orantılı olarak; mekânsallık, faillik, küreselleşme, sosyal hareketler, ilişki ağları, risk, yapılaşma gibi yeni kavramlaştırmalar, yeni iktidar ve sınıf teorileri, toplumsal cinsiyet analizleri ve ekoloji gibi çok kapsamlı farklı boyutlarda tartışmalar ortaya çıkmıştır (Esgin ve Sarı, 2016, ss. 7-60). Dünya nüfusunun bir kısmı iyi gelir getiren alanlarda çalışıp aynı yaşam tarzları ve tüketim kalıplarını benimsemişlerken, bu azınlığın dışında kalanlar ise, gelir düzeyi, mekân kullanımı ve tüketim alışkanlıkları ile eski yapıyı sürdürmektedirler. Böylece özellikle kentsel alanlarda "ayrışma" ve "kutuplaşma" ortaya çıkmış, çeşitli toplumsal kesimler arası farklılıklar derinleşmiştir (Gürses, 2010). Bu dönüşüm İstanbul ilçesinde günümüzde farklı mahallelerde Fikirtepe gibi yoksul mahallerde ada bazlı ve yıkıp yeniden inşaa edilirken, Sulukule, Kuzguncuk gibi semtlerde *soylulaştırma* deneyimleri yaşandığını görmekteyiz. Tüm bu birikim içerisinde İstanbul Kadıköy ilçesi

Caferağa Mahallesinde yaşanan kentin mekânsal değişimini ele almak önemli bulunmaktadır.

Ülkemizdeki kentleşme süreci farklı disiplinlerde batı kaynaklarından beslenmekle birlikte özgün bir literatür olmuşmaya başlanmasıyla, makaleler, yayınlar, ampirik çalışmalara rastlanmaktadır. Kentin seyri yeni sorunlar, teknolojik ve ekonomik gelişmeler; sanayileşme, modernleşme teorileri ve metropolitan alan çalışmalarıyla birlikte sosyal bilimlerin pozitifist anlayışının yanı sıra gelişen daha micro incelemelerin gerekliliğinin yolunu açmıştır.

2.2. Kentin Yapı Taşı olarak Mahalle: Caferağa Mahallesi

Mahalle, idari, sosyal ve fiziki bir kentsel alandır. Mahalle "çokbiçimli yerleşme taktiklerinin yarattığı bir mekânlar şebekesidir (Stravros, 2018, s. 137)." Arapça kökenli olan sözcük, "bir kentin, bir kasabanın, büyükçe bir köyün yönetim bakımından bölündüğü, resmi işleri bir muhtarca görülen parçalardan her biri (Püsküllüoğlu, 2003, s.650)". olarak da tanımlanmaktadır. Kentin ana unsurlarından bir mahalledir. "Mahalle, mekân ve hayatın esrarengiz birlikteliğidir (Alver, 2010, s. 116)." Mahallenin idari boyutunda, devletin iktidar ilişkileri içerisinde yönetimini üstlenmesi, güvenliği sağlaması, alt yapı üst yapı hizmetlerini sürdürürken; sosyal boyutunda bireylerin kimliksel aidiyetlerini inşa ettiği, hemşehrilik, dayanışma ve ortak sorumluklar üstlendikleri yaşam alanlarını içeren kamusal ve özel alanlara sahiptir.

Araştırma kapsamında ele alınan Caferağa mahallesi tarihsel gelişimi içerisinde geç yerleşim yoğunluğu kazanması sebebiyle, şehir planlama ve, mimari dokusu görece düzenli bulunmaktadır. "Toplumsal bütünlük, kaynaşma, bütünleşme, birlik olma, yardımlaşma, komşuluk gibi kavramları kapsayan mahalle, bunlara ek olarak çoğu zaman bir kimlik unsuru olarak içinde yaşayan insanlara belli bir kimlik sunmuştur (Akyol Altun, 2010)." Caferağa mahallesi tarihi ve kültürel varklıkları, kültürel ve sosyal faaliyetlerin orta sınıfı konumlanışlığıyla kentli kimliğini oluşturmuştur.

İstanbul ilinin Anadolu yakası Kadıköy ilçesi TÜİK 2017 verilerine göre 451.453 nüfusu ile 25,20 kilometre karelik alanda yer almaktadır. Doğusunda Maltepe ilçesi, batısında İstanbul Boğazı, ve Marmara Denizi, kuzeyinde Üsküdar ve Ataşehir ilçeleri, güneyinde Marmara Denizi ile çevrilidir. Doğusunda Maltepe ilçesi, batısında İstanbul Boğazı, ve Marmara Denizi, kuzeyinde Üsküdar ve Ataşehir ilçeleri, güneyinde

Marmara Denizi ile çevrilidir. Çevre ilçelerin gelişimiden de etkilenmekte ve etkilemektedir (http://www.kadikoy.bel.tr/Kadikoy/Cografi-Konum erişim tarihi: 21.10.2018).

Şekil 1: Kadıköy ilçesi haritası

Kaynak: http://www.ilovekadikoy.com/ adresinden alınmıştır.

"Kadıköy'de yerleşmenin başlangıcını oluşturan esas çekirdek, ilçenin kuzeybatısında, Haydarpaşa Koyu çevresi ile Moda Burnu'nun oluşturduğu alanda yer almaktadır. Kadıköy semti, kabaca kuzey ve kuzeydoğuda demiryolu, doğuda Kurbağalıdere (Kuşdili Deresi) ve Kalamış Koyu, batıda ise Marmara Denizi ve Haydarpaşa Koyu' nun sınırladığı bir alanla sınırlandırılabilir. Bugün bu alan Kadıköy Çarşısı, Yeldeğirmeni ve Moda gibi tarihi yerleşme alanlarını da içeren Rasimpaşa, Osmanağa ve Caferağa mahallelerinden oluşmaktadır. Günümüzde bütünüyle kentsel alan içinde kalan ve yapılaşmış bulunan Kadıköy, Bostancı'ya kadar olan semt ve mahalleleri ile ancak XIX. yüzyılda sürekli iskan sahası haline gelerek, kentle bütünleşebilmiştir (Akbulut, 2004, s. 107)."

> “İstanbul’un fethinden önce kasaba görünümden olan Kadıköy, fethinden sonra balıkçılık ve tarımla uğraşan Rum nüfusu ile birlikte Türk nüfusunun yavaş yavaş yerleşmeye başlamıştır. Osmanlı döneminde Kadıköy çevresi Roma ve Bizans döneminde olduğu gibi üst düzey yöneticilerin rağbet ettiği gözde bir sayfiye ve mesire yeri olmaya devam eder. Haydarpaşa, Kuşdili Deresi (Kurbağalıdere), Çamlıca yamaçlarına doğru Acıbadem ve Koşuyolu ile Fenerbahçe önde gelen çayır ve mesire alanlarıdır ve Bostancı'ya kadar uzanan geniş saha içinde yer yer sultan ve üst düzey yöneticilere ait köşk, sahilsarayı ve bahçeler ile daha iç kısımlarda köyler yer almaktadır.” (Akbulut, 1994, s. 332).

18.yy’da Kadıköy ve çevresi mesire yeri ve çayırlar (Haydarpaşa, Yoğurtçu, Moda, Kuşdili, Uçunçayır) bulunmaktadır. Daha sonra Ermeni nüfusta yerleşmeye başladığı bilinmektedir. 19.yy’a gelindiğinde Selimiye Kışlası ve Haydarpaşa Askeri Hastanesi ile ilçenin gelişmesi başlamış, özellikle ulaşım ağlarının, demiryolu, vapur işletmeleriyle ulaşım aksları gelişmiştir. 1856 ve 1877 yılında gerçekleşen iki büyük yangınla semtlerin yeniden yapılandırılması söz konusu olmuştur. "Kadıköy kısa bir süre önce tamamen yanmışken şimdi tıpkı bir Avrupa kenti gibi yeniden inşa edilmekte ve gözle görünür bir biçimde, her ulustan insanların barındığı İstanbul'un en gözde semti olarak gelişmektedir (Dethier, 1993, s. 93).” 1859'da Moda'da Fransız ve Latin Katolik kiliseleri ile Anglikan Kilisesi açılmıştır (Akbulut, 1994, s. 333). “Yüzyılının sonlarına doğru Moda ve Fenerbahçe çevresine gayrimüslüm ve Levantenlerin yerleşmesi gözlenirken, Göztepe, Erenköy, Bostancı çevresinde II. Abdülhamit döneminde (1876-1909) devlet adamları köşkler yaptırmıştır (Kavukçuoğlu, 2010).”

1900-1950’li yılları arasında İstanbul Kadıköy ilçesinin sahip olduğu çoğrafi, sosyo-kültürel özelliklerini; sanat, külür potansiyelini orada yaşamış ünlü sanatçılardan üzerinden anlattığı “Bir Zamanlar Kadıköy” (Giz, 1990) kitabında “Türkiye’nin en kültürlü kenti Kadıköy” olarak gördüğünü ifade etmiştir. Bu savını sahip olduğu kent olanaklarına ve insan kaynağına bağlamaktadır. Giz’e göre 1900’lerde *Yeni bir İstanbul* oluşmaya başlamış, Kadıköy, bağlar, çayır, cevizlik, tarlalar varken, başta İngilizler, İtalyan’lar, Fransız’lar, zaten daha yerlisi olan Rum’lar, Ermeni’ler ve Müslüman Türkler’den oluşan çok kültürlü ve milletli bir yapıdadır.

> “20. yy başlarında ise Kadıköy’ün mekânsal yapısında 1950’li yıllarda başlayıp 60’larda hız kazanan, ticaret ve hizmet sektörlerinin yoğunlaşma

göstermesiyle, Sirkeci- Eminönü- Karaköy- Beyoğlu gibi birinci kademe merkezlerin ardından ikinci kademedeki metropoliten alt merkeze dönüşmüş ve eski semt merkezi niteliği değişmiştir. 1980'li yılların siyasi atmosferi ve politikalarıyla kırdan kente göç hareketliliği devam etmiş, kentlerde nüfus yoğunlaşmış, gecekondulaşma, kent merkezlerin boş arazilerin yerleşime açılmasıyla genişlemeye merkez-çevre ilişkisi kurulmaya başladığı görülmüştür. 1980 sonrası dönemde ise artan konut ihtiyacını karşılamak, hizmet sektörünün gelişmesi, ulaşım teknolojisi ilerlemiş ve apartmanlaşmalar hız kazanmıştır. Büyük kentlerin fiziksel mekânında da değişiklikler olmuş; boş arsalar yapılaşmış, kente yeni büyük yapı alanları eklemlenmiş; ve 'azman kentler' oluşmuştur (Tekeli, 1999, s. 17)"

1980 sonrası gelişen politikalardan etkilenmiş, tarihi binalar yerini apartmanlara bırakmıştır. Dönemin önde gelen sanatçıları, bilim adamları, gazeteciler Caferağa mahallesinde yaşamıştır.[3] Günümüzde de bu durumun eskisi kadar sık olmasada sanatçıların, akademisyenlerin yaşamak için tercih ettiklerini söylenebilmektedir. Caferağa mahallesi, çoğunlukla gayrimüslümlerin ve levantenlerin oturduğu bir semt halindeyken, Türk nüfusuyla kaynaşan komşuluk, esnaf ilişkileri geliştirilmeye başlamıştır. Bu ilişkide hem mimari yapı da kendini gösterirken, kişilerin giyim kuşamından, yaşam tarzlarına bir çok yönde etkileşimi mümkün kılmıştır. "Bu çok kültürlülük içerisinde Müslüman Türkler Ramazan ve Kurban bayramını, Paskalya ve Noel'de birlikte geçirmişlerdir (Önce, 1998)." Bu sentez mahallenin Önce'nin (1998) kitabında sunduğu gibi esnaflarında da görülmektedir.

2.3. Kent ve Sosyal Hizmet İlişkisi

Sosyal hizmet mesleğinin Zastrow (2010)'un da belirttiği gibi 1800'lerin başında kentsel alanda yaşayan insanları karşılama girişimiyle kurumsallaşmaya başlamıştır. Dönemin kentsel gelişimine orantılı yaşayanların ihtiyaçlarına göre temel ihtiyaçları (gıdaya erişim, barınma, sağlık v.b.) iken hayırseverlik kurumları aracılığıyla örgütlenirken bugün sosyal hizmetlerin yeni kentleşme biçimlerinde farklı seviyelerde

[3] Caferağa Mahallesinin tarihsel süreçte sahip olduğu; eğitim kurumları, dini kurumları ve mahallede yaşamış sanatçılar, devlet erkanından kişiler ve bilim insanlarıyla ilgili geniş bilgiye Gökhan Önce (1998)'nin "Kendine Özgü Bir Semt Moda" ve Ahmet Giz (1988)'in "Bir Zamanlar Kadıköy" kitabından ulaşılabilmektedir.

örgütlendiğini mikrodan makroya tüm ölçeklerde çalışma yürütüldüğü görülmektedir. "Sosyal hizmetlerin tarihsel gelişiminde ve sosyal hizmet mesleğinin "meslekleşme" sürecinde kentlerin yeri çok önemlidir (Akgün, 1997)." Kentlerde örgütlenen sosyal çalışma mesleği, hem kentsel sorunlarla baş etme yollarını ararken hem de görece az sayıda olsa da mekân ve yeri de sosyal çalışma araştırması içinde hem de kuramsal olarak konu almış, uygulama içerisinde uluslar arası ve çevre faktörleri perspektifi de kazandırılması sağlanmıştır.

Bunun yanı sıra sosyal hem de fiziksel çevrenin değişmesiyle birlikte; *kentsel sosyal çalışma (Urban Social Work)* olarak yabancı literatürde yerini bulmaktadır. *Urban Social Work* ile ilgili başlıca kaynaklar; sosyal sistem perspektifiyle sosyal refah politikaları ve sosyal çalışma pratiği arasındaki bağları kentsel sosyal problemler bağlamında ele alan Norma Kolko Philips, Shuşamith Lala Ashenberg Straussner'ın 2001 yılında yayınladığı "Urban Social Work: An Introduction to Policy and Practice in Cities" kitabı, A.K. Patel ve M.V.Dubey'in 2010 yılında "Urban Social Work" çalışması yer almaktadır. Bir diğer önemli çalışma Melvin Delgado'nun 1999 yılında yayınladığı "Social Work Practice in Nontraditional Urban Settings" ise geleneksel olmayan kentsel alanlarda toplumla sosyal hizmet uygulamalarında paradigma değişimine vurgu yapan ve özellikle kentsel hizmetlerin gelişmesiyle dış kaynaklara ve yardıma dayanmadığını sosyal, kültürel merkezler aracılığıyla topluma daha iyi hizmet verilebileceğini; profesyonel sosyal hizmet uzmanlarına, bu alışılmamış ortamları - güzellik mağazaları, barlar ve marketler - nasıl yardım etmeye çalıştıkları topluluklara formal ve informal yollarla ulaşıp, hizmet sunabileceklerini tartışmaktadır (Delgado, 1999). Alanla ilgili önemli bulunan daha güncel 2016 yılında editörlüğünü Avustralya'lı Charlotte Williams (2016)'ın yaptığı "Social Work and The City" çalışmasıdır. Willams (2016) "sosyal çalışma şehir hayatının yaratımı" olduğu ve dünya nüfusunun çoğunluğunun kentlerde yaşadığı gerçeğiyle *glocal (küyerel)* yerel, ulusal ve global keşisimselliğinde sosyal çalışma yürütürmesi gerektiğini ifade etmektedir. Sosyal hizmet alanın yirmi birinci yüzyılda, şehirleri kendine odak alarak yeniden düşünmesi ve şehir çalışmaları, sosyal coğrafya ve kültürel sosyolojiden beslenmesi gerekir (Williams, 2016) demektedir. Şehirde yürüten sosyal çalışmaların, özellikle küreselleşen dünyada göç hareketleriyle birlikte etnik çeşitlilik, sosyal dışlanma gibi konuların ana meydan okumaları olduğunu, bu sebeple şehir sosyal hizmet

çalışanlarının uygulamaları kültürler arası boyutunu da göze alarak yürütmeleri gerektiğini ifade etmiştir (Geldof, 2011).

Geldof (2011) aynı zamanda şehir sosyal problemlerini özel yapan şeyleri üç karakterde toplamıştır. Birinci karakteri; yoğunluktur. Bu yoğunluk çoklu yaşam tarzlarına ve kentsel anonimlik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum insanların kişisel yaşam tarzlarına ve altkültür oluşumuna imkan sunmaktadır. Şehirin rolü genellikle sosyal çalışmada şehir dekoru olarak minimalize edildiği, bu noktada Chicago okulunun şehri insanların ilişkide bulunukları ve yaşadıkları yer olarak tanımlamasından hareketle, şehir yaşam tarzlarının özgürlük yaratırken aynı zamanda, bireyselleşme, beklenmeyen durumlar ve anbiyanslar, yabancılaşma yaratabileceğidir. Bu sebeple uygulama yaparken sosyal ağlarınında dahil etmesi gerektiğini ortaya konmuştur. İkinci karakterin; sosyal problemlerin skalasının genişlediğidir. Kentsel yoksulluk, mekânsal ayrışmaya bağlı yoksunluk, mahalleler arasında yoksullukların getirdiği çoklu sosyal problemler (işsizlik, azınlıklar, bağımlılık v.b.) oluşturabilmektedir. Üçüncü olarak ise bütünleşik işbirliği yapılmasının gerekliliğidir. Çoğu Avrupa ülkesinde büyük oranlarda kurumlar (yerel yönetimler, kamu, STK, özel kuruluşlar) sosyal problemlerin çözümü için uğraşmaktadır. Bu yapı kimi zaman az koordineli olarak çalışmaktadır. Müracatçısının hayat şartlarını iyileştirmek için bu çoklu yapı kimi zaman avantaj kimi zamanda dezavantaj yaratmaktadır.

Değişen dünya da çevresi içinde bireyi değerlendirirken özellikle fiziksel çevreninde değerlendirilmesi yönünde "Enviromental Social Work", "Ecological Social Work" alanları da çalışma alanı içine dahil olmuştur. Zapft (2010)'a göre ana akım profesyoneller tarafında sürdürülebilirlik ve yer yeni gibi görünse de sosyal çalışmanın sınırları içinde belli bir alana sahiptir. Şehir ve kırsal alandaki uygulamaları yeniden düşündüğümüzde, yerellik, yer, kimlik, aktivite ve problem çözme konularında güçlü bir etkiye sahip olduğu görülmektedir (Zapf, 2010).

Kentsel Sosyal Çalışma içinde diğer önemli bulunan ve Türkçe'ye de 2018 yılında çevrilen Lena Dominelli'nin "Yeşil Sosyal Hizmet (Green Social Work)" kitabında birey, grup ve toplumla .çalışan sosyal hizmet alanının tüm toplumun yaşamının iyleştirilmesi çevre ile uyumlu biçimde güçlendirme ve insan hakları, sosyal adalet konularında çalışırken ekolojik çevredeki bozulmalarında etkisinin değerlendirilmesi gerektiği ve çevresel adaletin önemini değerlendirmiştir.

Değişen dünyada yaşanan doğal felaketler, beşeri çoğrafyada farklılar da düşünüldüğünde, toplumla çalışma yürüten sosyal hizmet uzmanlarının sağlıklı çevre, sürdürülebilir yaşam konusunda daha fazla çalışma gerekliliği ortaya çıkmaktadır. "Yeşil sosyal hizmet; çevresel krize verilen yanıtların yoksulluğu, yapısal eşitsizliklere, sosyo-ekonomik farklılıklara, sanayileşme süreçlerine, tüketim kalıplarına, küresel bağımlılıklara ve sınırlı doğal kaynaklara karşı nasıl meydan okuduğu ve bunları nasıl ele aldığı üzerine odaklanmaktadır (Dominelli, 2018, s. 12)." "Yeşil sosyal hizmet; insanlar arasındaki birbirine bağlı olma durumları; insanlar ve onların fiziksel ortamlarındaki hayvanlar ve bitkiler arasındaki ilişkilerin sosyal düzenlenmesi ve insanoğlu ve dünya gezegeninin iyiliğini küçümseyen sosyo-ekonomik ve fiziksel çevre sorunları ve insanlar arasındaki etkileşim üzerine odaklanan bütüncül bir sosyal hizmet uygulaması biçimidir (Dominelli, 2018, s. 35)." Yeşil sosyal çalışmanın önemli odağında bireyin mekânla kurduğu duygusal bağ bulunmaktadır. "İnsanlar, çevreye ve diğerlerine saygı duymak, ve değer vermek için bir toplumda ait olma ihtiyacı hissederler. Aksi takdirde, yabancılaşma ve başkalarından uzaklaşma, daha fazla rahatsız edici davranışı veya sosyal düzensizliği beraberinde getirir (Dominelli, 2018, s.11)."

Yeşil sosyal çalışma içerisinde kentleşmenin etkileri de ele alınmaktadır. Neoliberalizm politikaları, devlet ve özel sektörü eliyle gerçekleşen faaliyetler ekseninde dünyanın pek çok yerinde karşılaşılan sorunlar, sanayi kapitalizmin belirleyiciliğinde işsizlik, banliyöleşme, sağlık hizmetlerine erişim, kentsel yoksulluk yaratmaktadır (Dominelli, 2018). Kentlerin bireyin yerle kurduğu ilişkininde zedelenmesine imkan sağladığı yeşil sosyal hizmet uygulamasında kentle kurduğu ilişkili de ön plana çıkmaktadır. "Sanayileşmiş ve sanayileşmekte olan toplumlarda ayrıca ev ve arazi, kar elde etmek üzere alan sağlamanın yanı sıra insanların geçmişle bağlarını sürdürme hisleri, kendilerinin de diğerlerinin onayladıkları bir bölgeyi işgal etmek suretiyle beyan edilen bireysel ve toplumsal kimlik ve aidiyetleriyle yakından ilişkili olmaları bakımından da çekişmeli alanlar haline gelmiştir (Dominelli, 2018, s.61)." Sürdürülebilir kent yaşamı için, "betonun yeşilin yerini aldığında ödenmesi gereken bir beden vardır (Dominelli, 2018, s. 57)." Yeşil sosyal çalışmacıların; kentsel alanda enerji tasarruf politikaları, sağlıklı ev koşulları, su kaynakları, iklim değişikliklerinin etkisinin azaltılması yönünde sorumluluk alması gerekmektedir.

2.4. Kentin Dönüşümünün Mekânsal Örüntüleri

> "Sonra sahte tevazu bir yana, iyi kürek çekerim, şiir gibi kürek çekerim. Dünyada tek güzel yaptığım şey budur. Bunun bilincindeyim. Bazı sabahın çok erken, bazen de gecenin en ıssız saatlerinde Moda Koyu'nda tek başıma saatlerce kendimi ritmin hazzına kaptırmayı Bach'ın, Telemann'ın müziğine bile yeğlerim."[4]
>
> Haldun Taner

Kentsel dönüşüm ekonomik, sosyal boyutları olarak çok kapsamlı ve katmanlı bir süreçtir. Kentsel dönüşüm için genel olarak; depreme dayanıklı binalar yapmak, nüfusun konut ihtiyacını karşılamak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı sağlamak, çevresel iyileştirmeler gerçekleştirmek amacıyla bir alanda, bölgede koruma, yeniden canlandırma, yeniden geliştirme, düzenleme, yeniden üretim araçlarıyla gerçekleştirilmektedir (Akalın, 2016). Özellikle gelişen neo-liberal ekonomik politikalar, inşaat sektöründeki gelişmeler, 1980'den sonra Türkiye'de büyük ölçekli kentsel dönüşüm uygulamaları yaşanmasına imkan sağlamıştır. Kentsel dönüşüm Dünya'da da benzerleri gibi her bölgede farklı uygulamalar üzerinde şekillenmekte ve dönüştürmektedir. Bu çalışma kapsamında özellikle kentsel dönüşümün mekân bazındaki etkilerinin sosyal boyutu Caferağa mahallesi özelinde ele alınmıştır.

Kentsel dönüşümün mekânsal boyutunda soylulaştırma/nezihleştirme kavramları karşımıza çıkmaktadır. Nezihleştirme (soylulaştırma- mutenalaştırma) "eski kent merkezlerinin özellikle yeni orta sınıf tarafından yeniden keşfedilmesi ve kent merkezinde yaşayan işçi sınıfı ile diğer kent yoksullarının yerinden edilmesi" olarak tanımlanmaktadır (Şen, 2011, s. 3). İstanbul'da ise "nezihleştirme mimari tasarım ve gayri menkul piyasalarındaki spekülatif hareketlere de eklemlenmiş; çöküntü binaları yeniden dizayn edilmiş, tarihsel motifler eklemlenmiş, mekânı üst sınıflar ve yeni orta sınıfa dönük, eğlence, cafe, bar, restaurant ya da kültürel seçkin mekânlar durumuna getirilmiştir (Şimşek, 2005, s. 47)."

---

[4] Haldun Taner, Yalıda Sabah, "Yaprak Ne Canlı Yeşil",Yapı Kredi Yayınları,2014: Bilgi Yayınevi

2.4.1.1. Mekân ve Mekânsal Ayrışma

Mekân üzerine tarih boyunca felsefe, mimarlık, sosyoloji alanlarında pek çok düşünür tarafından açıklama getirilmiştir, uzlaşılan bir tanımı bulunmamaktadır. Mekân en temelde De Certeau (1984) 'ya göre mekân, deneyimlenmiş bir yerdir (space is a practiced place). Yer, nesnelerin birbirlerine göre konumlanışıyken; mekân, bunların deneyimidir. Başka bir deyişle, kelime yerse söz mekândır: okuma eylemi, yazılı bir metnin (işaret sistemiyle oluşmuş bir yer) deneyimlenmesiyle oluşan mekândır. Mekân Lefebvre (2008)'ye göre, insanların hayatlarını yarattımlarının, üretiminin sonucu ve bu sebeple de politiktir.

Henri Lefebvre de mekân konusunda öne çıkan isimlerden biridir. "Mekânın Üretimi" adlı eserinde mekân sosyolojisi örneklerle açıklamaktadır. Lefebvre'ye göre "mekân kavramı tek başına bırakılmaz ve statik kalamaz; diyalektikleşir: Ürün- üretici olan mekân, ekonomik ve toplumsal ilişkilerin dayanağıdır. Bu kavram zihinsel olanla kültürel olanı, toplumsalla tarihseli birbirine bağlar. Karmaşık bir süreç oluşturur (2015, ss. 24-25)." Toplumların mekân üretimi tarihsel süreçlerinin bir parçasıdır. "Bir toplumsal mekân yoktur, fakat birden çok toplumsal mekân, hatta sonsuz bir çokluk vardır; dolayısıyla, "toplumsal mekân" terimi sayılabilir olmayan bir kümeyi belirtir. Büyüme ve gelişme boyunca hiçbir mekân yok olmaz (Lefebvre, 2015, s.111)."

> John Urry mekânlara ilişkin olarak dört temel noktayı vurgulamaktadır: "...yerler [places] artan bir biçimde, malların ve hizmetlerin karşılaştırıldığı, değerlendirildiği, satın alındığı ve kullanıldığı tüketim merkezleri olarak yeniden yapılandırılmaktadır. İkincisi, yerlerin kendileri... görsel açıdan tüketilmektedir... Üçüncüsü, yerler kelimenin gerçek anlamında tüketilebilmektedir; insanların bir yere ilişkin anlamlı buldukları şey (endüstri, tarih, binalar, yazın, çevre), zaman içinde kullanılarak azaltılmakta, bitirilmekte veya tüketilmektedir. Dördüncüsü, yerelliklerin bazı kimlikleri tüketmesi de olasıdır; sonuçta böylesi yerler, gerçekten de neredeyse her şeyin tüketildiği yerlere dönüşürler (Urry, 1999)."

Mekânla kentin ilişkisini kuran D.Harvey, H.Lefebvre ve Castell ele önemli kuramcılardır. Mekânın sosyal bir olgu olduğunu ifade eden Lefebvre yaşam dünyasını değiştirmenin yolunun mekânı değiştirmekle olabileceğini ileri sürmektedir (Lefebvre, 1991, s. 23).

Stavrides (2018)'in Kentsel Heterotopya kitabında söz ettiği bireylerin "geleneksel kollektif deneyimin mekânsal ve zamansal sürekliliğini, parçalanmakta olan bölük pörçük izlenimlerin hızlanan temposuyla başa çıkmak ve kamusal davranışlarını gelişmekte olan metropol deneyimine uyarlayarak talepkar uyaranlara nasıl tepki vereceklerini öğrenmek zorunda"lığı; mekân pratiklerinde bireylerin artan nüfus, gürültü kirliği v.b. uyaranlara karşı mahalle sakinleri kamusal davranışı sergilerken bazı strateji ve taktiklere başvurmalarına neden olmaktadır.

" Mekânın toplumsal inşasını anlamak kendimizi kurma biçimlerimizi anlamak demektir.(Schick, 2001, s. 11)." Caferağa Mahallesinde kent kimliğinin kamusal alanlar içerisinde üçüncü yerlerde nasıl oluştuğunu yaşlar arası ilişiler boyutuyla ele almak kentin dönüşümünün etkilerinin 'sosyal düşünce' de nasıl deneyimlendiğini anlamak açısından önemli bulunmaktadır. Bilgin (2011) çalışmasında sosyal düşünceyi, "bir grupta paylaşılmış fikirler, inançler, temsiller, değerler ve grubun ortak gerçekliğini oluşturan 'düşünsel çevre' olarak" kavramsallaştırmıştır.

Mekânsal ayrışma kentlerde yaşayan insanların kentsel alanları kullanış biçimleri anlamamıza imkan sağlayan bir kavram olarak mekânsal ayrışma temelde yeni orta sınıfların belirli bir ekonomik sermayeye ulaşıp, birlikte yaşamak istemedikleri gruplardan uzaklaşarak yeni nesil yerleşkeler olan sitelere ve uydu kentlere göç etmeleri ile oluşmaktadır.

2.5. Kamusal Alan Nedir? Nerelerdir?

Eski Yunandan günümüze kadar kamusal alan ve özel alan kavramlarıyla ilgili farklı düşünürler yorumlar, anlamlar ortaya koymuşlardır. Birlikte yaşama kültürünün demokrasinin gelişmesi açısında önemi yatsınamayan ve üzerinde anlaşmaya varılmayan bu kavram önde gelen üç düşünürün yaklaşım üzerinden (Habermas, Arendt, Sennett) ele alınacaktır.

Jurgen Habermas (2004)'ın kavramsallaştırması 4 temel üzerinden olmuştur. Birincisi, kamunun, kamusal alanı eşit kişilerin bir araya geldiği ve birlikte müzakere ettikleri alan. İkincisi, Burjuva kamusal alanı olarak tanımladığı özel/kamusal, kamusal/devlet ayrımını yaptığı özel kişilerin sorunlarının tartıştıkları alan. Üçüncüsü, herkes için kabul görebilen normların oluşmasına olanak veren bir alan. Dördüncüsü ise "Burjuva Kamusal Alanı"nın doğuşunu ifade ettiği "okuyan bir kamu" olarak tekillerin

varlık alanıdır. Habermas'ın "burjuva kamusal alanı" tarifine karşıt "proleterya kamusal alanı" kavramını Negt ortaya çıkarmıştır (Dacheux, 2012). Habermas, Kant felsefesi çerçevesinde Aydınlanma düşüncesinden beslenerek tarihsel süreç içerisinde modernizm süreçlerinin kırılma noktasından hareketle insanların ortak sorunlarını konuşabildikleri, müzakere edebildikleri ve böyle kurumları (salon, kahvehane v.b.) yaratma imkanı olarak politik eleştirsini yapmaktadır Toplum içinde insan davranışının üç biçimde olduğunu ifade eden Habermas (2004)'a göre topluma uygun davranma biçimi: *Normatif eylem*, amaca yönelik davranma *Stratejik eylem,* amaçlarına uygun hareketini de *İletişim eylem* olarak ifade etmektedir. Habermas kavramsallaştırmasının iletişimle bağlantısını şöyle ifade etmiştir:

> "…bir biraradalık durumundaki bireylerin davranışları, ne iş ve meslek sahiplerinin özel işlerini görürken yaptıkları davranışlara; ne de bir devlet bürokrasisinin yasal sınırlarına tabi anayasal bir düzenin üyelerinin davranışlarına benzer. Yurttaşlar ancak, genel yarara ilişkin meseleler hakkında kısıtlanmamış bir tarzda, yani toplanma, örgütlenme, kanaatlerini ifade etme ve yayınlama özgürlükleri garantilenmiş olarak tartışabildiklerinde kamusal bir gövde biçiminde davranmış olurlar. Bu tür bir iletişimin daha genel bir kamusal gövde içinde gerçekleşmesi, bilginin muhataplarına aktarılmasını ve onların etkilenmesini mümkün kılacak özgül araçları gerektirir. Günümüzde gazeteler, dergiler, radyo ve televizyon kamusal alamım iletişim araçlarıdır (Habermas, 2004, s. 95)."

Kamusal Alanı Arendt (2004) iki şekilde ele almaktadır. İlki ona göre "kamu alanında gözüken herşey herkes tarafından görülebilir" olmasıdır. Ve bu açıklamasını mahremiyetle ve gerçekliğin kamu tarafından inşaasıyla örneklendirir. İkincisi ise bize ait olandan ayrı "hepimiz için ortak olan bir dünyayı" ifade eder. Arendt e göre insanların içinde bulundukları doğal alandır. Ayrıca Arendt "gündelik davranışa veya otomatik eğilimlere girmeyen her şey önemsiz sayılıp devre dışı bırakıldığında tarihte mana veya siyasette anlam arayışı da umutsuz bir çabaya dönüşür" (2013, s. 83) demektedir. Arendt kendi modelini oluştururken; özel alanı oluşturduğunu düşündüğü "emek" ve "güç"; kamusal alanları oluşturan "özgürlük" ve "söz ve eylem" kavramlarını "şiddet", "otorite", "çoğunluk" ekseninde kullanmıştır. Arendt'e göre kamusal alan siyasetle ilintilidir ve süreklilik esastır. Arendt için mülkiyet ilişkileri de

kamusal alanın bir parçasıdır. Toplumların kitle toplumundan ağ toplumuna geçisini sağlayacak önemli mekân kamusal alanlar ve insanlar kamusal alanda kendilerini ifade edebildikleri sürece özgür olduklarını ifade etmektedir (Arendt, 2013). Ayrıca kamusal alanın sürekliliğinin önemini şu sözleriyle ifade etmiştir:

> "Bir kamusal alanın varlığı ile peşinden dünyanın insanları bir araya toplayan ve onları birbirleriyle ilişkiye sokan bir şeyler topluluğuna dönüşmesi sadece tamamen sürekliliğe bağlıdır. Eğer dünyada bir kamusal mekân bulunacaksa bu bir nesilliğine kurulamaz ve sadece yaşayanlar için planlanamaz; ölümlü insanların yaşam sürelerini aşması gerekir (Arendt, 2013, s. 98)."

İngiliz sosyolog Sennet ise diğerlerinden farklı olarak özel alanın genişleyerek kamusal alanı daha fazla çevrelediğini temelde tartışmaktadır. Ona göre iki dönemde ele alırken; erken modern dönemde; kamusal alanı "erişkinlerin oyun alanı" olarak gören Sennett, çocuklara yer olmadığını, insanların toplumsallaşma sürecinde çocukluktan yetişkinliğe geçerken kamusal alanı müdahil olabildiğini, duygularını takdim ettiğini, aktör olarak kimliğini sunabildiğini ifade etmiştir. Geç modern dönemde ise "kamusal İnsanın Çöküşü" olarak gördüğü kamunun zayıflamasıyla, insanların artık aktör olarak yer almadığı ve birbirleriyle ilişkilerinin zayıflamasına neden olduğunu söylemektedir. Sennett'e göre yabancılarla bir araya gelme (doğal ya da zaruri), birlikte hareket etme, tutum geliştirme sınırlanmıştır. Çünkü yabancı olan artık tehdit unsurudur. Özellikle büyük şehirlerde yaşayan insanlar daha az biraraya gelmek istediğini, çok kültürlü, çok renkli olmak istemediklerini bu durumunda şehirlerde kamusal alanlarda bozulmaya neden olduğunu ortaya koymaktadır. *Mahrem toplum* olarak ifade ettiği böyle bir yapıda kamusal insan ortadan kalkmış, özel alan her yerdeliği ortaya çıkmış, özellikle de kişilik toplumsal olanda önemli yer etmeye başlamıştır (Sennett, 2010). Dacheux (2012) bu durumu gelecekte karizmatik liderler, sevilen diktatörler tarafından kamusal alanın işgal edileceği şeklinde örneklendirmiştir.

Bu düşünürlerin yanı sıra özellikle son yıllarda; Manuel Castells, David Harvey, Saskia Sassen, Edward Soja, Richard Sennett, Mike Davis ve Michael Dear gibi kent üzerine düşünenler, kenti tek bir yönden ele almayıp, ilişkiselliğini vurgu yaparak kuramlar geliştirmişlerdir.

2.6. Kamusal Alan İçinde Üçüncü Yerler Kavramı ve Kapsamı

Kamusal alanlar içinde üçüncü yerleri tarif edebilmek için *mekân* ve *yer* kavramlarını bakmak gerekmektedir. Literatürde çoğu zaman bir biri yerine kullanıldığı görülmektedir. Aynı zamanda "Üçüncü Yerler", "Üçüncü Mekân" olarak da kimi sosyal bilimciler tarafından kullanılmıştır.

Tim Cresswell (2004) göre "yer, insanların, öyle ya da bir başka türlü, ilişiki kurdukları, değdikleri, bağlandıkları mekânlardır; anlamlı konumlardır." Yer üzerine inceleme yapan diğer bir kişi de coğrafyacı Yi-Fu Tuan'dır. Tuan, "Topophilia" (1974) ve "Space and Place" (1977)'de "yer" kavramını vurgulamış ve mekânla karşılaştırarak anlamını geliştirmiştir. Tuan, literatüre insan ve yer ilişkisini duygusal bağ anlamında kullanıldığı, "topophilia (yer sevgisi)" terimini eklemektedir. Relph (1976) ise, "yer"e felsefik bir yaklaşımla fenomenoloji ile ilişkilendirmiştir. Mekân ve yer kavramı gündelik dilde farklı anlamlarıda ifha etmeleri sebebiyle kimi zaman bir biri yerine kullanılmaktadır. Tuan (1974)' göre "mekân hareketi mümkün kılar, yer ise mekânda duraklamadır." Mekânda ve yer üzerine. arasındaki ayrım "mekândaki hareket ve davranış örüntüleri, gündelik yaşam rutinleri, kişisel deneyimler bu mekânı bir yere dönüştürür ve her şey yine mekânın içinde geçer. Böylece yer mekânın aktif olarak kullanılmasını içerir (Gürkaş ve Barkul, 2012, s. 7)" şeklinde ifade etmiştir. Oktay (2011) çalışmasında ise "yer zaman içinde, kültürünü de yoğurur ve biçimlendirir. Kültürel boyutunun kent içinde tüm kesimlere (yerli halk ve konuk açısından) görünür kılındığı, ve böylelikle kent kimliğin yasıdığı yer kamusal alandır" şeklinde açıklamıştır.

Bu çalışmanın somut mekânın aktif kullanımı üzerine odaklanması sebebiyle yer kavramı tercih edilmektedir. Kamusal alan içerisinde üçüncü yerlerin neye karşılık geldiğini anlamak üzere, Ray Oldenburg, Christian Mikunda ve Edward Soja'nın çalışmaları üzerinden ele almak gerekmektedir.

Amerikalı Kent Sosyoloğu Ray Oldenburg 1989 ilk kez yayınlanan The Good Place kitabında üçüncü yerleri ev(birinci yer) ve iş-okul(ikinci yer) yaşamının dışında bulunan en genel ifadesiyle sosyalleşme, eğlence, karşılaşma, ötekiyle iletişim imkanı sağlayan yerler olarak ifade etmektedir. Kütüphaneler, alışveriş merkezler, kafeler, barlar, restaurantlar, spor salonları, tiyatro, sinema salonları üçüncü yerler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Oldenburg (1991) kavramlaştırdığı üçüncü yerlerde herkesin tercihine göre katılım gösterdiği yer olarak ev ve iş-okul dışındaki yerleri ifade ederken "sade ve gösterişsiz", "tarafsız", "herkese açık", "kurallardan bağımsız", "tanıdıkla bir araya gelme imkanı sunan", "sınıf farklılıkların arka planda kaldığı", "sohbet merkezli, neşeli" yerler olarak betimlemiştir. Ona göre, ev ve iş-okul yerleri beklentinin ve baskının sorumlukların yoğun olarak hissedildiği yerlerken, üçüncü yerler daha rahat olduğumuz yerler olarak tarif edilmiş ve demokrasinin gelişimi için gerekli olduğunu da belirtmiştir. Oldenburg'un üçüncü yerleri eşitlikçi, sade, demoktarik, sosyalleşmeye eğlenmeye, tanıdıklarla bir araya gelmeye imkan verilen yerlerdir.

Oldenburg (1989), "The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, Hair Salons, and Other Hangouts at the Heart of a Community…" başlıklı kitabında, Amerika'da sosyal ilişkileri zayıflatan bir kentleşme kültürünün gelişmesinden oldukça bahsetmektedir. Oldenburg'un üçüncü yerleri kamusal alanlar açısından önemli bulduğunu düşündürmektedir. "Enformel sosyal hayat olmazsa, yaşamınızı sürdürmek giderek maliyetli bir hal alır. Eğlenme, dinlenme ve boş zamanlarınızı değerlendirme yolları ve olanakları toplumsal paylaşıma açık olmadığında, özel mülkiyet ve tüketim nesnesi haline gelirler (Oldenburg, 1989, s. 11)."

Üçüncü yerler hakkında çalışma yürüten diğer düşünür ise Christian Mikunda (2004)'dır. Mikunda'nın üçüncü yerlere katkısı aynı zamanda ticari yerler olduğu vurgusu olmuştur. "Oldenburg'un, tüketici toplum anlayışı ve teknolojinin yalnızlaştıran etkileri için alternatif gördüğü üçüncü mekân, Mikunda'da tersine, tüketici yaşam stilini ve kimliğini tamamlamaktadır (Kızıltepe, 2016)." Mikunda (2004)'nın üçüncü yerlerinde gençlerin daha fazla tatmin olduğu ifadesi yer almaktadır. Ayrıca üçüncü yerler daha fazla zaman baskısı ve stres hisseden nesillerin ihtiyacına göre şekillenen bu sebeple de sadece rahatlamak için değil hızlı ve gösterişlidir (Crick, 2011). Üçüncü mekânlar ise Mikunda'da (2004, s. 4), 1980'lerin tüketim, pazarlama stratejilerin mekânda yansıması olarak değerlendirmektedir. Ona göre market, restorant, müze, otel ve benzerleri kamusal alanların yüklendiği işlevlerin yanında, insanların yaşam tarzlarını temsil alanı niteliği üretmelerine olanak sağlayacak yapıdadırlar. Oldenburg'un tersine, tüketici yaşam stilini ve kimliğin Mikunda, C. (2004). ön plandadır. Mikunda'nın üçüncü yerlerinde markalaşma, tüketici davranışları gibi

konular ön plana çıktığını ifadesi önemlidir. Bu konuda çalışma yürüten diğer düşünür Edward Soja (1996) *Üçüncü Mekân Los Angeles'a Yolculuk ve Diğer Gerçek ve Hayali Yerler* kitabında bahsettiği gibi Lefebvre'nin *Algılanan Mekân* kavramsallaştırmasından hareketle geliştirmiştir. Berndtson (2013, s. 3), "kentlerdeki AVM'ler de görünüşte kamuya/halka açıktırlar, ama aslında özel mülkiyet oluşları" sebebiyle ticaret fonksiyonunu da vurgulamaktadır. Aynı zamanda Berndtson (2013, s. 3), özellikle Oldenburg (1999)'un herkesin kullanımına açık yerler olmasına karşın sosyo-ekonomik düzey ya da hiçbir ayırıma bakılmaksızın herkesin kullanımına "ortak" (common) olma olgusunun gittikçe artan özelleşme (privatization) ile zarar gördüğüne değinmektedir. Günümüz üçünü yerlerini düşündüğümüzde, yoğunlaştıkları semtler, iç mekân tasarımları, hedef kitlesi, tüketici profili, hizmet sunumu düşünüldüğünde özellikle tüketim mekânları olarak kullanımının arttığı görülmektedir. Odabaşı (2004 s. 94)'na göre günümüzde üretim kültüründen tüketim kültürüne, ürün kültüründen marka ve imaj kültürüne geçişi ve dönüşümü temsil eden postmodern dönemde, fonksiyonel tüketimden uzaklaşıp, "sembolik tüketime" yönelişi her alanda karşımıza çıktıını ifade etmektedir.

Türkçe literatürde üçüncü yerler üzerine az sayıda çalışma yapıldığı görülmüştür. Bu çalışmalar arasında (Kızıltepe, 2016)'ın "Üçüncü Yerler ve Gençlik: Balıkesir'de Kafeler Örnek Olay İncelemesi" adlı yüksek lisans tezi "üçüncü yerlerin kafelerin eşitlikçi olmayan yerler olabildiği, kimi zaman temel aktivitenin internet kullanımı olabildiği ve sade bir üçüncü yer yerine melez bir üçüncü yer olabileceğini (Kızıltepe, 2016)"ortaya koyması açısından özgün bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer önemli çalışma ise üniversite öğrencilerinin alışveriş merkezi deneyimlerine odaklanan "AVM'deki sosyal çevreyi ele almada ve tasarlamada sadece "tüketici-iş gören, işletme-iş gören ve işletme-tüketici Uygun (2016)" gibi geleneksel etkileşimlere odaklanmamak, aynı zamanda ve özellikle "tüketici-tüketici" etkileşimlerini de dikkate almayı" araştırma eksenine alan Uygun (2016)'nun çalışmasıdır.

Üçüncü yerlerin nereler olduğunu anlamanın yanı sıra kullanım amaçlarına göre de sınıflandırılabilmektedir. "Temel faaliyetler açısından da üçüncü yerler çeşitli özellikler gösterebilmektedirler. Bunlar sırasıyla eğlence-odaklı üçüncü yerler (gece kulüpleri, sinema ve tiyatrolar vb.), eğitim odaklı üçüncü yerler (kütüphaneler, müzeler,

okul-dışı eğitim yerleri vb.), inanç/ibadet odaklı üçüncü yerler (ibadethaneler), gönüllü hizmet odaklı üçüncü yerler (dernekler, vakıflar, öğrenci toplulukları, siyasi partiler vb.), sosyalleşme odaklı üçüncü yerler (kafeler, barlar, kulüpler vb.) şeklindedir (Kızıltepe, 2016)."

2.6.1.1. Üçüncü Yer Bağlamında Kafeler

Kahve tüketimi, kahvenin tüketildiği mekânlar, insanları bir araya getirmesi bakımından önemli bir içecek olarak karşımıza çıkmaktadır. "Kahve küresel ölçekte petrolden sonra dünya ekonomi piyasalarının en değerli ticari malıdır (Wild, 2007)."Yapılan araştırmalara göre; kafeler üçe ayrılmaktadır: sosyal (iletişimin, sohbetin yoğun olduğu), çok işlevli (iletişim ve bireysel aktivitelerin olduğu, okuma, nette takılma gibi) ve sosyal olmayan (daha çok bireysel aktivitelerin yoğun olduğu, pc, tablet, gazete ve kitap ile olan uğraşlar) (Woldoff, Lozzi, and Dilks, 2013, s. 208).

Teknolojik gelişmeler ve modernleşme süreçleri kahvehaneler/kafelerin yapısında ve işlevini değiştirmiştir. Eskiden kahvehanelerin büyükler tarafından nasihatlerin verildiği, tartışmaların yapıldığı, insanların birbiriyle haberleştiği, karşı karşıya geldiği yer olması gibi fonksiyonları söz konusuydu. "Meddahlar, gölge oyuncuları ile kahvehaneler çekici kılınmaya çalışılırken günümüzde masa düzenlemeleri, dünyanın çeşitli yerlerinden gelen kahve çeşitleri, servis hizmetleri, internet bağlantısı gibi unsurlarla bu çekicilik sağlanmaya çalışılmaktadır. Kahvehaneler eskiye oranla oldukça gelişmiş görünmekle birlikte kahvehanelerin temelini oluşturan muhabbet hâlâ eski canlılığını korumaktadır (Bulduk ve Süren, 2007: 305; İşat, 2007, s. 73)."

Kişilerin zaman geçirmek için bir araya geldiği, sosyal medya ve paylaşım ortamlarında benzer sınıfsal karşılaşmaların bir araya geldiği, sosyalleşmenin gerçekleştiği, sınıfsal kimliklerin yeniden hatırlandığı, gösterildiği, tüketim odaklı bir anlam dünyasına sahip olan mekânlara dönüşmüşlerdir. Kafeler kişilerin tek başına gittiği ve sadece kahve tüketilen mekânlar olmaktan çıkmış, farklı kahve türleri ve kahvenin yanı sıra farklı içecek ve yiyeceklerin bir arada tüketildiği yerler haline gelmiştir. Ev ortamında kadınların gün toplantılarında, erkeklerin çay ocaklarında ve köşe başlarında tükettikleri kahve, rahat oturma alanlarına sahip, ışıltılı, şık mekânlarda bir sosyalleşme aracı olarak tüketilmeye başlanmıştır.

Aydın vd. (2016) tarafından kahve mekânlarına yönelik bir araştırma yapılmış, incelenen mekânların global ile yerelin sentezini içeren bir kültür oluşturduğu; tüketicilerin oluşturulan kültür ile tüketime ve satın almaya teşvik edildiği ve bu alanlarda kahvenin yanı sıra kişilere kendisini özel hissettirecek ideal yaşam tarzı sunulduğunu tespit etmişlerdir. "Kahvehanelerin özellikle erkeklerin vakit geçirdikleri, esnaf ve emeklilerin sıkça uğradıkları yerler, bunun aksine kafelerin ise her iki cinsiyet grubu tarafından tercih edilen ve daha çok gençler tarafından tercih edilen mekânlar oldukları dikkat çekmektedir (Yağbasan ve Ustakara, 2008, s. 241)."

Kafelerin sahip olduğu modernlik imgesi (mekân tasarımı, ürün çeşitliliği gibi) beraberinde markalaşma ve tüketim kültürünü getirmiştir ve bunun bir sonucu olarak kafeler, tabakalı toplumsal yapının yeni simgesel göstergeleri olmuştur (Çağlayan, 2012, s. 109). Nitekim "toplumsal gösterimde sınıflararası tabakalaşmayı belirgin bir şekilde ortaya çıkaran kafeler; kendilerine özgü bir müşteri görünüşü yaratırken, sınıflararası statü ayrımını da beraberinde getirmiştir (Sami, 2010, s. 170)."

Bugünkü kafelerde ve benzer mekânlarda sınıfsal bir kısıtlama olmasa da kendiliğinden oluşan sınırlar gözlemlenmektedir. Herkese açık olan bu mekânlar genelde belirli kitleler tarafından kullanılmakta, hatta bu sınır fiziksel olarak kent mekânında benzer kitlelerin kullandığı kafe/bar vb. mekânların aynı bölge/sokak üzerinde yoğunlaşması ile de izlenebilmektedir (Çokuğtaş, 2008)."

> "Günümüzde kentlerdeki yaşamın hızı geçmişe göre daha hızlı seyretmekte, evleri ile işleri arasında gidip gelen insanlar, taşıdıkları niteliklerle özellikle sosyal gereksinimlerini karşılayabilen, rahatlatıcı, çok sayıda etkileşim deneyimine olanak sağlayan, yaşamlarının diğer iki alanını (ev ve iş) dengeleyen üçüncü bir mekâna ihtiyaç hissetmektedirler (Juzkiw, 2007, s. 7; Oldenburg, 1989, s. 14). Restoranlar, barlar, parklar, kitapevleri, güzellik salonları, kafeler, spor salonları, halk kütüphaneleri (Aldosemani, 2014, s. 22), alışveriş merkezleri (Uygun, 2015), kahvehaneler ve sosyal medya başta olmak üzere sanal alternatifleri (Crick, 2011, s. 2; Pajouh vd., 2014, s. 302) ile sayısı artırılabilecek benzeri birçok üçüncü mekân örneğinden bahsedilebilir (Uygun, 2016)."

2.7. Yaş ve Mekân İlişkisi

Ömür döngüsü içerisinde "doğumdan itibaren başlayan bebeklik, çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık birbirini takip eden değişim ve gelişim süreçleri bütün toplumlarda vardır (Mavili, 2015, s. 4)." Toplumların demografik yapıları özellikle sosyal politikaların oluşturulmasına önemli bir parametre olarak karşımıza çıkmaktadır. Tüm dünya da nüfusun yaşlanma olgusu, her toplumda farklı toplumsal ilişkilerinden yeniden üretilmesi durumunla karşımıza çıkmaktadır. Toplumun yaşlanması; doğurganlığın düşmesi, ölüm oranların azalması ve hızlı göç hareketleriyle ilgilidir (Arun, 2018). Nüfusun %7'sinden fazla olması "yaşlı toplum", %10'dan fazla ise "çok yaşlı toplum" olarak (TÜİK, 2014) belirlenmektedir.

Yaş temelli yapılan çalışmalarda özellikle yaşa bağlı gelişen fizyolojik, psiko-sosyal, çevreye uyum sorunları üzerinden tartışmalar yürütülmektedir. Yaş tek başına sorunların kaynağı olmadığı gibi çoklu, türdeş olmayan yaş devinimleri yaşanmaktadır.

Dünyadaki gelişmelere paralel olarak yaşlar arasındaki sınıflandırmaların da değiştiğini görülmektedir. Ortalama yaşam beklentisinin uzaması, demografideki değişimler kimin genç, kimin yaşlı sayılayacağı konusun belirlenmesinde de farklılıklar oluşturmuştur. "Örneğin, kimlerin kendini yaşlı olarak tanımladığını esas alarak yapılacak bir değerlendirme yaşlılığın öznel deneyimlenme biçimlerine ve yaşlılığa ilişkin öznel algılara ilişkin bilgi verebilir (Yılmaz, 2018)." Bu noktada toplumsal yaşlanma önemli bulunmaktadır.

Çalışma içerisinde ele alınan yaşlanma olgusuyla Türkçe literatürde sosyal hizmet alanında "yaşlı/yaşlılık, yaşlı ve huzurevi, yaşlılık ve Alzheimer /demans, yaşlı ve psiko-sosyal-ruhsal hastalıklar, yaşlı sağlığı ve dünyada ve Türkiye'de yaşlılık çalışmaları" karşımıza çıkmaktadır (Yaman ve Acar, 2015). Yaşlıların mekânla, mekânında yaşlılarla kurduğu ilişkiyi ele alan mekân gerontolojisidir (Gardner, 2008).

"Mekân gerontolojisi bir nevi "mekânın mahkûmları" olarak görülen yaşlıların bazı teorisyenler tarafından "tam gözetim kurumları" kategorisinde değerlendirilen huzurevinde kalış mecburiyetlerini, "yerinde yaşlanma" gibi bunun alternatiflerini ve emekli yaşlı cemiyet ağları oluşturma arayışlarını incelemektedir (Esendemir, 2015)." Mekân gerontolojisi içerisinde Rowles (1978), *içerdenlik* yaklaşımını ortaya koymuştur.

Yerinde yaşlanma; özellikle kurum bakımına karşıt olarak yaşlı bireyin toplumla uyum içerisinde *başarılı ve aktif yaşlanması* için önemli bulunmaktadır. "Kentte yaşayan yaşlıların çoğunluğunun ilk tercihi 'yerinde yaşlanma' dır. Bu onların aile olarak uzun yıllardan beri yaşadıkları konutta yaşamlarının geri kalanını sürdürmeyi istemeleri demektir. Başka deyişle, yerinde yaşlanma bireyin aşina olunan, alışıldık ev, çevre ve toplumda yaşlılığını sürdürmesi anlamına gelir (Kalınkara ve Arpacı, 2013)."

Yerinde yaşlanma çalışmaları özellikle büyük oranda evde zamanını geçiren yaşlıların iyilik hallerinin korunması, sosyal entegrasyonun sağlanmasını kapsamasının yanı sıra ev ekseninde arkadaşlık, komşuluk, esnaf ilişkileri, mahalle kültürü ve fiziksel çevrenin uygun koşullarda olmasını da yer almaktadır. Yaşlı bireyler "ev ve iş yerinin dışında yer alan ve "üçüncü mekân" olarak adlandırılan lokanta, berber, kasap ve küçük bakkal gibi mekânlarda hoş karşılanmakta ve rahat etmektedirler. Zira yaşlıların sosyal ilişkilerinde mahallelerindeki satıcı ve dağıtıcı personel önemli bir yer tutmaktadır (Şentürk ve Kurtkapan, 2017)."

Gençler açısından üçüncü yerler; "birçok araştırmacıya göre; gençler kendi mikro coğrafyalarını yaratmakta ve yetişkinlerin kontrol noktalarından çıkarak mekânsal özerkliklerini kazanmaya çalışmaktadırlar (Travlou, 2003). Bu durum, kamusal alanın gençler tarafından daha fazla kullanılmasını getirmekle birlikte gençlerin kentsel alandaki kapsayıcılığını da genişletmektedir. Böylelikle, gençler yetişkinlere oranla dışarıda daha fazla zaman geçirmekte, üçüncü yerlere yetişkinlerden daha farklı anlamlar yüklemekte ve değerler atfetmektedirler (Kızıltepe, 2016)."

Yaşlanma "yaşam boyu devam eden bir deneyimdir (Arun, 2018)." Genç ve yaşlı deneyiminin yanı sıra farklı kuşakların birbiriyle iletişimini ele alan kuşaklar arası ilişkiler konusunda "kuşaklar arası çatışma", "kuşaklar arası dayanışma" alanlarında çalışmalar yapılmaktadır. Kuşaklar konusu en başta özellikle sanayi sonrası toplumlarda yaşanan değişimlerin aile içi ilişkilere (ebevyn, torun v.b.) yerel, ulusal ölçekteki karşılaştırmalara (sosyo-kültürel yapı v.b.) ve kaynakların dağılımı ve iş bölümü (sosyal sigorta sistemi) yönünde yaşanan değişimler üzerinden ele alınmaktadır. Geleneksel aileden çekirdek aileye geçiş, kurumsal hizmetlerin artmasıyla da eş zamanlı aile üzerindeki görece yükü azaltması, kadının çalışma hayatına katılımının artmasıyla birlikte özellikle kuşaklar arasında dayanışmanın zayıfladığı görülmektedir (Gözbüyük Tamer, 2014). Kuşaklar üzerine çalışmalar yapan sosyologlar ve pazar analistlerine

göre, günümüz genç ve çocuk pazarı önceki kuşaklardan farklı ve daha güçlüdürler. Bunun nedeni, günümüz çocuk ve gençleri ebeveynlerinin sahip oldukları bilgi birikimine hali hazırda sahiptirler. Bu nedenle daha farklı arayışlar içindedirler. Bu kuşak için farklı olmak önemli bir özelliktir (Ebenkamp, 1999, s. 5).

A.M. Rose'un (1965) Alt Kültür Teorisinde belirttiği gibi yaşlıların kendi yaşıtlarıyla bir araya geldikleri, arakadaşlık kurdukları, gençlerin oldukları mekânlarda vakit geçirmeyi tercih etmediğini alt kültür oluşturduklarını ifade etmektedir. Bu durumda ortak yaşam alanı kurmakta yaşlının kendisini geri çekmesi, genç tarafından yaşlının itilmesi şeklinde gerçekleşebilmektedir. (Canatan, 2012 s. 368; Kaygusuz, 2008, ss. 228-231)

2.8. Mekân Tercihinin Berlirleyicisi: Beğeni ve Ayrım

Kamusal alanda ilişkileri yaşlar açısından irdelerken mekânsal oluşların zaman ve mekânda bulunan yerin tercihini belirleyen şeyin ne olduğunu anlamak üzere Fransız Sosyolog Pierre Bourdieu'nün hem metedolojik hem de özgün kavramsallaştırmalarıyla toplum analizlerinden faydalanılmaktadır.

Bourdieu sosyolojisinin temel kavramları olarak *alan, habitus ve sermaye* kavramları karşımıza çıkmaktadır. Bourdieu için "habitus'u bir nevi "toplumsal olanı bünyeye dâhil etme" biçimi; benzer konumu paylaşanların kolektif bilincine karşılık gelir, zira o bireylerin dünyayı benzer biçimde sunmaları ve belirli bir tarzda sınıflama yapmaları, seçmeleri, değerlendirmeleri ve davranmalarını mümkün kılan bilişsel ve duygusal bir rehber sağlar (Çeğin ve Tatlıcan, 2014, s. 326)."

Sınıf analizleri içerisinde Bourdieu'nun özel yeri "tüketilen nesnelerin sembolik öğeler olup, bireylerin bulundukları toplumsal konumunu yansıttıklarını vurgular. Bourdieu için gelir, tek başına tüketim kalıplarını belirleyen bir öğe değildir. Zevkler, beğeniler, kültürel ve sembolik değerler de bu konuda oldukça etkilidir (Özcan, 2007, s. 38). Habitusların birbirine karşı konumları ve ilişkilerini de ele alan Bourdieu (2015, s. 22) "habituslar ayrı ve ayrıştırıcı pratikler doğurur; bir işçinin yediği şey, özellikle de yeme biçimi, yaptığı spor ve yapma biçimi, siyasal kanaatleri ve bu kanaatleri ifade etme biçimi, sanayici patronun bunlara tekabül eden tüketimleri ve etkinliklerinden sistematik olarak farklıdır; ancak bunlar, aynı zamanda sınıflandırıcı şemalardır, farklı sınıflandırma ilkeleri, farklı görü ve ayrım ilkeleri, farklı zevklerdir. İyi ile kötü, güzel

ile çirkin, saygın ile kaba vb. arasındaki ayrımları saptarlar ama bu ayrımlar özdeş değildir. Örneğin, aynı davranış ya da aynı eşya birisine saygın, diğerine fazla iddialı ya da gösterişli, bir üçüncüye de çok kaba görünebilir" demektedir.

Fransız Sosyolog Pierre Bourdiue'nun 1979 yılında yayın haline getirdiği *Ayrım* kitabında kültürel tüketimin insanlar arasında ne tür hiyerarşiler, farklar ve mesafeler yarattığı Fransız toplumu üzerinden incelenmiştir. Bourdiue, kentsel alanda ayrışmayı sembolik sermaye kavramıyla ilişkilendirmektedir. Bourdieu'ya göre, sosyal sermaye, grup bilincini, kültürel, sosyal edinimleri habitus yoluyla sosyal yaşamı kurgularken bir yönden elverişlidir diğer yönden ise sosyal eşitsizlikleri yaratabilmektedir. Bourdiue'nün diğer kavramı olan *Beğeni* Bourdieu'ya göre "birbirine yakışan ve karşılıklı olarak birbirine uygun olan eşya ve kişileri eşleştiren ve yakınlaştıran şeydir (Bourdiue, 2015, s. 353)." Bourdieu'ya göre "bireylerin kentsel alanda ayrışması, bir kesimin bir alana girebilirken diğerlerinin girememesi sembolik sermayenin bir tezahürüdür. Toplumsal tabakalaşmanın ve mekânsal ayrışmanın temelinde sembolik sermaye yatmaktadır. Statüsünü korumaya ve kendi farklılığını vurgulamaya çalışan bireyler, sembolik bir strateji sergilerler. Böylelikle ekonomik anlamda sembolik olabilecek mekânı tüketmeyi tercih ederler. Nitekim statüyü yansıtan zevk ve beğeniler özel mekânların tüketilmesi ile somutlaşmaktadır (Bourdiue, 1979).

Bourdieu'nün kavramlarını soylulaştırma ile ilişkilendiren Gary Bridge'e göre (2001a, s. 92), "sınıfsal pratiklerin ve eylemlerin üretilme yeteneği" olan habitus ile birlikte farklılaşmakta olan orta sınıfın beğenileri ve eylemleri, yaşam tarzlarının üretildiği mekânların "yapılandırılmış sosyal dünyası" üzerinde temsil edilmektedir. Anlaşılıyorki soylulaştırma sahip oldukları ekonomik ve kültürel sermaye düzeyleriyle birbirinden ayrışan sınıfların değişen dinamiklerinin mahallede yansımaları açısından da değerlendirilebilmektedir.

Habitus kavramını sınıfsal aidiyetler üzerinden kültürel bir perspektifle ele alıp kuramsallaştıran Bourdieu'ye göre (1996a), eyleyicilerin gündelik pratikleri oluşturdukları ortaklıklar özelinde bir yaşam tarzı üretirken, ürettikleri yaşam tarzı ve beğenilerle diğerlerinden ayrışırlar. İşte bu ayrışmaya yol açan ve beğeni odağında, orta sınıfları işçi sınıfından, yükselen sınıfları geleneksel orta sınıftan ayıran özdeşliklerin var edicisi, eyleyicilerin "yatkınlıklar toplamı" şeklinde tarif edilen habitus kavramıdır.

Beğeniler sembolik olarak ifadesini bulmak için tüketime yönelmesi gerekmektedir. Beğenilerinin görünürlüğünü sağlayacak bu durum kendi habitusu içerisinde sahip oldukları sembolik sermayeye göre davranmaya itmektedir.

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri çerçevesinde kullandığı metotlara, saha araştırma sürecine, etik sorumluluklarına ve kısıtlılıklarına değinilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni: Niteliksel

Bilimsel araştırma yöntemleri tarih içerisinde kümülatif olarak çok fazla gelişme ve değişme göstermiştir. 21. yüzyılda özellikle modern ve post-modern dönem sonucunda farklı disiplinler ve dünyadaki gelişmeler, dönüşümler araştırma yöntemlerini de etkilemiştir. Toplumsal ilişkileri, sosyal problemleri anlamak, yorumlamak üzerine geliştirilen yapısal, işlevselci teorilerin yanı sıra ilişkisel teoriler de gelişmeye başlamıştır. Be gelişmeler ışığında tözcü pozitivist anlayış içerisinde yeni olgular ve kavramları tartışmaya olanak veren nitel araştırma alanı kendine yer bulabilmiştir.

Araştırma kapsamı, mahalle ölçeğinde yaş temelli grupların karşılaşma alanlarında nasıl ilişkiler yürüttüğünü anlamayı ve karşılaştırmalı değerlendirme yapmayı içerdiği için, araştırmacıya özgünlük ve özgürlük alanı tanıyabilmesi sebebiyle nitel araştırma yöntemi seçilmiştir. “Nitel araştırma yöntemi, yaşamı kategorilere, değişkenlere ve sayılara indirgemek yerine incelenen olgulardan, insanlardan, eylemlerden fikirler ödünç almakta ve onları kendi doğal bağlamları içine yerleştirmektedir (Neuman, 2008).”

“Gündelik hayattan sınırlı bir zaman ve durumda çoklu bilgi toplamaya ve betimlemeye imkan veren durum çalışması araştırması (Creswell, 2015, s. 97)” kullanılmıştır. Durum çalışmasının betimsel yönü sayesinde, belli temalar üzerinden bulgular yorumlanmıştır.

3.2. Veri Toplama Süreci

Bu çalışmada, veri toplama süreci üç aşamadan oluşmaktadır. Birinci aşama olan saha hazırlık sürecinde, araştırma nesnesi kadar, araştırmacının konumu, araştırma sahasında ne kadar vakit geçirdiği, deneyimlediği, empati kurduğu önemli bulunmaktadır. Bu sebeple, 2017 yılından beri Caferağa Mahallesi özellinde oluşturulan

“Moda muhtar meclisi”, “Moda bülten”, ”yaşanacak bir Moda”, “Caferağa dayanışması”, “34710 Moda hayvanları”, “34710 ladies”, “34710 durum”, “34710 ladies pazar yeri”, “34710 ilan”, 34710 iş-al/ver/paylaş” gruplarına katılım gösterilmiştir. Aktif olarak katılım gösterip, yorum yapıldığı gruplarda paylaşımlar takip edilmiştir. Bu şekilde mahallede olup bitenlerin gündelik yaşamın süreğenliğiyle ilgili bilgi ve gözlem yapma şansı elde edilmiştir. Böylece araştırmacının, sahayla ilgili bilişsel yolcuğunda anlam dünyasında mahalle üzerine somutlama yapma şansı bulmuştur. Araştırmacı “Kadıköy Belediyesi Caferağa Mahallesi Saha Çalışma Grubu”nunda 2016 yılında üyesi olmuş, belediyenin ilgili müdürlükleriyle birlikte mahalle sakinleri ve esnaf toplantılarına katılmış, toplantı notları tutmuştur. İkinci aşama olan saha sürecinde; derinlemesine mülakatlarda ses kaydı alınarak, görüşmecilerin konuyla ilgili düşünce, gözlem, deneyim ve algılarını öğrenmek amacıyla yarı yapılandırılmış soru formu üzerinden, kartopu tekniğiyle ulaşılan görüşmecilerle derinlemesine mülakat gerçekleştirilmiştir. Konunun ana çerçevesinden uzaklaşmamak için yarı yapılandırılmış görüşme formu görüşmelerin çatısını oluşturmuştur. “Görüşme çerçevesi; farklı katılımcılardan daha sistematik, karşılaştırılabilir ve bütünlüklü bilgi elde edebilme (Kümbetoğlu, 2008, s. 75)” olanağı sağladığı gibi gerekli durumlarda konuyu derinleştirme imkanı sunduğu için tercih edilmiştir.

Soru formunda, görüşmecilerin kendilerini daha iyi ifade etmelerini için “Nasıl?” sorusu ağırlıklı olarak tercih edilmiştir. “Böylelikle; görüşmecilerin “Nasıl?” soruları karşısında çok daha az zaman kaybettiler: Kendilerini daha az sınırladılar; kendileri için uygun olan herhangi bir biçimde cevap verdiler; bu cevapların anlamlı olması için neyi içermesi gerektiğini düşünüyorlarsa o şekilde cevap hikayelerini anlattılar (Becker, 2015, s. 106).” Görüşme formu ön hazırlanma sürecinden sonra 2 kişi (1 yaşlı, 1 genç) ile pilot çalışma yapılmış, sorular sınanmış ve revize edilmiştir. “Pilot çalışma sayesinde asıl çalışma boyunca karşı karşıya kalınabilecek güçlüklerin önüne geçilebilmektedir (Giddens, 2010, s. 133).” Görüşme esnasında kişilerin demografik bilgileri alınmış, böylelikle yaşa bağlı değişkenlik durumlarını karşılaştırma imkanı bulunmuştur. Gözlem notları, görüşmelerin hemen sonrasında tutulmuştur. Araştırmanın üçüncü ve son bölümde ise elde edilen veriler analiz edilmek üzere tam deşifre edilmiş, tüm notlar birleştirilmiş ve tez metnine dönüştürülmüştür.

Kvlaye (1994)'ye göre araştırmacı iki rol üstlenir: *madenci* ve *seyyah*. "Madenci: görüşmeci rolünde pasif ve edilgendir. Seyyah rolünde ise kaynakla işbirliği içerisine girerek, bilginin ve anlamın oluşturulmasında daha aktif bir davranış sergiler. Yönelttiği sorular ile katılımcının görüşlerinin şekillenmesine yardımcı olur. (Kvale, 1994, s. 3-4)". Araştırmacının seyyah rolü üzerinden hareketle görüşmecilerin öznel hikayelerinin yanı sıra algılanan mekân olarak mahalledeki ilişkiler üzerine gözlemleri de alınmıştır.

Caferağa Mahallesindeki işletmelerin niteliğin değişimini anlayabilmek üzere esnaf dağılım göstergeleri incelenmiştir. "Nitel araştırmalarda veri toplamada gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda veya araştırmanın geçerliliğini arttırmak amacıyla araştırılan probleme ilişkin olarak yazılı ve görsel materyallerde araştırmaya dahil edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2004, s. 153)". Kadıköy Belediyesinin Caferağa mahallesinden gelen şikayet sebeplerine de araştırmanın sorunsalını güçlendirmesi açısından yer verilmiştir.

Araştırmacının zihinin berraklaşması amacıyla konuyla ilgili farklı disiplinlerin çalışmaları incelenmiş, okumalar yapılmıştır.

3.3. Araştırmacının Rolü

Veri toplama sürecinin en büyük parçasını oluşturan yüz yüze görüşmelerde iletişimin çok boyutlu yönü düşünüldüğünde araştırmacının konumlanışı, giyim tarzı, yaklaşımı, yaşı, cinsiyeti kişilerarası etkileşimde belirleyici olabilmektedir. Bu durum da özne olarak araştırmacının da etkilendiği kadar etki de sunduğunu göstermektedir. Araştırmayı gerçekleştiren kişinin geçmiş yaşantısı, saha ile kurduğu ilişki, saha da geçirdiği süre gibi araştırmacıya atfedilen özelliklerde araştırmanın önemli bir parçasıdır.

Yaşlılar ve gençlerle görüşmenin, araştırmacı açısından konumlanışında farklılıklar oluşturmuştur. Görüşmecilerle kurulan ilişkide genç katılımcılar sen dilini daha fazla kullanmış, yaşlı katılımcılar ise "kızım", "yavrum" gibi kelimelerle ilişki biçimini kurgulamışlardır. Genç katılımcılar, araştırmacının fiziksel özellikleri, giyim tarzı v.b. referans veren söylemleri olmuştur. Araştırmacı da etkileşimi güçlendirmek için yaşlı ve genç bireylerle görüşmede soruları yöneltirken farklı formlarda, diyalektik ve aktif şekilde sunmaya çalışmıştır.

"Görüşme yerine ve o anın havasına bağlı olarak etkileşimin doğasının da değiştiği (Glesne, 2012, s. 159)" gözlemlenmiştir. Öyleki görüşme esnasında görüşmeci çevresindeki yapılardan örnekler vermiştir. Görüşmecilerle yaşadıkları mahalle hakkında, aynı mahallede görüşme yapmak kişilerin kendilerini daha samimi ifade etmelerine mahallenin atmosferinde ve o andan izler taşıyan şekliyle deneyimlenmesini sağlamıştır.

Araştırmacı ile kurulan ilişkide görüşmecilerin, güven ve samimiyet ilişkisi kurabilmek için ortaklıklar aradıkları (siyasi görüş, sosyo-ekonomik benzerlik, hemşehrilik, oturulan semt v.b.) görülmüştür. Nerdeyse tüm katılımcılar, araştırmacının yaşadığı mahalleyi öğrenmek istemişlerdir. Karşılıklı güven sağlanmak ve yakınlık kurulabileceği düşüncesiyle, oturulan semt (Yeldeğirmeni) bilgisi paylaşılmıştır. Yakın mahallelerde ikamet ediyor olmak, mülakatın, görüşmeciler tarafından kendilerini daha iyi anlaşılacağını düşündükleri ifade eder şekilde sürdürmüşlerdir. Benzer şey araştırmacı için de geçerlidir. Komşu mahallelerde yaşıyor olmak ve araştırmacının gündelik hayatının belli bir bölümünü Caferağa Mahallesinde geçiriyor olması saha ile kurduğu ilişkiyi güçlendirmektedir.

Görüşme sonlandırılırken ses kaydı kapatıldıktan sonra görüşmecilerin sohbet etme isteklerinin devam ettiği, araştırma sonuçlarını merak ettikleri gözlenmiş, böyle bir araştırmaya katkı sunmaktan memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Özne olarak toplumda kişisel deneyimlerini ve gözlemlerini anlatmaktan dolayı değerli görüldükleri ve toplumun bir parçası olduklarını hissetmişlerdir.

Görüşme esnasında sorular yönelttikten sonra katılımcıların bir kısmı daha önce bu konu hakkında düşünmediklerini fark ettiklerini ifade eden cümleler kullanmışlardır. Araştırmada sorunsal olarak ifade edilen konuların tartışmaya açılmış olması görüşmecilerde konu üzerine düşünme etkisi yaratmıştır. Görüşmenin iki tarafı da bu deneyimden farklı veriler alarak ayrılmıştır.

3.4. Veri Analizi

Analiz aşamasında, görüşmelerden elden edilen ses kayıtları tam deşifre edilmiştir. Bu süreç "araştırmacının veri setine yönelik bir anlayış geliştirmesini ve veriye aşina olmasını kolaylaştırmıştır (Lictham, 2006; Payne, 2007)." Ham veriler MAXQDA 2018.1 programına aktarılmış, kodlanmış, yeniden ve yeniden gözden

geçirilerek, kodlar, alt kodlar oluşturulmuştur. Açık kodlama işleminden sonra alt kategoriler oluşturulmuş ve kuramla bağlam ilişkisi kurulmuştur. Veri analizinde program kullanılması, analiz süresini kısaltmış, veri depolama ve saklanma imkanlarını arttırmış ve verilerin gözden geçirilmesini birbirleriyle bağlantı kurulmasını kolaylaştırmıştır.

Araştırmanın analiz süreci, sahaya öncesinden, yazma sürecine geçen zaman içerisinde lineer olmayan bir şekilde sürdürülmüştür.

Araştırmanın veri analizi temelde ardışık olmayan 4 parçanın eklemlenmesinden oluşmuktadır.

- Yarı yapılandırılmış soru formuyla verilerin toplanması,
- Görüşme ve diğer notların programa aktarılması
- Program ile veri işleme ve çözümleme
- Literatürle ilişkilendirme ve bağlam ilişkisi kurma

Araştırmanın veri analizinde görüşmecilerin ifadelerine aynen aktarımı betimsel bir yol izlenirken, literatürdeki çalışmalar ve kavramlarla nedensellik ilişkisi kurmak için kavramlar ve söylemler analiz edilmiş ve yorumlanmıştır.

3.5. Örneklem

Araştırmanın evreni Caferağa mahallesinde yaşayan 18-30 yaş arasında genç ve 65 yaş üstü yaşlı nüfustur. Araştırma kapsamında, 10'u 65 yaş üstü bireyle, 10'u 18-30 yaş arası bireyden oluşmak üzere toplam 20 kişi ile Caferağa Mahalle Muhtarlığı, Kadıköy Belediyesine bağlı İ.D.E.A Kadıköy (İşlik, Derslik, Etkinlik, Aşlık) Kent ve Düşünce Merkezinde, Moda Gönüllüler Evi'nde ve kişilerin ikamet adresi ve kafe'de görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmecilerin kendilerini rahat hissettikleri yerde görüşmelerin yapılmasına özen gösterilmiştir.

Araştırma görüşmecilere kartopu örneklem yoluyla ulaşılmıştır. Saha sürecinde öncelikle Caferağa Mahallesinde yaşadığını bilinen kişilere ulaşılıp, örneklem çerçevesi belirtilerek 3 görüşmeciye daha ulaşılmıştır. Daha sonra mahalle sakinleri için kaynak kişi olarak, Caferağa Mahalle muhtarına ulaşılmış ve kalan görüşmecilere muhtar aracılığıyla ulaşılması sağlanmıştır.

Mahalle temelli yapılan araştırmada görüşmecilerin yaşadığı sokaklar Şekil 1'de harita üzerinde belirtildiği alanda toplam 20 ikamet eden görüşmeci ile yapılmıştır.

Şekil 2: Görüşme yapılan kişilerin oturdukları sokak dağılımı

Araştırma kapsamında, farklı sokaklarda ikamet eden 20 kişi ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Sokakların dağılımı ise şöyledir: Bostan sokak (1), Cemal Süreyya (2), Gürbüz Türk (2), Hacı İzzet (3), Hüseyin Bey (1), İleri Sokak (1), Leylek (1), Moda Cad. (1), Mühürdar Cad. (1), Rıza Paşa (1), Sakızgülü (1), Şair Nefi (1), Şevki bey (3), Yeni Fikir (1) .

Araştırma kapsamında görüşme yapılan kişilerin demografik bilgileri Tablo1'de belirtilmiştir.

Tablo 1: Görüşmecilerin demografik bilgileri

Görüşmeci Kodu	Cinsiyet	Yaş	Doğum Yeri	Mezuniyet Durumu	Caferağa'da Yaşama Süresi	Birlikte Yaşadığı Kişiler	Mülkiyet Durumu	SES grubu
G1.K,76	K	76	Samsun	Lise	62	Yalnız	Ev Sahibi	C1
G2,E.87	E	87	İstanbul	Lisans	60	Yalnız	Ev Sahibi	B
G3,K.70	K	70	İstanbul	Lise	70	Kızı ve torunuyla	Kiracı	B
G4,E.76	E	76	İstanbul	Lisans	40	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G5,E.78	E	78	İstanbul	Lisans	43	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G6,E.73	E	73	İstanbul	Lisans	50	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G7,K.68	K	68	Gaziantep	Yüksek lisans	46	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G8,E.78	E	78	İstanbul	Lisans	13	Yalnız	Ev Sahibi	A
G9,E.68	E	68	İstanbul	Lisans	68	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G10,E.84	E	84	Bursa	Lisans	40	Eşiyle	Ev Sahibi	A
G11,E.24	E	24	İstanbul	Lise Mezunu - Öğrenci(lisans) devam	24	Anne-Baba-Anneane ve Bakıcısı	Kiracı	B
G12,K.20	K	20	İstanbul	Lise Mezunu - Öğrenci(lisans) devam	20	Anneanne-Dede	Ev Sahibi	A
G13,K.23	K	23	Aydın	Lise Mezunu - Öğrenci(lisans) devam	1	2 ev arkadaşıyla	Kiracı	A
G14,K.27	K	27	Budapeşte	Lise Mezunu - Öğrenci(lisans) devam	25	Anne baba kardeş	Ev Sahibi	B
G15,E.24	E	24	İstanbul	Ön lisans	1	2 ev arkadaşıyla	Ev Sahibi	B
G16,K.30	K	30	İstanbul	Yüksek lisans	30	Yalnız	Ev Sahibi	A
G17,K.28	K	28	İstanbul	Lisans	15	Eşiyle	Kiracı	A
G18,K.22	K	22	İstanbul	Lisans	3	Ablasıyla	Kiracı	B
G19,K.29	K	29	İstanbul	Lisans	2	Yalnız	Kiracı	A
G20,K.26	K	26	İstanbul	Lisans	1	1 ev arkadaşıyla	Kiracı	A

Tablo1'de görüldüğü gibi yaşlı nüfusun uzun ikametli oturanların yoğunluklu olduğu, genç görüşmecilerin ise görece Caferağa mahallesine yeni taşınmış oldukları anlaşılmaktadır. Görüşmecilerin en az lise mezunu ve sosyo-ekonomik seviyesi orta ve üst gelir grubuna işaret etmetedir. Genç nüfusun henüz çalışma hayatına tam katılımı olmayanlardan oluştukları ön bilgisi sebebiyle gelir beyanı, haneye gelen toplam gelir üzerinden ele alınmıştır. Çekirdek aile yapısına sahip olan katılımcılar, yaşlı nüfusun eşleriyle (eşi vefat edenlerin yalnız) yoğunluklu yaşadıkları, gençler arasında ise arkadaşlarıyla paylaşın ev görünümleri karşımıza çıkmaktadır.

3.6. Etik Sorumluluklar

Bu araştırma 11.09.2017 tarih ve 103676 sayılı İstanbul Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu Başkanlığı onayı sonrasında yapılmıştır. Mahalle deneyiminin alındığı araştırmada, görüşmelerin gönüllülük esasıyla yapıldığı, görüşmecilerin kendilerini rahat ifade edecekleri, istedikleri soruya cevap vermeyebilecekleri, istediklerinde görüşmeyi sonlandırabilecekleri vurgusu görüşmeye başlamadan önce paylaşılmıştır. Görüşmecilerin ses kaydı alınmasına izin verdiklerini sözel olarak kayda alınmıştır. Kartopu tekniğiyle ulaşılan kişilerin araştırma sonuçlarını okurken birbirlerini tanıma ihtimalini azaltmak amacıyla görüşmeciler anonim olarak değerlendirilmiş ve görüşmeciler yaş gruplarına göre isimlendirilerek belirtilmiştir. Görüşmecilerin kodlamaları yapılırken her görüşmeciye 1'den 20'ye kadar numara verilmiş, daha sonra cinsiyeti ve yaşa bağlı anlam ilişkisi kurmak hedeflendiğinden son olarak yaşları (Örnek: G1,K.76) belirtilmiştir.

3.7. Araştırmanın Kısıtlılıkları

Caferağa Mahallesi evreninde yapılan saha çalışmasında, araştırmacının saha sürecini mahallede geçirmesine ve dijital tabanlı sosyal medya araçlarıyla sosyal ağları takip etmesine rağmen düzenli ve sürekli alan notları tutulmamıştır. Belli bir zaman dilimini kapsayacak şekilde katılımcı gözlem yoluyla alan notlarının tutulması araştırmaya etnografik bir boyut kazandırabileceği ve tümevarımsal çıkarımları güçlendireceği düşünülmektedir.

Görüşmecilerin sosyo-ekonomik statü durumu Weberyen bir belirlemecilikle gelir, eğitim, meslek grubu, mülkiyet durumu üzerinden belirlenmiştir. Kültürel ve sosyal sermayeleri ölçümleyecek sorular sorulmamıştır. Kendilerini konumlandıkları statüler ve farklılıklarına yaptıkları vurgular üzerinden ön kabulle gerçekleştirilmiştir. Kültürel ve sosyal sermayenin ölçülmesi ayrı ve farklı metotlarla yapılacak başka bir çalışmanın konusu olabilecek kadar geniş ve tartışmalı bir alandır.

4. BULGULAR

Çalışmanın bulgular bölümünde, görüşmecilerden edilinen bilgiler arasında oluşturulan temalar başlıklar altında toplanmış ve yorumlanarak aktarılmıştır.

4.1. Caferağa Mahallesi Kentleşme Serüveni: "Bu Moda-Kadıköy İstanbul'un Avrupa'sıdır. Türkiye'nin Avrupası burasıdır"

Mahallenin mekânsal örgütlenmesini kentleşme perspektifinde nasıl bir deneyim geçirdiği üzerine yapılan görüşmelerde kentleşmenin; fiziki mekânda bahçeli ahşap evlerden, betonarme apartmanlara geçişi yarattığı gibi, bu değişimin mahalle dokusunun bozulmasına neden olduğu ifade edilmiştir.

> "Caddebostan, Suadiye hep o taraflar paşa konaklarıydı. Büyük bahçede içerisinde köşkler vardı. 50'li yıllarda buralar böyleydi; 58 den sonra başlayan o göç yavaş yavaş betonlaşmayı getirdi. Özal dönemi ile beraber bu arttı siyasi partilerin oy rantları için pek çok düzenleme yapıldı. Bugün o güzel bahçelerin içerisindeki evler gitti, yerine betonlar geldi, ilişkiler bozuldu. Mahalle kavramı kalktı, bir apartmanda kimse kimseyi tanımıyor. Mesela yeni taşındığım binada çok kötü ilişkiler içindeyim. İnsanlar her şeyin kendilerine ait olmasını istiyor. İnsani ilişkilerindeki seviye düştü, çok rahatsızım bu durumdan." (G6,E.73)

Caferağa Mahallesinin geçmişten günümüze burjuva sınıfından kişilerin ikamet ettiğini söyleyen katılımcının ifadeleri şöyledir:

> "Aristokrat kurulmuştur burası. Burjuvazi burada ağırlıklıdır. Şimdi o burjuvazi belki kısmen var ama artık eskisi kadar yok. O eski aileler mesela Saraçoğulları falan artık son nesilleri kaldı ya da isimleri kaldı." (G9,E.68)

> "Genciyle yaşlısıyla ki bu insanlar yaşıyor burada, yaşanacak yer zaten bu Moda Kadıköy zaten bu Moda- Kadıköy İstanbul'un Avrupa'sıdır. Türkiye'nin Avrupası burasıdır." (G4,E.76)

Aynı katılımcı tersine göç başladığını, kentli nüfusunun yaşam alanın daralmasıyla İstanbul'dan uzaklaştığını şu sözleriyle anlatmıştır:

> "Türkiye'de burjuvazi oluşamadı hala, burjuvazinin oluşamamasın nedeni arabesk bir kültürün onun yerini almış olmasıdır, bu bir küçümseme değil

> o toplumları ivme veren orta sınıf, orta sınıfta burjuvazidir. Sanatıyla tekniğiyle, eğitimi ile görgüsü ile o bir formasyon yaratır biz de tamamıyla tersi oldu. Anadolu'dan zaruri için göçenler burada kendi Anadolusu'nu kurmaya çalıştılar. Ben pek eşi emsalini görmediğim kadar gezdiğim yurtdışı ülkelerinde köy kent kasaba derneklerinin bu kadar faal olduğu başka bir yer yok. İnsan İstanbul'a gidiyor hala Kütahya'nın filanca köyünün havasında. Şimdi orası farklı burası farklı öyle olması lazım şehir budur çünkü ama şimdi ters çalışma başladı artık İstanbul'dan emekli olanlar uzaklaşıyor." (G9,E.68)

Kentsel dönüşümün büyük ölçekte yenileşme ve yıkım yaratmasına referansla "Kadıköy, kentsel dönüşüm ile bir darbe yedi. Ayak sesleri gelmeye başladı." (G9,E.68) Caferağa'da ada bazında dönüşümün mümkün olmadığını bina ölçeğinde dönüşüm yaşandığını bitişik nizam binaların dar sokakların olduğu Caferağa Mahallesinin dönüşüme hizmet sektörünün genişlemesine uygun olmadığını "Bağdat Caddesi iki tarafı geniş. Yer var. Bu yerlerde açılmalıydı, burasının tarihi dokusunu bozmayacaklardı. Eski Çarşıyı koruyacaklardı. Herkes rahatsız bu mekânlardan insanlar evlerini satmaya çalışıyorlar neden bundan dolayı."(G6,E.73) diyerek az da olsa yerinden edilmelere yol açtığını ön plana çıkarmıştır.

İnsanın yerle kurduğu aidiyet ilişkisinin kentsel dönüşüm etkisiyle kırılmalara uğradığını ifade eden katılımcı ise:

> "Burada da yeni başladı ama şey kadar (Kadıköy'ün diğer bölgeleri kadar) haşin olmayacak çünkü ne de olsa bir kat sınırlaması var. Beş katın üzerinde çıkaramıyorlar ama bu bir ekonomik politikanın getirdiği modernleşme adı altında modernleşme demeyeyim de onu ben söylemiş olmayayım ama tabi binaların kuvvetlendirilmesi gibi ne çok haklı ne çok haksız bir sistemin kurbanı oluyoruz. Böyle mimari olmaz hepimiz aynı hataları yaptık bu hatalardan da ders var çıkartmak lazım Modanın eski halini resimlerden görürsünüz. Yalnız şu Moda caddesinde kaç tane konak. Hadi ahşaplar zordu bakımı bizim evde ahşaptı çünkü zordu falan ama korumayı beceremedik. Birincisi ekonomik ikincisi biz yerleşik toplum kültürüne daha hala sahip olmayan 2000-3000 yıllık bir toplumuz. Yerleşik kültür devamlı yaşadığı yerde bir aidiyet duygusu doğurur. Biz de aidiyet duygusu yok, bugün buradayım yarın ordayım. Gittiğim

yerde de hemen kendime bir ne olursa olsun bir yere sokayım güvene alayım. Bu tabi ekonomik." (G9,E.68) demektedir.

Kentlerin aldıkları nüfusla genişlemesinin kültürel alanda yarattığı etkiye dikkat çeken katılımcı ise "biz toplum olarak çok özentiyiz hiç kendimiz olamıyoruz. Batı ile doğu arasında sıkışıp kalmışız, ne batılı olabiliyoruz ne doğulu olabiliyoruz. Bu sefer de özentiye dönüşüyor iş. Bu özenti de bizi yanlış yerlere götürüyor.Varoş kültürü yerleşti her yere eğitimsiz insanların şehre gelmesi ile birlikte. Şehirleşmeye karşı olmaları kendi kültürlerini bir şekilde devam ettirme çabası bozdu buraları." (G6,E.73) demektedir.

Özellikle Caferağa Mahallesinin kentin dönüşümünü üçüncü yerler üzerinden ifade eden görüşmeci sosyo-politik alanla ilişkisini şöyle kurmuştur:

> "Yalnızca Caferağa mahallesi değil komşumuz Osmanağa'a da. Balıkçılar çarşısının gördünüz mü bilmiyorum yüzlerce ara sokaklar şuraları buralara falan filan öyle bir büyük meyhane haline geldi Kadiköy. Bu da işte dediğim gibi başka bir faktör öbür daha muhafazakar görünmeye politik bir şey olarak yol olarak görmüş olan bir takım politikacıların uygulaması mesela burayı camiye yakın da okula yakındı vs gibi pek çok şeyler bunlar akp camii sesini artırıp meyhane sayısını azaltmakla İslam'a hizmet ettiğini zanneden bir anlayış var."(G10,E.84)

Yapılan görüşmelerde katılımcılar, Caferağa mahallesinin fiziksel ve sosyal yapısındaki değişim ve dönüşümler yaşadığı ifade edilmiştir. Sosyo-mekânsal ayrışmayı yaratan dönüşümlerle ilgili ifadeleri dikkat çekmektedir.

4.2. Algılanan Mekân Mahalle: Yer Kimliğinin Yeniden Üretimi

Görüşmecilerden mahallede kimler yaşadığına dair tasfirde bulunmaları istenmiştir. Temelde mahallede uzun süreli yaşlı nüfusun ikamet ettiği, yeni gelenlerin ise genç ağırlıklı olduğu ifade edilmiştir. Tasfir yapılırken yaşa bağlı ifaderlerde bulundukları ve özellikle yaşam tarzlarına vurgu yapmaları kent kimliği açısından dikkat çekmektedir.

Özellikle Kadıköy'ün kendileri için "bence aksine Kadiköy gençler için kale halinde"(G18,K.22) olduğu gençleşme vurgusu karşımıza çıkmaktadır.

Görüşmecilerin yerle kurdukları ilişkiyi anlamak için yaşanılan mekân mahallenin fiziksel, duygusal ve algısal tasviri önemli veriler sunduğu görülmüştür. Gençler görüşmeciler yaşam tarzları temsili taşıdığı için gençlik vurgusu yaparken, yaşlı bireylerin yaşlı nüfusun yoğunluklu olarak yaşadığı bir yer olarak ifade ettikleri görülmüştür. Aynı zamanda mahalledeki demografik yapının zaman içerisinde değiştiği görüşmeciler tarafından vurgulanmıştır.

Yapılan görüşmelerden katılımcıların mahalle anlatıları içerisinde gençlik ve yaşlılık dönemiyle ilgili görüşlerini ifade etmişlerdir.

Yaşam tarzlarını üzerinden ifade eden genç katılımcılar için mahallenin yaşlıları kültürel ve sosyal açısından üst-orta sınıf temsilleri taşımaktadır.

> "Buranın yaşlıları yani önceden hani burda uzun senelerini geçirmiş insanlar daha klas böyle, sessiz sakinlikten yana" (G12,K.20)

> "Öncelikle onların (yaşlıların) çok iyi birer Caferağa'lı olduklarını düşünüyorum."(G18,K.22)

Kent soylu yaşlı grubu olarak ifade eden katılımcı, kentin dönüşümün yaşlılar üzerinde duygusal etkileri üzerinde durmuştur.

> "Belki 50 yılı aşkın zamandır burada yaşıyor bu insanların pek çoğu ve düşünüyorum da kırsalda yaşayan insanlar için değilde kentli insanın böyle bir nostaljik hüznü var. Çevresindeki her şey çok hızlı değişiyor bu insanların. Muhtemelen onu dert ediniyorlar. Mesela mahallenin hafta sonları bu kadar kalabalıklaşması belki onların yabancılaşmalarına neden oluyor."(G18,K.22)

Kentin dönüşümünün yaşlılarda yarattığı kırılmaların şikayetlere yansımakta ve kente uyum sorunlarını da beraber getirmektedir.

> "Çok haklılar, onlarda haklılar, onlarda hasta zaten büyük ihtimalle çoğu hani zaten huysuzlar falan hayatlarında kötü giden şeyler var ve bir şekilde birinden çıkartmaları gerekiyor ve sokakta tanımadıkları ve boş boş ses çıkartan insandan. Ya onlarda çok bozulduğunu düşünüyorlardır muhtemelen dokusunun. İnsanlar içiyor, kızlar küfür ediyor bilmem ne falan hani onlar için çok farklı bir şey o. Yani eminim onlar için çok farklı ama yapacak bir şey yok dünya değişiyor yani."(G14,K.27)

> "Genel hayıflanması bana şey, eskiye yönelik hatırladığı mekân hafızasının sürekli değişmesi ve bundan dolayı bir şikayeti var yani. İkinci, mesela bence yaşlıların en büyük şikayeti şu: Caferağa Mahallesi'nde akşam saatlerinde arabaların müzikleri son ses açıp dolaşması ve insanların yüksek sesle bağırması sokaklarda mesela yaşlıları rahatsız eden bir şey bunu, ben rahatsız oluyorum; yaşlıların nasıl rahatsız olduğunu tahmin bile edemezsin yani" (G15,E.24)

4.3. Demografik Yapısı : " Burası Zaten Emekli Mahallesi"

Eski yerleşim yeri Caferağa Mahallesinde görüşmecilerin yaşlı nüfus ağırlıklı "… burası zaten emekli mahallesi" (G1,K.76) yeni taşınanların ise yoğunluğunu gençlerin oluşturduğunu vurgulanmıştır. Mahallenin demografik yapısını anlatan katılımcı "İki türlü var bir gerçekten daha eskiden beri oturanlar var daha yaşlı bir ekip, bir de işte yeni gelenler genç" (G19,K.29) demektedir.

Genç nüfus yoğunluğunun görece yeni olduğunu vurgulayan görüşmeci şöyle demektedir:

> "Şu anda nüfus bildiğim kadarıyla işte ben de 30.000 nüfusumuz var burada mahalle olarak. Bunun yarıdan fazlası son 15-20 senede gelenlerdir diğerleri de ya birinci nesilin son yaşları ileri yaşlarındadırlar; yahutta onun çocukları benim gibi bir nüfus yapısı var oldukça kozmopolittir hala." (G9,E.68)

Görüşmecilerin Caferağa Mahallesini uzun süreli ikamet eden yaşlı nüfusa sahip olduğu bunun yanı sıra yeni yerleşmeye başlayanların ise genç yaşlarında kişiler olduğu ifade edilmiştir.

> "Yeni gelenlerin değişip dönüştüğünü görüyorum şu anda böyle daha böyle eski Cihangirvari kullanıcısı biraz değişiyor Moda'nın da ya da daha yeni nüfus geliyor görüyorum."(G19,K.29)

> "Bence hani biraz daha aslında daha çok farklı bir şey var. Aileler çok yaşamıyor gibi hani böyle çok çocuklu aileler daha azınlıkta gibi düşünüyorum. Ya hani kira, eski binalar olduğu için muhtemelen kiralar biraz daha ucuz. Bir de hani ufak daha ufak daireler var diye düşünüyorum eski binalara göre o şeylerde dolayısıyla hani herhalde birazcık daha modern de olduğu için öğrenciler aslında hem Kadıköy'e yakın ve toplu taşımaya yakın falan gibi bir sürü avantajı var…

Araban yoksa özellikle, hiçbir problemin yok Moda'da yaşamak için yani araban varsa o zaman otoparkı yoksa apartmanın o zaman büyük sıkıntısı ama yani o yüzden gençler tercih ediyor diye düşünüyorum." (G14,K.27)

Görüşmeciler yaşlı nüfusun mahallenin yeni dinamikleriyel kırılganlıklar yaşadıklarını ifade etmiştir. Mahallenin genç nüfus tarafından yoğunluklu kullanıldığı da önemli vurgular arasındadır.

4.4. Kültürel Sermayesi ve Sosyal Sermayesi Güçlü Kişilerin Yaşam Alanı

Görüşmeciler özellikle mahallede sosyo-ekonomik statüsü yüksek, medeni, modern ve kültürel ve sosyal sermayeleri yüksek kişilerin ikamet ettiğini ifade etmişlerdir. Görüşmeciler; sosyo-ekonomik statüyü sadece ekonomik gelir üzerinden kurmamıştır. Sosyal ve kültürel sermayesi güçlü olan ama ekonomik geliri düşük olan grupları da ifade etmişlerdir. Bu özellikler ileri bölümlerde nasıl ayrıştırıcı niteliklerle özdeşleştirildiği ifade edilecektir.

Mahalle kültürünü beğeni ve zevkleri üzerinden ifade eden katılımcı ise "Moda ismini nereden alıyor biliyor musunuz? Kılık kıyafet, şıklık, grand yaşlı erkekler. İsmini insanların giyim, kuşamından alıyor" (G2,E.87). "Moda çok cici beyefendi, hanfendi insanlar grubunun yaşadığı bir yerdir, böyle kalmasını da arzu ediyoruz." (G7,K.68)

"Benim binam mesela ortalama yaşı altmış-altmış beş. Alt katımızda bir tane müzisyen çocuk oturuyordu taşındı, karşı binamızda 'Adamlar' diye bir rock grubunun solisti var o oturuyor; yan binamızda keman çalan birisi var. Karşı tarafta yine keman ve çello çalan birisi var. Yani akşamları sokak baya şey oluyor genellikle müzikle uğraşan bir kitle var, akademik alanda çalışan kişiler var ama çok garip bir şekilde mahalledeki genç nüfusla herhangi bir etkileşim yok." (G15,E.24)

Görüşmecinin de tartışmaya açtığı gibi kültürel sermayeyi belirleyen modern dış görünüş temsilleri mi? Yoksa bilgi ve deneyim kümesi ve aktarımı mıdır? Özellikle sınıf tartışmaları içerisinde ekonomik kapitalin yanında, sosyal ve kültürel kapitalin de sınıflar arasında yarattığı değer farkının irdelenmesi açısından önemli bulunmaktadır.

"Dönemin gençleri insanlarının bir kültür birikimleri bilgi birikimleri bugünkü kadar var mıydı o da tartışılabilir. Biçim olarak olabilir; hani sort giymek, yüksek topuklu ayakkabılar şunlar bunlar ama bunlar kültür olmadığını

biliyoruz. Daha doğrusu bilgi olmadığını biliyoruz. Bütün Moda'da oturanlar profesör hiç değildi, esnaflar vardı zengin esnaf. Çok ezbere konuşuyorum belki de o zaman kadınları ve erkekleri, hepsi bilgili kültürlü bilmem ne insanlar bilmiyorum ama bugün siz dahil şimdi böyle bir bu yaşa gelmiş ve üniversitede işte böyle bir tez hazırlamakta olan birisi acaba sayıları ne kadar bunu bilmiyorum. Bu şey yapılabilir zannediyorum belediyenin ya da şeyin böyle bir araştırmaları var yani eğitim gibi şeyleri yıllar olarak var ona hiç bakmadım doğrusu nedir bilmiyorum."(G10,E.84)

"Zaten Moda'nın da o tür bir Levanten bir görüşte olması işte o dediğim kitaplarda göreceksiniz buraya ilk defa yabancılar yerleşmiş. İngilizler yani Türkiye'de futbolda başlatanlar Fenerbahçe'yi bilmem ne yapan İngilizler Moda Deniz Kulübü'nü kuranlar İngilizler. İngilizler var Almanlar var meşhur Musevi öğretim üyeleri var onlarda burada oturmuşlar mesela bir hukuk profesörü burada oturmuş. Ben Almanya'ya gittimde kendisini ziyaret ettim. Çok değerli doktorlar şunlar bunlar falan burada oturmuşlar onların yaşam biçimi anlayışları var; Avrupa yani o şapkalar bilmem ne, o zamanlar çevrede oturanlar onlara özermişler bilmem ne yapmışlar falan."(G10,E.84)

"Öncelikle doğuma büyüme İstanbul'lu Moda'lı olanlar var, öyle bir kesim oturuyor bir de üst gelir sınıfından olanlar, bir de İstanbul'a ilk geldiği zamanlarda Kadıköy'de yerleşmiş olanlar var. Bir de Anadolu'dan gelen insanlar ve onların çocukları var, benim yaşımda falan öyle bir kuşak var. Ayrıca biraz daha genç ne bileyim akademisyen sanatçı yalnız yaşayan gençler var genelde." (G18,K.22)

Görüşmeciler Caferağa mahallesini kültürel-sosyal sermayesi güçlü kişiler olduğu yönünde benzer ifadeler kullanmışlardır.

4.5. Güvenle Yaşadıkları Bir Alan

Caferağa Mahallesinde kendilerini güvende hissettiklerini ifade eden katılımcılar; buranın gece güvenliği, hırsızlık açısından sıkıntı yaşanmayan, yaşam tarzlarına müdehale edilmeyen bir alan olduğunu ifade etmişlerdir.

"Yani ben Moda'da bayağı böyle yazlıkta yaşar gibi yaşıyorum yani farklı hiç İstanbul'un içinde değilmiş de. Şöyle söyleyeyim geçen gün haftasonu

giderken arabanın sonuna kadar açık bırakmışım camını, yanlış yani hani baya. Hiçbir şey,ve yani sokağa bakan taraf hani otoparkın içinde ama sokağa bakan taraf direkt açık otopark yani öyle bir kimsenin gir… hani kamera mamera da yok öyle caydırıcı bir şey de yok. Aslında yani tamamen olmamış yani bir şey.… diğer şeylerden bir tanesi ya işte alkol tüketen ve eğlence sektörü ile haşır neşir olan bir insanım ya bu illa benim boş vakitlerimi değerlendirmem için içki satılan bir yere gitmemi gerektirmiyor ama içki satılan bir işletmeye gittiğimde eve dönerken güvende hissediyorum kendimi yani böyle bir artısı var." (G15,E.24)

"Memnunum yürüyebilmek benim için bir numara olumlu özellik ihtiyaçlarımı yürüyüş mesafesinde karşılayabiliyor bilmem benim için olumlu tedirgin hissetmiyorum, akşam geç saatte bile yürürken sokakta yani o benim için çok önemli seviyorum Moda'da olmayı." (G19,K.29)

"İnsanlar böyle şeyleri orası da galiba Fil'in altındaki anlıyor mesela yani adamlar bir tuhaf tuhaf yani Moda gibi yerde. Öyle demek istemiyorum aman tanrım burası üst mahalle ama ama burası sakin bir mahalle şimdi sakin bir mahallede silahlı çatışma çıkması çıkıyorsa burası sonuçta Gaziosmanpaşa değil en nihayetinde alışık olduğumuz bir şey değil yani şimdi orada öyle olaylar oluyor ne yazıkki ama burada ilk defa böyle şeyler duyuyorum yani ben doğuma büyüme buralı değilim sonradan taşındım sonuçta çocukken geldim ama hiç duymadım." (G17,K.28)

"Bu zamana kadar yargılanmadım hiç burada. Neden böyle giyindin diyen hiçbir zaman olmadı bu zamana kadar. Ama şey bazı burada yaşamadığı belli insanlar bakabiliyorlar. Onun dışında Üsküdar'a gidiyorum bazen, arkadaşlarım orada oturduğu için ayıplıyorlar hissediyorum, bakışlarında. Kızlı erkekli elele görünce falan. A! etek giyinmiş bak, dekolte giyinmiş bak. Rahatsız oluyorsunuz yani. En azından burada çok yaşlı insanlar bile şey yapmıyorlar fazla. Bana denk gelmedi en azından belki oluyordur ama."(G13,K.23)

4.6. Kentsel Hizmetlere Erişim Kolay Olduğu Bir Alan: "Sosyal Olarak Hayatta Kalabilmem İçin Bir Etken Yani Caferağa Mahallesi"

Görüşmecilerin tamamının uzlaştığı en önemli noktalar; Caferağa Mahallesinin kent merkezi olması ve kentin kültürel, sosyal imkanlarının fazla; sağlık hizmetlerine, kamu hizmetlerine erişimin kolaylıkla sağlanabilmesi olmuştur. Sosyal hizmetlerin kentsel alanda uygulama yaparken farklı gruplara sunacağı imkanlar açısından değerlendirildiğinde Caferağa mahallesinde yaşlı ve genç görüşmeciler için kent merkezinde yaşamak hem sosyal olanaklardan yararlanmak hem de aktif birey olmaya imkan sağlamaktadır.

Mahalleyi yaşamak için tercih etmesinin nedenlerini anlatırken ulaşım (yaya, toplum taşıma v.b.) ve kamu hizmetlerine erişim ile ilgili bu durumu kendi ifadesiyle şöyle özetlemektedir:

> "Avantajlarından bir tanesi işime yakın olması yani buradan evime on dakika bile sürmeden yürüyüp gelebiliyorum, ikincisi o ulaşım akslarına olan bağlantısı yani metro, metrobüs, vapur ve diğer otobüs hatlarına erişimim çok kolay ve ulaşım çok büyük avantaj Caferağa'da oturmak için yani üçüncüsü kamu hizmetlerine erişimim çok kolay." (G15,E.24)

Bir diğeri ise şöyle demektedir.

> "… çünkü burada yaşamak kolay. Neden kolay çünkü her tarafa yakın. Sinemaya gideceksiniz yakın, tiyatroya gideceksiniz yakın, metroya gidecekseniz yakın, otobüsle gidecekseniz yakın, toplu ulaşımın her alanına yakın. Sosyal faaliyetlere ve toplu taşımaya ulaşmak çok kolay." (G5,E.78)

> "Şimdi Moda'da veya böyle diyeyim. Kültürel etkinliklerin en yoğun olduğu bölge. Tiyatro açısından bol. Küçük konserler var opera, bale var, sinema var, kütüphaneler var. O bakımdan da bu kadar zengin başka yerler varsa bilmiyorum. Dediğim gibi hiç yaşamadım. Ben Beşiktaş'ta yaşamadım." (G9,E.68)

Kentler gündüz hareketliliğin yanı sıra güvenlik açısından değerlendirildiğinde gece kullanımı da önemli bir veri olarak karşımıza çıkmaktadır. Kent merkezinde yaşamanın, mekânın gece kullanımını da arttırdığını ifade eden kadın görüşmeci ise şöyle demektedir:

"Büyük ihtimal uzakta yaşıyor olsaydım, buraya geleyim demezdim gece. Şey güzel oluyor mesela. Bazı avantajlar. Film ekiminin gece seansına çok rahatlıkla girebilmiştim."(G13,K.23)

Caferağa Mahallesinde ikamet eden genç ve yaşlı nüfus kentsel hizmetlerden istedikleri ölçüde yararlanabildiklerini, ihtiyaç duydukları "Bir şey olsaydı da iyi olurdu dediğim bir şey yok galiba. Gerçekten ne ararsanız var burada." (G13,K.23) şeklinde ifade etmektedir.

Kentsel hizmetlerin mahallenin tüm aktörleri için erişilebilir olması sosyal hayata katılımı arttırdığını genç ve yaşlı görüşmeciler benzer ifadeleri kullanarak şöyle demektedirler:

"Yani daha fazla benim sosyal olarak hayatta kalabilmem için bir etken yani Caferağa mahallesi." (G15,E.24)

"En çok bu samimiyetini seviyorum, her yere yakınlığını seviyorum, karşıya geçmek istesem rahatlıkla geçiyorum, canım sıkıldığı zaman bir moda çay bahçesine gidip çay içiyorum, kulüp üyesiyim kulübe gidiyorum." (G7,K.68)

Mekân gerontolojisi özellikle yaşlı bir yerlerin yerle kurdukları ilişkiyi araştırmaktadır. Yaşlı ve genç bireylerin kent imkanlarından faydalanabilmeleri sosyal hizmetlerinde yerelde ve yerelin ihtiyacına göre hizmet üretmesi açısından değerlendirildiğinde, Caferağa mahallesi özelinde mekânsal yakınlık, hizmetlere erişimi arttırdığı görülmektedir.

4.7. Mahalle Ait Hissettikleri Bir Alan: "Buradan Taşımayı Hiç Düşünmedim, Aklıma Bile Gelmedi."

Mahalle ile kurulan ilişkinin güçlü olması, sakinlerin kendilerini ne kadar ait hissettikleriyle doğru orantılı olduğu görülmüştür. Görüşmecilerin mahalle aidiyetlerinin çok yüksek olduğu, katılımcılar imkanları olsa bile taşınmak istemediklerini yoğunluklu ifade etmiştir.

Mahalle ile kurduğu ilişkiyi mekânın hafızası üzerinden ifade eden genç ve yaşlı bireylerin yaşamını sürdürdüğü, tanıklıklar kurduğu, türlü biçimde ilişkilendiği mahalleyi anılar nostaljisi üzerinden bağlantılandırmadığı anlaşılmaktadır.

> “Ben benim hislerim yani ben ait hissediyorum çünkü benim küçüklüğümde biraz bu tarafta geçtiği için yani gittiğim dershanem burada, ortaokulda gittiğim ne bileyim lisedeyken o işte ilk ne bileyim gizlice bara girip çalıştığım bar da orada. Kadiköy’e ait hissediyorum; yani vapurdan indiğinde evdeyim diyorum.Yani mesela öyle bir hissim var Kadıköye karşı. Şişli’de iken kendimi hiçbir zaman öyle hissetmedim.”(G19,K.29)

Doğma büyüme ve bir kaç kuşak mahallede yaşayan katılımcı memleketinin burası olduğu ve kendilerini mahallenin yerlisi olarak gördüğü ve mahalleli ile güçlü hemşerilik ilişkileri kurduğu çıkarımsanmaktadır.

> “Bir kere İstanbullu olduğum için İstanbul’un herhangi bir yerinde olmaktan çok burayı seviyorum.”(G3,K.70)

> “Benim tabi durumum farklı çocukluk anılarımdan tutunda, bütün ailemin büyük bir kısmı burda yaşıyoruz. Akrabalarım burada ben buraya 5-10 sene önce gelmiş bir aile değilim. Böyle olunca benim İstanbul’da diyince benim yaşadığım tek yer burası ve başka bir yere de gitmeyi düşünmüyorum.”(G9,E.68)

Mahallede geçirilen süre ve sosyal ağların güçlü olması mahalle aidiyetini güçlendirdiği görülse de, mahalleye yeni taşınanların da mahallenin daha önce kullanıcı olduğu, farklı zamanlardan anıların olduğu ve aidiyetlerinin benzer şekilde güçlü olduğu görülmüştür. Bu durum sosyal çalışma yürütürken sosyal destek sistemlerinin, dayanışma mekanizmalarının mahallelerde komşuluk ilişkileri üzerinden sürdürüldüğü görülmektedir.

Mahalle aidiyeti meselesinde önemli bulunan eski mahalle kültürünün görece sürdürebildikleri ve bu sebeple de burada yaşamanın kendine özgünlüğü olduğu ve korunması gerektiği ifade edilmiştir.

> “Sabah çıkıyorum yürüyorum, vapura binmeden önce bir sürü insanla selamlaşıyorum, tanımıyorum ama selamlaşıyorum. Ben sebze meyve alışverişimi mahallemin manavından yapıyorum. Bakkalım birisi bir şeyler verebiliyor ben ay sonu ödüyorum. O doksanlar mahalle kültürü benim yaşadığım yerde devam ediyor sanıyorum bu beni rahat hissettiriyor.”(G16,K.30)

Mahalleden taşınma durumuyla ilgili taşınmak istemeyenlerin arasından yaşlı katılımcıların daha kuvvetli ifadeleri öne çıkarken; önemli bulunan ifadeler şöyledir:

> "Buradan taşımayı hiç düşünmedim, aklıma bile gelmedi."(G5,E.78)

> "Asla hiçbir zaman düşünmedim, asla düşünemem, eşim de düşünmez. Kızımın bir tanesi evlendi bir tanesi evlenmedi. Evli olmayan Kadıköy'de oturmuyor daha ucuz bir yere yerleşti ama her ikisi de Moda'ya aşık. İkisi de burada doğdu büyüdü o yüzden çok severler."(G7,K.68)

Taşınmayı bazı şartlara bağlayan genç görüşmecilerin kırılma noktaları ise yurtdışında yaşama ya da güneye yerleşme kurgusu olmuştur:

> "…benim asıl düşüncem istediğim şey işte bir en geç 6-7 sene içinde güneye taşınmak ama güneye taşındığımda bile ki bunu büyük ihtimal ailecek yapacağız yine Moda'da ufak bir daire var o daireyi açık tutacağız. Hani istediğimiz zaman oradan atlayıp burada kalabileceğimiz bir hani ufak evimiz olacak. Hani öyle bir düşüncemiz var."(G11,E.24)

> "Türkiye'de olmayı düşünmüyorum yaşlandığımda umarım Türkiye'de olmam. Ya da yani aslında İstanbul olmaz muhtemelen yaşlandıktan sonra kalacağım yine düşündüm de bir daha. Ama İstanbul olacaksa illaki evet Moda olsun bari çünkü İstanbul gibi değil yani. (G14,K.27)

Caferağa Mahallesinin kendi memleketleri olduğu ve hemşehrilik ilişkileri kurduklarını ama bu ilişkinin biraz ileri seviyede olduğunu dışlayıcı unsurlar içerdiği de söylenebilmektedir.

> "Yani hani bu kötü bir şey değil aslında Moda'da olmak ne bileyim Akdeniz'de olmak ya da işte Sivas'ta olmaktan bir farkı yok aslında bence ama bunu yüklenen anlamlar insanların kafalarında bir faşizm yaratmaya başlamış benim sosyal medyada gördüğüm haliyle."(G16,K.30)

Mahalleye karşı geliştiren aidiyet, kurulan hemşerilik bağları; mahalleden olmayana karşı ötekileştirme, dışlama öğeleri de içerebileceği görülmüştür.

4.8. Kamusal Alanlarda Sosyal İlişkiler

Mahallenin aktörlerinin bir arada bulunduğu beden temsillerin, kimlik sunumlarının, ifade tarzlarının, ötekiyle karşılaşmanın olanaklarını mümkün kılan

kamusal alanların; mahalleli tarafından mekânsal örgütlenmesi ve sosyal ilişkiler düzeyindeki karşılığı görüşmecilerce ele alınmıştır.

Caferağa Mahallesinde gençlik ve yaşlılık dönemini geçiren kişilerin nerelerde bir araya geldikleri ve bu karşılaşma anlarındaki ilişkileri üzerinde gözlemlerini sunan katılımcılar gençler ve yaşlıların mahallede ilişki kurma düzeylerinin düşük olduğu ifade edilmiştir. Çoğunlukla ilişki kurmayan bu iki grubun bireysel olarak yaşadığı karşılaşma deneyimleri ve örneklemeleri de bulunmaktadır.

> "Şöyle söyleyeyim ben gençleri seviyorum. Mesela gençlerle her zaman konuşuyorum diyaloğum var. Onların da beni sevdiklerine inanıyorum ama herkes bunu yapmıyor. Gençler ve yaşlılar arasında fazla diyalog olmuyor."(G4,E.76)

Katılımcılar; genç ve yaşlı nüfusun açık alanlarda (sokak,meydan v.b.), yaşam alanlarında (komşuluk, arkadaşlık v.b.) ve sosyalleşme mekânlarında karşılaştıklarını ifade etmiştir.

Sokakta karşılaşmalar üzerine aktarılan deneyimler;

> "Yani evet özellikle bizim şeyde sokakta falan böyle bir iki tane yaşlı teyze var. mesela onları yürürken çok zorlanıyorlar ufak ufak adımlar atıyorlar falan elinde bir şeyler varsa hani alır evine götürürüm, hani öğretmen olan biriyle parkta böyle hani tanıştım mesela o şekilde bir şey yaptım." (G14,K.27)

> "Kamusal alan için diyeceksek etkileşim kuruyorlar mesela çocuk yaşlı birisinin torunu var. Çocuğu işe gidiyor mecbur torununa bakıyor. Onun için aslında güzel de bir uğraş çünkü yani vaktini Ayvalıtaş Meydanı'na getirebiliyor, Yoğurtçu Parkı'na götürebiliyor. Bir çok götürebildiği alan var. Orada başka insanların çocukları, torunların işte akranlarıyla tanışıyor. Orada bir etkileşim kurabiliyor. O tanışıklık, çocuklarla kendi çocuklarının tanışmasına sebep olabiliyor." (G15,E.24)

> "Ben yaşlıları hep sokakta görüyorum gerçekten yavaş yürüyen ya da işte bir restorantta yemek yerine gittiğimde falan görüyorum işte eczaneye gittiğimde böyle bir takım fonksiyonlar üstünden görüyorum."(G19,K.29)

> "Şahsen benim adıma hani çok yok ama benim kendi tecrübem mahallemde mesela bir tonton teyze var biz onla beraber bir kedi beraber

besliyoruz mesela arada konuşuyoruz onunla yani ama oturup da hani gitmedim gitsem hayır diyeceğini sanmıyorum çokta hoşuna gider eminim."(G17,K.28)

"Gençler ile her şeyi konuşurum, onların yaşantısından konuşuruz, benim eski tecrübelerimden bahsederiz. Bazen sıkıntıları olur danışırlar. Ben onlara tavsiyeler veririm."(G5,E.78)

"Daha ileri yaşların daha çok mesela şey de karşılaşıyorum. Camın önünde duran teyzelerle mesela bana laf atıyorlar. Bir sokaktan geçiyorum mesela eve giderken ne yapıyorsun sen dışarıda falan Teyzeler evinde oturuyor yani çok da dışarı çıkmıyor. Onla muhabbet ediyorsun mesela. Pencereden bakıyor seni izliyor, ne yapıyorsun ablacım, nasıl gidiyor hayat diyince muhabbet ediyor seninle, o da sıkılıyor evinde böyle." (G20,K.26)

Üçüncü Yerlerde karşılaşmalarda yaşananları anlatak katılımcılar;

Genç ve yaşlı nüfusun etkileşime girdiği sosyalleşme mekânlarının farklı olduğu, genellikle kendi yaş grubuna hitap ettiği düşünülen ya da aynı yaş grubundaki kişilerin bir araya geldiği yerlerde sosyalleşildiğini ifade edilmiştir.

"Dediğim gibi bu nesil gelmeden önceki esnaflar. Bizim sokakta hala bir tane kahvehane var, oraya giden amcalar var falan. Orada 60 yaş amcaları var. Onların öyle bir kominitisi var. Ya da aynı şekilde 50-60 yaş üstü bir kahvaltıcı var bir tane yaşlı çift teyze içerde sürekli omlet yapıyor, amca kızıyor git iki tane ekmek al gel diye. Sen orada oturuyorsun böyle yemekteyiz açıp onu izliyorsun, inanılmaz tatlı bir çift yani falan tuhaf. Herkesin şeyi farklı ya da böyle iş kadınları görüyorsun, tam böyle şey 40'ında işte böyle belli bir ekonomik düzeyi var gelmiş oraya işte kahvesini içiyor, gazetesini okuyor falan. Gerçekten inanılmaz bir mozaik yani."(G20,K.26)

"Yürürken sokakta açık kamusal alanlarda evet ama bir mekâna oturduğumda çok yaşlı ile kalmadım yani. Bir tane kuaföre gitmiştim o hariç dünyanın en eski kuaförü çok şaşırdım. İşte yaşlara birkaç yaşlı bir arada gördüğüm yer bir tek o kuaförde oldu o kadar gördüm yani daha ayrı ayrı ama gençleri daha birlikte görüyorum." (G19,K.29)

Genç katılımcı kafede vakit geçirirken yaşlı bir bireyle tanışmasının kendisi için yeni bilgiler edindiği bir deneyim olduğunu şöyle anlatmaktadır:

"Yok ama şey hani atıyorum biz arkadaşımla konuşuyoruz başka masadaki işte iki tane geçen 65 yaş üstü, işte beyefendi sohbet muhabbet ettik mesela, birşeyler öğreniyoruz onlardan falan." (G12,K.20)

Bir diğer genç katılımcı Kadıköy Belediyesi İ.D.E.A biriminde yaşlı ve genç nüfusunun karşılaşma noktası olarak tarif etmektedir.

"Sonra buranın bir kafesi ve bahçesi var, bu kafe halka açık bir kafe, belediyenin yeri. Dolayısıyla bu halka açık kafeye, burası da böyle güzel manzaralı bir yer olduğu için herkes geliyor buraya. Bazen inanılmaz kalabalık oluyor, oturacak yer bulamıyorsun. Burda aynı zamanda da modaya yeni gelen insanlar, burada freelance çalışan insanlar bilmem nelerde aynı alanı kullanıyor. Ben en çok burada şey gördüm." (G20,K.26)

Başka bir katılımcı ise "Moda çay bahçesi" (G13,K.23) nin benzer bir işlevi olduğunu eklemiştir ve mahallenin üçüncü yerlerinde yaşlılarında faydalanabileceği yerler olduğunu ifade etmiştir.

"Bence uygun herkesin gelip oturabileceği yerler var. Yargılanmayacakları yerlerde var. Bir tane teyze var, her gün sabah dışarıya çıkıyor. Tek büfenin orda benimle konuşmuştu, herkesi tanıyor oradaki. kafelerde dolaşıyor, oturuyor." (G13,K.23)

"Gittikleri yerler var elbette, sanırım herkesin günlük bir rutini var burada. Yürüyüş yapmak, alışveriş yapmak ve mesela Moda çay bahçesinde oturmak gibi. Moda Çay Bahçesi yıllar içerisinde kamusal bir alana dönüşmüş durumda yıllar içinde." (G18,K.22)

Yaşlı bireylerin beğeni ve zevklerinin farklı olduğunu düşünen genç katılımcı sinemada karşılaşma deneyimini şöyle aktarmaktadır.

"Ne kadar sanat filmi varsa izledim. Genelde yaşlı kesim ona çok gelmiyor ama İsatnbul Film Festivaline falan gitmiştim. Bakıyorum mesela inanamamıştım. 60-65 yaşındaki insanlar Persona diye bir film var, 1900 kaç yapımı ona falan gelmişlerdi. Orada onları göreceğimi beklemiyordum." (G13,K.23)

Yaşam alanında (oturulan bina, komşuluk ilişkileri v.b.) katılımcıların yaşadıkları deneyimlerden anlatılar ise şöyledir:

Aynı apartmanda oturan yaşlı bireyle kurduğu ilişkiyi anlatan genç katılımcı, yaşlı bireyin geçmiş yaşantısına dair anlatısı uzun uzun anlattığını şöyle ifade etmiştir:

> "Binamdaki mesela çok yaşlı bir adam var. Akbankın kuruluşunda yer almış… Pardon İş Bankası'nın ilk kuruluşun yönetim kurulunda olan bir adam. Bayağı eski ve şey yani bürokrat bir insan böyle. Beni yakaladığı zaman, sanırım sadece ben değil genelde herkesi yakaladığı zaman şey anlatıyor: Bak işte bu kaymakamlık eskiden benim çocuğumun gittiği ilkokuldu; burası eskiden ilkokuldu burada şu vardı, şu vardı şu vardı…" (G15,E.24)

Mahallenin yaşlı esnafıyla da karşılaşma yaşadıklarını ifade eden katılımcı, bağları güçlü olmayan bir ilişki kurduklarını ifade etmiştir.

> "Apartmanımızda çok uzun zaman geçirmiyoruz yıllardır, ama sokağın başında bakkal bir amcamız var o yeni taşınan olduğunda tabii ki eski komşuluk alışkanlığı ile mutlaka tanışıyor. Onunla bir diyalog kurduk biraz, hani birbirimizi tanıyoruz, selam vermek dışında da pek tanımıyoruz aslında." (G18,K.22)

> "Şey olduğu zaman görüyorsun dediğim gibi. Dükkanına girdiğim yaşlı kadın var, şey yani direk seni lafa tutuyorlar, açlar farkındasın, seninle konuşmak istiyor muhabbet etmek istiyor hani günündeysen zamanın varsa oturup konuşursun ama böyle bir şey yok arkadaşlığı ilerletecek bir durum yok yani." (G20,K.26)

> "Terzi teyze var sohbet ettiğim ama arkadaş sayılır mı bilmiyorum. İşte konuşuyoruz arada ya da işte marketteki amcalar bir sohbetim var ama arkadaş değil. Yani esnafla ya da işte bir tane kırathane var mesela orada oradaki amcayla falan konuşuyoruz." (G19,K.29)

Gençler ve yaşlıların mahallede az temaslar kurmasının bazı önemli göstergeleri olduğu görülmüştür.

Gençler ve yaşlıların kullandıkları dillerin farklılaştığını ifade eden görüşmecilerin yorumları şöyledir:

"Gençlerle kurarız bana çok saygılıdırlar severler. Ama ne kadar olsa onların dili başka ama bir yere kadar görüşüyorsun konuşuyorsun" (G2,E.87)

Çalışma hayatına katılımı daha yüksek olan genç nüfusun boş zamanların azlığından kaynaklı etkileşim kuramamaları:

“Bu biraz benden kaynaklanıyor sanırım çünkü benim çalışma saatlerim ve eve gidiş geliş saatlerim mahalledeki insanlarla çok çabuk tanışma olanağı sağlamıyor.” (G15,E.24)

Yaşlı ve gençlerin paylaşım yapacak konuların farklı olmasını ifadeler edenler :

“Gençler orada benim gibi emekli insanların konuşurken seçtiği konular ki sağlık ağırlıklı olduğu yaşlarda herkes romatizma, benim sırt ağrılarım bir şey oldu böyle bilmem doktora gittim bilmem ne yaptım bir de emekli maaşlarının azlığından ve yahutta pasta tarifleri yemek tarifleri yapan hanımlar vs bunlar gençler için cazip gelmedi çok çok uğraşıldı hatta dendi ki bu gençler burası sizin siz kendiniz karar verin bu Mekânda çok güzel gördünüz mü gelin burada ne yaparsanız yapın olmadı şu anda zaten o geçmiş geçmiş fonksiyonunu Moda Gönüllü Evi kaybetti şu anda çeşitli kurslar var zumba dansı sizdeki danslar bilmem yok olan şunlar bunlar popüler olan şeyleri organize eden ve onlara imkan sağlayan Türk sanat müziği türk halk müziği kuralları şunlar bunlar falan onlara yer sağlayan organize eden bir kuruluş aslında öyle olmak gerekiyor.”(G10,E.84)

Gençlik yaşam tarzının farklı olduğunu düşünenler:

“O Mekânı kullananlar oturup sohbet edebiliyor yani kamusal alanlar yeteri kadar olsa bence yani daha fazla etkileşime girebilir ama etkileşime direkt olarak etkileşime girmeli mi ben bundan da emin değilim yani benim aramadığım şey. Ben etkileşime girmek istemem yani.” (G15,E.24)

“Neden çünkü benim yaşımdaki yaşlılar her şeyden bıkmışlar. Ben bunlara gelemem, hastalık, sıkıntı dinleyemem.”(G5,E.78)

Genç ve yaşlı nüfusun sosyal ilişkilerindeki zayıflamalar ise görüşmeciler şöyle ifade etmiştir:

Boş zamanlarını ve sosyalleşmek için tercih ettikleri yerlerin farklı olması sebebiyle mekânsal olarak ayrıştıklarını ifade eden katılımcıla şöyle demektedir:

"Genelde çok yok. Çok fazla bir araya geldikleri yer çok yok. Belki çay bahçesi falan denk gelirse. Ama genelde hep ayrılıyor yani yaşlı nüfusun gittiği ya da genç nüfusun gittiği." (G13,K.23)

Birlikte vakit geçirebilecekleri yerlerin az olduğunu ifade eden katılımcının yanı sıra kuşak farklıkları olduğu yaşam ve iletişim biçimlerinin farklı olduğu ifade edilmiştir.

"Bunlara Y grubu diyorlar galiba değil mi? Y kuşağı yani biraz daha değişik bir kuşak oldukları için bize uymuyorlar. Benim söylediğim mesela onları daha bir değişik geliyor."(G7,K.68)

"Gençlerle kurarız bana çok saygılıdırlar severler. Ama ne kadar olsa onların dili başka ama bir yere kadar görüşüyorsun konuşuyorsun" (G2,E.87)

"Yaşam şekli farklı iki nesil arasında olunca ister istemez Mekânsal olarakta ayrışıyor o yönden birazcık daha şu anda Moda'da yaşayan biraz daha yaşlı kesim aslında bir yandan çok şikayetçi gençlerin olmasından gürültü falan gibi nedenler orada biraz çatışma oluyor."(G19,K.29)

"Taşkınlık yer yok özgürlük bu özgürlük falan değil. Sonra kızıyoruz adamlara. Ben de aynı şekilde düşünüyorum tabi içerim içkimi, otururum masama içerim, bir bara tünerim içerim ama burası bir semt bu semtin yarı beline kadar arabaların geçiş yerine kadar sarkarak içkilerle kötü rol model kötü yani bunu hoş bulmuyorum yani yaşından ötürü değil zannetmiyorum ben her şeyi açık bir insanım mesleğimden ötürü zaten açık bir insanım benim Tiyatrom da ben de oynarım yanındayım beş yaşında insanlar da oynuyor ama hakları da yok bir de mesela oradan geçerken geçemiyorsun kaldırımı kapıyorsun."(G3,K.70)

Modern insanın, kent ritmi içinde kurduğu ilişki ağlarının sınırlandırılmış zamanda ve bireyler çerçevesinde olduğunu düşünenler

"Benim çalışma saatlerim ve eve gidiş saatlerim mahalledeki insanlarla çok çabuk tanışma imkanı sağlamıyor." (G15,E.24)

"Huzurevleriyle şeyleri birleştirmek, kreşleri birleştirmek mesela. Çünkü çok sıkılıyorlar, onun ben de farkındayım. Herkes inanılmaz bir temponun içinde çünkü küçük bir köyde değilsin, teyze ne yapıyorsun işte beraber bir

şeyler yapalım oturalım bir şeyler izleyelim, gel senle bir şeyler yapalım. Kimsenin öyle bir vakti yok yani.” (G20,K.26)

“Bence mesela hani ben öyle bir şeye katılmam kendi adıma söyleyeyim mesela daha fazlasına ihtiyacım yok falan gibi düşünürüm. Ben ailemle yeterince vakit geçiriyorum, arkadaşlarımla geçiriyorum daha fazla insanla geçirecek vaktim de yok yani artık öyle bir dünyada yaşıyoruz hızlı bir dünya hani. Bir yandan da okuyup çalışıyorum zaten kendi aileme ve arkadaşlarıma ayıracak zamanım kısıtlı hani üstüne bana eski ekstra bir angarya olarak görürüm. Belki yaşlılar yapacak şeyleri olmadığı için katılmaya daha meyilli olabilirler böyle bir şeye hani biraz daha gençleri tanıyalım görelim falan meraklı olabilirler yani ben olsam merak ederdim nasıl bir nesil yani bu yani çünkü uzaylı gibi geliyor onlara muhtemelen böyle telefonlar şeyler hemen böyle bir anda bilgiye ulaşmak onlara çok değişik geliyordur o yüzden belki merak edebilirler ön yargılı olacaklarını ben hiç sanmıyorum ama böyle gençlerin ah tabi çok güzel fikir katılırım dedikten sonra son dakika ya işte işim var unuttuğum bir şey olacağını düşünüyorum öyle bir şey olursa.”(G14,K.27)

“Bu hayatın hızlı akışında teyzeye bir kahveye gideyim gibi bir zamanım çok fazla olmadı açıkçası ama hani konuşuyoruz, selamlaşıyoruz işte kediyle ilgili konuşuyoruz falan öyle bir şey iletişim var burada.” (G17,K.28)

Yeni kent yaşamına uyumun getirdiği iletişim kurma biçimlerinin farklılaşması:

“Direkt şeyden dolayı yani kendi kişisel yaşadığı dönemlerin romantizminden biz bunları yapıyorduk bunları konuşuyorduk siz bunu yapmamalısınız diyen öğütleyici... O etkileşime ben çok sıcak bakmıyorum.”(G15,E.24)

“Geçen bir arkadaşımla otururken bir teyze gelip bizimle muhabbet etmeye başladı. Ve yaşlılarda genelde şöyle bir özellik var, genelde yalnız kalıyorlar ve birini buldukları an bırakmıyorlar. Konuşmak istiyorlar, o da gelip bize hayat hikayesini anlatmıştı yani. Amcanın... herşeyi anlattı tek tek. Bazen güzel geliyor konuşmak ama bazen de şey oluyor şey tamam yeter bu kadar oluyoruz yani. Kilitliyorlar gerçekten. Konuşmamıza izin vermiyorlar ve konuşmaktan da anlamıyorlar.”(G13,K.23)

"Aslında onlar bayağı aktifler (yaşlılar) zaten duymuşsunuzdur baya aktifler beraber koroya konserlere birşeylere falan çıkıyorlar hani gençlerle mesela beraber müzik yapıyorlar gitarı falan çalıyor piyano falan biraz daha gençlerle bir araya getirdikleri bir şey aslında bence aslında bunun en çok yapıldığı mahallelerden birisidir burası diye düşünüyorum ben. Bu tarz etkinliklere çok katılan bir insan değilim kişisel olarak. Hani öyle bir şeyim yok yani hani nasıl bir inisiyatif ile katılırım diye düşünüyorum. Hani gerçekten çok zor yani hani annemin zorla böyle götürmesi lazım. Çünkü hani oraya gideceğime başka bir yere giderim hani onu sırada başka bir şey yaparım benim için öncelikli olmadığı için mesela." (G14,K.27)

Gençlik yaşam tarzlarının kenttin gelişimini yönlendirmesiyle yaşlılar açısından daha az erişim sağlaması:

"Şimdi biz burada çok geniş bir genç kitleyiz acaba burada eskiden modalı kültürü vardı ya modalı kültürünü böyle acaba çok mu bastırıyoruz ve insanlar bundan rahatsız mı ve bu yüzden mi böyle bir çatışma oluyor çünkü ufak tefek hissediyorum yani ama bazıları da çok memnun gençler gitsin gelsin, eğlensin."(G20,K.26)

"Yaşlılar içinde diyebileceğim şey, yaşlıların dışarı çıkmamasının sebebi, onlara hakkaten çok fazla alan ayrılmıyor. O kesin yani. O cepte ama ayrılsa dahi şu ben düşüyorum 50-60 yaşındaki insanlar dışarı çıkıp çay kahve içmek istiyorlar. Belediyeye gelme sebepleri de bu, biraz fiyatların ucuz olması ama şurda Kadıköy de hem kirayı ödemek hem de kiranın iş yerinin kiraları 10 binden başlıyor. Ne bileyim tek katlı, 100 m2 lik yerin kirası 10 bin modaya çıktığınız zaman, bunun stopahı var vergisi var falan filan cartı var curtu var, vergi levhası var, o su var busu var ve adamın imkanı yok orda 2 liraya çay satmasının batar yani imkanı yok. O yüzden Caferağa olarak gördüğünüz alan oranın dükkanlarının kiralarıyla, emekli maaşıyla geçinen yaşayan bir insanın her gün orda çay kahve, kek, börek yiyebileceği bir senaryo yok yani. Asıl problem o bence. Yoksa kimse bununla ilgili bir şey yapmak istemiyor falan değil, kimse oraya gelen müşteriyi memnun edebilecek bir fiyat koyamaz imkanı yok yani."(G20,K.26)

4.9. Etkileşim Mekânı Olarak: Meydanlar

Kamuya açık ortak kullanım alanlarından ‘Mehmet Ayvalıtaş Meydan’ının mahalle tarafından önemli bir etkileşim noktası olarak görülmüştür. Herkes için erişimi mümkün kılmak müşterek mekân haline dönüşmesi için kullanıcıların ihtiyaçlarına yönelik düzenlemeler getirilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.

> “Şey çok işleyen bir kamusal alan o eski havuz meydanı orası. Mahallede içeren bir program yapıldığında asla çok daha cidden işleyen hem çocuklar için işte hem yetişkinler için işleyen küçük odakta bir kamusal alan olduğunu düşünüyorum.”(G19,K.29)

> “Tabi var. Bir de, yani ben mesela şeyi çok iyi görüyorum; Mehmet Ayvalıtaş Meydanı mesela bu küçük meydanlar, bu oturma alanları mesela Caferağa mahallesinde yaşlılar için çok önemli bir şey. Özellikle mesela Bahariye caddesinde olabildiği kadar yani bankın olması mesela oturma bankının olması çok önemli bir şey çünkü yani yaşlılar senin benim gibi sürekli tüketime, bir yerden bir yere yetişmek zorunda değil. Onlar yürürken bir yerde oturup sohbet etmeyi paylaşmayı seven insanlar. Bahariye Caddesi’nde çok fazla yeterli sayıda bank yok. Yani daha sağlıklı oturacak bir çevre de yok (G15,E.24)”

4.10. Eşitsiz Erişilen Alan: Sahil

Caferağa Mahallesinde kamusal açık alanlar içerisinde önemli yere sahip olan sahil hattıyla ilgili görüşmeciler; ücretsiz ve herkese açık olması sebebiyle farklı sosyal sınıflardan insanların zaman geçirmek için geldiğini vurgulasalarda; özellikle yaşlı nüfusun gençler tarafından çoğunlukla kullanıldığı ifade etmeleri dikkat çekmektedir.

> “Cazibe merkezi yapan Caferağa mahallesinin hususlarından bir tanesi deniz kıyısında ki bu park”(G10,E.84)

> “Ben uzun süredir Moda sahile gitmiyorum çünkü oranın çok rahatsız oluyorum o kalabalıktan benim eğlence anlayışına ters düşen bir durum var o da şu evet deniz ve yeşillik çok güzel bir kombinasyon ve fakat ben sağımda solumda her yerimde müthiş bir kalabalık seslerin yükseldiği her yerden başka bir müziğin çalındığı bir ortamda vakit geçirmeyi kaliteli bulamıyorum. “daha ergenlerin işgal ettiklerini görüyorum” (G16,K.30)

Mahallenin değişimini sahil kullanımı üzerinden daha fazla gözlemlediğini ifade eden katılımcı sahipli evcil hayvanlarında sahil alanlarını kullanmakta sorunlar yaşadığını ifade etmiştir.

> "Ya benim açımdan en çok değişen sahil oldu hani sahil kısmı çok değişti sokaktaki, mekânlardaki insanlar çok değişmedi belki çünkü zaten pahalı bir şekilde bir şey hani herkesin gelebileceği bir yer değil en azından ama sahile öyle değil kamusal alanlar biraz daha tehlikeli bir hal aldı herhalde. Tehlikeliden de ziyade mesela pis pis yani insanlar bilmiyorlar. Bıraktığını toplamak gibi bir şey yok yani kimsede. O yüzden pis yani kalkıp gidiyorlar ve hani birileri arkalarından toplayacak yani orayı. Köpeğini gezdirirken hani açamıyorsun sahilde sabahın köründe çünkü henüz temizlenmemiş oluyor belediye tarafından. Hani yedi gibi çıktığında mesela daha temizlenmemiş oluyor. Ee herkesi her şeyi bırakıp gittiği için ne yiyecek ne içecek ortadan ne acaba bulacak falan şey yapamıyorsun. Ayağına ne bulaşacak. O yüzden de sahile indiğinde normalde şöyle bırakıp çimlerde koşturmasını istiyorsun köpeğini ama olmuyor yani." (G14,K.27)

Mahalle sakini ve dışardan gelenlerin ücretsiz kullanımında olan açık kamusal alanlardan sahilin Caferağa Mahallesinin beşeri sermayesinin ve insanların yoğun kullanım alanlarından biri olarak ifade edilmiştir. Ücretsiz erişime açık olması erişimi arttırdığı ancak kafe ve barlardaki gibi görünmez kuralları olmadığı için kullanıcı davranışlar eleştirilmiştir.

> "Sahilde oturmak, kamuya açık alanda oturmak kendi işte marketten alacağın işte yiyeceğini içeceğini çok daha ucuz ve sanıyorum hani bir alanda sosyalleşen bir alanda bir takım kurallar vardır ya ne bileyim bir kafe de otursan fazla yüksek sesle bağırıp yan tarafı rahatsız etmemek gibi. Ya da içkinin dozunu kaçırdığın zaman o mekânın sahibi etrafı fazla rahatsız etmemek için hadi seni dışarı alalım diyebiliyor ama sahil böyle bir denetimden geçmiyor daha tırnak içinde özgür bir alan olduklarını düşünüyorum."(G16,K.30)

> "En basitinden Moda sahilinin hali hafta sonlarından sonra belli olmaz bir pislik var yani şimdi dışardan gelen insana ne yapacaksınız pankart mı açacaksınız veya işte yapabileceğiniz şeyler okulda sınırlan çünkü o insan

eğitimi ile ve çevreye saygısıyla alakalı bir şey bence o yüzden o konuda çok fazla yapabilecek bir şey yok bence."(G17,K.28)

Ulaşım araçlarının gelişmesiyle birlikte mahallenin daha fazla dışarıya açıldığını, ekonomik yoksunluğa sahip kullanıcıların da gelmesiyle, güvenlik ve hijyen problemlerinin arttığı ifade edilmiştir.

"Kadıköy metrosundan sonra biraz daha böyle insanların gelebilmesi kolaylaştı diye düşünüyorum hani buralara güzel bir sahili var güzel yerler var aslında hani her ne kadar maddi durumu çok şey olmasa bile sahilde oturabiliyor. Ya benim açımdan en çok değişen sahil oldu hani sahil kısmı çok değişti sokaktaki, mekânlardaki insanlar çok değişmedi belki çünkü zaten pahalı bir şekilde bir şey hani herkesin gelebileceği bir yer değil en azından ama sahile öyle değil kamusal alanlar biraz daha tehlikeli bir hal aldı herhalde. Tehlikeliden de ziyade mesela pis pis yani insanlar bilmiyorlar öküz yani bilmiyor yani hayvan gibi yaşıyorlar."

4.11. Zayıflayan Komşuluk İlişkileri

Caferağa Mahallesinde görüşmeciler komşuluk ilişkilerin eskisi kadar sürdürülmediğini, komşularını tanıdıkları ancak temel düzeyde ilişkiyle sınırı olduğunu belli nedenlere bağlayarak ifade etmişlerdir.

Bu nedenlerden ilki;

Teknolojinin gelişmesiyle insanların bireysel ve bağımsız aktivitelerinin arttığının düşünülmesi,

"Eskiden öyle değildi sanki efendim şöyle söyleyeyim bu televizyon İstanbul'da 1970'lerde başladı. Bu televizyon artık herkesi eve bağladı. Mesela kırk yılda bir oluyor şimdi gidelim komşuya diyoruz. Aman işim var bu akşam diyor bugün gelme falan gibi sonraki gün de benim işim oluyor. Böylelikle şey kalktı söyleyin o komşuluk ilişkisi kalktı." (G4,E.76)

İkinci olarak güvensiz bir toplum inşası sebebiyle toplumsal ilişkilerin zayıflaması:

"Komşuluk ilişkisi bile artık böyle doğru düzgün kalmamışken hani mahalleli ilişkisi zor yani bence de giderek de zorlaşıyor çünkü çocuklarını

eskiden sokaklara salabilirlermiş şimdi mesela kimse sokaklara salamadığı için insanlar çocukluktan itibaren aslında sağdaki soldaki bakkal amcaya komşu teyzeyi tanıyorlar normalde hani oradan itibaren kırılıyor artık hani bakkal amcadan veya komşu teyzeden korkma şeyi veriyorsun bir kere yabancılarla konuşma …yabancılara karşı güveninin tamamen sıfırlandığını bir dünyada hani çok zor bence artık insanların daha böyle bir arada yaşaması mahalle kültürünün böyle ileri doğru gitmesi tekrardan hani aşağıya doğru giden ivmenin bir anda yukarı doğru çıkması bana zor geliyor mesela çünkü güven yok insanlar arasında." (G14,K.27)

Üçüncüsü, apartmanlaşmanın etkisiyle eski mahalle kültürünün yaşanamasının etkilediği, çok katlı yapının, ortak paylaşım Mekânlarının, kamusal alanların az olmasının da etkisi olduğu ifade edilmiştir:

"… oturup çok katlı bir binada o Fikirtepe'de yapılan gibi kaç kişiyi tanıyabilirsiniz? Belki yan komşumuzu tanırsınız ama gerisini zannetmiyorum ama burada birbirinizi tanıyorsunuz veya ne bilim kasapta görüyorsunuz en nihayetinde birini orada muhabbet ediyorsunuz derken ama ben de şurada oturuyorum falan diye tanışma imkanınız olmuyor diyorum ya mahalle kültürü komşuluğu aslında biraz komşuluğu pekiştiriyor herhalde." (G17,K.28)

"Apartman oldukça komşuluk azaldı. Herkes birbiriyle merhaba merhaba. Kuşadası gittiğim zaman mesela yazlıkta, herkes balkona çıktığında, muhabbet ediyorsun. Daha kolay oluyor. Herkesin evi müstakil olmasına rağmen herkes birbirini görüyor, sohbet ediyor, muhabbet ediyor. O yüzden geçerken selam veriyor. Ama apartmanda zaten şey olmuyor fazla gördükten sonra kimse demiyor, komşuculuk oynayalım istemiyor." (G13,K.23)

Dördüncü olarak; kentsel imkanların gelişmesiyle, bireyin ihtiyaçların tek başına karşılayabildiği, ev dışı alanlarda sosyalleşme Mekânlarının fazlalaşması;

"O daha çok komşuluk ilişkilerinin, sokak hayatı olmayan yani bu bir sokak hayatıdır dışarıda. Kamusal alanda aradığını bulursan evde fazla aramasın. Ama bulamazsın işte o zaman komşuluk olayları başlıyor. İstanbul'un çevre ilçeleri öyle. Şehirlerde bunlar böyledir zaten. Ya burada oturanlar her zaman için aktif insanlardı. Bu hala öyle devam ediyor. Ben bazen ben kendi departmanındaki kiracıyı tanımayabilirim."(G9,E.68)

"Eskiden şöyle bir şeyde durum varmış evde kalan gününü evde gününü geçiren insanlarların olduğu bir zamanda varmış şu anda hemen hemen herkes çalışıyor evinde oturan kimse yok dolayısıyla böyle bir komşuluk ilişkisi geliştirecek bir zamanda yokuz. işten çıktığınız zaman evimize gelip oturan insanlar var ama ya kendine ayırmak istediği bir süreç olarak geçiriyor büyük ihtimalle ya da birilerine sosyalleşeceksin kendi sosyal çevresi ile dışarda görüş eve gidip yatmayı tercih ediyorum."(G16,K.30)

Beşinci ve son olarak ifade edilen ise kullanıcılar sık sık değişmesi, taşınma, kiracı olma v.b. durumlarla uzun süreli komşuluk ilişkiler kurulamadığı görüşü sunulmuştur:

"Devamlı komşular değişiyor. Devamlı bir komşum yok ki benim artık."(G1,K.76)

4.12. Sosyal Etkileşim İçin Yeni Bir Üçüncü Yer İmkanı: Mahalle Sosyal Medya Hesapları Kullanımı

Yapılan görüşmecilerde mahallenin sosyal ağlar içerisinde özellikle Facebook üzerinden kurulan grupları olduğu öğrenilmiştir.

"Bir Face'e giriyorum. Başka bir şey değil."(G1,K.76)

"İnterneti kullanıyorum sadece, internetten takip ediyorum ama çok yoğun olduğum için konuşmalara katılamıyorum."(G7,K.68)

Mahallelileri bir araya getiren yerleşim yeri eksenli sosyal paylaşım gruplarının yeni bir temas noktası, kamusal alan yarattığı görülmüştür.

"Yani evet Moda'nın mesela çok fazla grupları var moda sakinleri moda falan diye böyle oradan sürekli iletişim halinde oluyorlar bir şekilde insanlar birbirinden, Benimde takip ettiğim bir kaç tanesi var. Baya etkileşim halindeler. Aktifler inanılmaz arabanın farı açık kaldı diye kadar paylaşımlar var. Bir temas oldu belkide orası."(G19,K.29)

"Moda Mahalle Meclisi evet ben Facebook'tan biraz takip ediyorum. Annem biraz daha fazla takip ediyor mesela benim Saint Joseph'te bir öğretmenim vardı Yaprak Hoca. Yaprak Hoca da mesela Moda'da oturuyor ve o

grupta falan onlar beraber etkinliklere katılıyorlar mesela o yüzden güzel yani."(G14,K.27)

4.13. Yaşlar Arası Kurulamayan Arkadaşlık İlişkileri

Yapılan görüşmelerde her katılımcının arkadaş olarak tarif ettiği çevresinin akranlarınlardan oluştuğu, farklı yaş gruplarından insanlarla arkadaş ilişkileri olmadığı görülmüştür.

Tablo2'de görüldüğü gibi görüşmecilerin biri hariç diğerlerinin yaşlı-genç arkadaş ilişkisi kurmadıkları görülmektedir.

Tablo 2: Yaşlı ve Gençlerin Arkadaşlık İlişki Düzeyleri

Yaşlı/Genç Arkadaşınız Var mı?	
Evet	1
Hayır	19

"Ben yaşlılarla arkadaşlık etmek gibi bir hata yaptım. Birer ikişer gittiler. Kaldım."(G1,K.76)

"Yaşların akıllı olması lazım, yaşlıların gençlere ayak uydurması lazım, ayak uydurabilirlerse olur ama uyduramazlarsa çok sıkıcı. Ben yaşlılarla da iyi anlaşırım. Haluk kardeşimiz var eski mimardır, eski fotoroman oyuncusudur ellili yıllardan. Oturur sohbet ederiz, konuşuruz. Öyle yaşlılar ile de konuşurum ama bitmişler ile konuşmam. Selamlaşırım ama konuşmam."(G5,E.78**)**

"Yani yaşlılar pek, bakkalıydı, çakalıydı dışında pek iletişimim yok. Dükkanına girdim yaşlı kadın var şey yani direk seni lafa tutuyorlar, açlar farkındasın, seninle konuşmak istiyor muhabbet etmek istiyor hani günündeysen zamanın varsa oturup konuşursun ama böyle bir şey yok arkadaşlığı ilerletecek bir durum yok yani."(G20,K.26)

"Yani arkadaş edinmem ya. Yani bu arkadaş... çok önyargılı bir şekilde söylemiyorum bunu. Yani sanırım paylaşabilecek bilgisel olarak, entelektüel olarak paylaşabilecek çok şeyimin olduğunu düşünmüyorum."(G15,E.24)

Görüşme yapılan kişilerin nerdeyse tamamının arkadaş ilişkilerini akranları üzerinden kurduğu, yaşlar arası ilişkileri akrabalık (torun v.b.) dışında kurmadıklarını ifade ettikleri görülmüştür.

> "Evet arkadaşlık kurduk diyemem ama mesela otururken bir tane teyze var geçiyor ay siz sen koluna ne yapmışsın da bilmem ne de falan da filan konuşmalar, ya da anı anlatmalar, dinlemeler böyle şeyler oluyor."(G16,K.30)

Görüşmecilerden biri homejen bir grup olmayan yaşlılarla iletişimin güçlendirmenin benzer ilgi alanların keşfedilmesi halinde kurulabileceğini şöyle ifade etmiştir:

> "Ama şimdi yaşlı var yaşlı var. …Ha diyelim ki ben burada tanıştım mesela Ali abiyle burada tanıştım. Hani şimdi beraber Bostancı sanayiye araba götürüyoruz falan mesela. Ama ne bileyim hani örnek vermek gibi gibi olsun mesela Reha abi ile çok muhabbetim yok, olabileceğini de sanmıyorum mesela. Ama Reha abinin de başkasıyla olabilir, başka bir gençle muhabbeti."(G11,E.24)

> "Benim burada akrabam yok sadece oğlum var, o da Mühürdar'da oturuyor. Onun dışında yakın çevremde akrabam yok. Ailenin en yaşlısı benim o yüzden hiç akrabam yok."(G5,E.78)

4.14. Mekânda Sosyal Ayrışma: Dışardan Gelenler (Ötekiler)

Görüşmeciler, mahallelerinde yaşayan dönüşümü; göçle kente gelenlerin uyum sorunları, yaşam tarzı eleştirileri diğer kent merkezleriyle hareketliliği ilgili gözlemleri belli bağlamlar içerisinde aktarmışlardır. Yapılan görüşmelerde görüşmecilerin Caferağa mahallesinde yaşanan dönüşümün nedenleriyle ilgili çeşitli görüşleri bulunmaktadır. Bu bölümde dönüşümün taşıyıcılarının kimler ve neler olduğuna dair edinilen bulgular paylaşılacaktır.

Yapılan görüşmelerde yerli ve yabancı düalizmi üzerinde durulduğu, mahallede ikamet edenlerle, dışardan vaktini geçirenler arasında ayrım yaratıldığı görümüştür. Dışardan gelen kitleyi belli tasfirlerle anlatan katılımcılar, özellikle üçüncü yerlerin dönüşümüyle gelen kitlenin sayısının arttığı ve sorunlar yarattığını düşündükleri ortaya çıkmıştır.

Görüşmecilerden bazıları, mahallede ikamet edenlere kentin olanaklarına ulaşan kişiler olarak görmektedirler:

> "Çok güzel bir mahalle burası. Bizim orada başka bir semtte yaşayan aydın bir çocuk var. CHP'de de herkese aydın değil artık. Bu çocuk çok aydın. - Abi diyor bu çocuk, koltuk tamircisi, abi diyor buraya geliyorum, mahalleye geliyorum rahatlıyorum diyor. Sizin gibi iyi ve güzel insanların arasına. Sizin gibi güzel insanları görünce çok rahatlıyorum, benim mahallem diyor Adem Yavuz'da oturuyor diyor ki aklımı oynatacağım kendi mahallemden buraya geliyorum, sizleri görüyorum rahatlıyorum, mutlu oluyorum diyor." (G4,E.76**)**

> "Canım çoğu dışardan geliyor yani şimdi buraya gelen bilmiyorum insanları şurada da bir çikolatacı var biliyorsunuz bayağı bir sansasyon oldu orası da ben burada yaşam bir insanım gidip oradan yedigini görmedim yani hep dışardan diyorum."(G17,K.28)

> "Sonuçta insanlar, başka semtlerden mahalleye geliyorlar. Bizim için gerek kalmıyor. Akşam eğleneceğim zaman mesela, gece geç saatlere kalınca, şeyi düşünüyorsun. Taksiye para vermek istemiyorum, otobüs kalkmıyor, direk yürüyorum. Zaten barlar sokağı çok yakın eve."(G13,K.23)

> "Mesela şöyle; geliyorlar, bir sabah toplanıyorlar, süsleniyorlar falan. Benim artık sürekli önünden geçmekten sıkıldığım ya da hani şaşırmadığım şeylere şaşırıp sürekli fotoğraf çekme ve ben buradaydım algısı yaratma hani sırf bazı yerlere gitmiş olmak için giden çok fazla insan var. Ben Hane'ye gittim demek için. Yani aslında şey şu kahveyi sevmiyor. Ama şu kahvenin sunum tarzı çok ilginç ya, böyle şişeler çok orijinal. Bunun fotoğrafını çekmek için bile geliyorlar. Bizim orda da mesela var, yarım saat fotoğrafı çekiliyor, 10 dakika sonra o tatlı yeniyor."(G13,K.23)

Moda'nın "bozulmasını" dışardan gelenlerle bağlantılandıran katılımcının kendini bu gruptan dışarda bıraktığını ve bu düşüncenin şovenizim olduğunu şöyle tartışmıştır:

> "Modalı şovenizmi" görüyorum ki bunu hani doğuma büyüme modalı biri olarak söylüyorum bunu, ya belli bir yaştan sonra yaştan sonra yerleşmiş birinin artık mahalleye ait olduğu evinin burada olduğu burada yaşadığı

buradaki her türlü aktiviteden yerlerden faydalanabileceği gerçeğini ile yüzdeşemeyen grup var Moda'da. Ha işte dışardan geldiler bozdular kafası."(G16,K.30)

Görüşmeciler arasında sıklıkla ifade edilen Caferağa Mahallesine erişimin toplu taşımaya herkesin düşük maaliyetle ulaşabilecekleri metro, marmaray gibi hızlı erişimi ve görece mesafesi uzak mahallelerle bağlantılarını kuvvetlendirmesi olmuştur.

"Metro yapıldığından beri belli bir kitle ipini koparan haldır haldır gelip talan edip çöpler möpler dağılıp edip yayılıp ondan sonra gidiyorlar bu eski adaların şey haline benziyor piknikçilerin gelip etrafı yakıp yıkıp gitmelerine biraz öyle."(G3,K.70)

"Metronun olmasıyla özellikle bu bölgedeki özellikle tutucu ilçelerdeki gençler buraya akın ediyor yani cumartesi pazar sabah metro istasyonu gitseniz onu görürsünüz akın akın buraya geliyorlar."(G8,E.78)

"Ben şikayetimi söyleyeyim size, şimdi. Metro var. Metronun tabii getirdiği bir takım kazanımlar var ama kayıplar da var, kayıplar şöyle var Metro'nun güzergahında oturan kişiler, oradaki halk metro ile buraya geliyor. O yüzden tarihi yapı burada bozuluyor. Tarihi Çarşı bozuldu. Dolayısıyla Caferağa Mahallesi bir şekilde bozuluyor. Kültürel yozlaşma var. Dolayısıyla da memnun değiliz."(G6,E.73)

İstanbul'un Beyoğlu v.b. ilçelerinde özellike uygulanan içki yasakları, sosyalleşme mekânlarının içeriğindeki değişmelerin, kendini özgürlükçü gören, beğeni ve zevkleri farklılaşan aydın, sanatçı v.b. grubun Kadıköy'e ve özellikle de Caferağa'da yoğunlaşmaya başladığı ifade edilmiştir..

"Beyoğlu'ndaki içkili mekânlar, cafeler yavaş yavaş kapanmaya başladı. Seçilen belediye başkanından dolayı bu tip mekânlar kapanıyor. O tip yerler buraya doğru kaymaya başladı ama bence bu yanlış. Yanlış bir yere taşıyorlar bu mekânları."(G6,E.73)

"Çoğu belediyelerde içki yasak oluyor mesela Beyoğlu şimdi şeyle meşhurdur orası, şimdi orası eski havası yok ve orada bu imkanı bulamayanlar imkanı olan yerleri geliyorlar."(G8,E.78)

"Herhalde Taksim'in biraz bence öyledir Cihangir Taksim ve sair mekânların biraz insanların dışlanması veya sosyal imkanları bir şekilde çeşitli devlet politikası olabilir veya işte başka sebepler olabilir. Bunlar da insanları oradan uzaklaştırmalarıyla herhalde bir furya geldi. Bir de bizim insanımız seviyorum biraz kalabalık da olmayın neresi kalabalıksa oraya gidelim gibi bir herhalde durumda var biraz."(G17,K.28)

"Evet her mahallede değil tabi evet var tabi yani insanların belli bir kesim insanların diyelim İstanbul'daki nüfus artışında tamam dışardan olan kesimin. Taksim gibi daha gençlere yönelik daha stres atmaya yerleri, şu anda farklı ekonomik koşullara sahip olup alışveriş ve turist mekânla haline getirilmesi insanları belli bir yerlere gitti. İşte Yeldeğirmeni dedi çok böyle bir artış var Moda'da da var Karaköy'de de var Beşiktaşla da şu anda görüyorum dolayısıyla hani bir yerden kaçan oldurur başka yerlere vermesi buna sebep oldu diye çok uzun sürebileceğini düşünmüyorum ben dediğim dediğim gibi burada öyle bir ihtiyaç yok başka bir yerde şu anda yeni açılacak bir ihtiyaç yok aslında."(G16,K.30)

"Herkes biraz işte Taksim'in maksimin dağılmasıyla böyle şeyini koparan, ipini koparan ya da canını koparan, kaçmaya çalışan bir şekilde Moda'ya doldu."(G20,K.26)

"Tabi İstanbul'da bunun ağırlığını taşıyan başka semtler vardı Beyoğlu Cihangir gibi oraları şimdi şeyi değiştirdi kabuk değiştirdi oradan doğru gelenler ikamet gelen oradaki esnafların buraya geldiğim görüyoruz durumdayız şimdi bilmiyorum on sene sonra ne olur."(G9,E.68)

Kadıköy'ün daha özgürlükçü, farklı gruplara yaşam alanı açan bir yer olduğunu düşünen katılımcılar, muhafazakar gruplardan da vaktini geçirmek için insanların tercih ettiği bir yer olarak görmektedirler.

"Dışarıdan gelenler burada özgür, mutlu. Bunun için geliyorlar."(G4,E.76)

"Yaşamda mahalle baskısından uzak yani hadise o. Çok kültürel fark var zaten. İstanbul 1 milyona yakın hatırladığım kadarıyla 60'ta aldığı göçler, daha sonra aldığı göçler arabesk bir kültür oluşturdu. Buradan sonra tabi 6-7 Eylül

hadiseleri var. Onu takip eden hadiseler yani büyük bir nüfus göç oldu yurtdışına ama Moda her zaman için sanatçısıyla, siyasetçisiyle, esnafıyla, tüccarıyla çok renkli bir semttir. Bugün o renkli semt biraz daha azaldı. Yeni gelen nesil işte diğer mahallelerde veya ilçelerde sokakta bulamadığı eğlence olsun kültürel olsun aktiviteleri burada bulabildiğini düşünüyor ve geliyor."(G9,E.68)

"Onlar yaşadıkları küçük muhitlerden geliyorlar buralara. Gönüllerinde burası yatıyor. Başı kapalı kızlar başı açık olmak istiyorlar, bizim gibi gülüp, oynayıp evlenmek istiyorlar. Rahat içinde yaşamak istiyorlar."(G4,E.76)

"Siyasal ve toplumsal bakış açısından farklı olduğunu düşünüyorum ama nitekim yani buraya geldiği zaman, en azından gelen buradaki düzene alışık olan kitle buna şey yapıyor, rahatsız etmiyor ama güzel olan şey şimdi daha muhafazakar olan kesim geldiği zaman yani benim içki içerken bana rahatsızlık vermiyor. benim; bana rahatsızlık veremez zaten bu konuda yani herhangi öyle bir hakkı da yok yani tamam onun için normal bir şey oturduğum zaman içki içmese bile herhangi bir muhafazakar insanın orada görüp, içki içmese de alkolsüz başka bir şey tükettiğini görüyorum ya da Moda, bir onlar için çok şeydir yani çok halk efsanesi belki bu söyleyeceğin bir şey ama yani kendi yaşam alanında rahatça elele tutuşup öpüşemeyip, içki içip huzurlu vakit geçiremedikleri için buraya geliyorlar ve benim onları orada görmem de güzel bir şey yani. Sonuçta o da beni görebiliyor ben de onu görebiliyorum."(G15,E.24)

Bir diğer katılımcı diğer mahallelerde benzer olanaklar yaratılması halinde eşit imkanlara ve gelişme sağlandığında Kadıköy'ün cazibe merkezi olmayıp, sorunlar yaşamayacağını ifade etmiştir.

"Nefes alma yeri yani. Şimdi bunlar çoğalsa İstanbul'da semtlerde bu yoğunluk olmayacak."(G8,E.78)

Yapılan görüşmelerde popüler kültürün tüketim davranışlarını sosyal medya üzerinden yönlendirmesi sebebiyle, insanların kafe ve barlarda vakit geçirmek üzere geldikleri ifade edilmiştir.

"İşte giriyor mesela Kadıköy Sokak diye bir instagram hesabı var. Orada herhalde insanlar kafeler para veriyor, onlar orada bloglar koyuyorlar işte buraya

gidin bunu yiyin işte şunu şöyle yapın bilmem ne yapın falan diye yazıyor. İnsanlar gidiyor buradan bakıyor aa! işte buraya gidelim buraya gidelim diyorlar öyle geliyorlar yani hani onun dışında kalabalık gördüğü yere giriyor. Hani çok bir şey araştırdıklarını sanmıyorum onun dışında hani."(G11,E.24)

"Sosyal medya telefon ellerinde insanlar mekân arıyorlar burada ama bak diyor şurada şu şu varmış, on adım kaldı gidelim falan diye adamlar Modayı bilmiyor."(G17,K.28)

Mahalle esnafının dışarıya açılmasıyla, yerli halkın kullanımın düşmeye başladığı ifade eden katılımcı şöyle demektedir:

"Benim bildiğim öyle dışardan çok az insan tabi sosyal medya çok etkin kullanılan bir şey bir yerde kahvaltı yaptınız bir sürü yemek tavsiyeleri verilen aplikasyonlar falan var ya hafta sonları falan ilk açıldığı zaman benim sürekli gittiğim yer tabii ki sadece mahallelinin geldiği insanlar bir beni tanıdığı bir yerdi. Ama şu anda ben hafta sonu mesela kahve içmeye bile gidemem yer bulamam orada"(G16,K.30)

4.15. Caferağa Mahallesinde Üçüncü Yerlerin Niteliği

Görüşmecileri birbirine benzeyen, aynı tasarım ve içerikte bulunan çok fazla kafe ve bar açıldığını, eski esnaf yerine yeni türde bir esnafın mahallede fazlalaştığını ifade etmiştir.

"Genel olarak hepsi birbirine benziyor. Çoğu yer birbirine benziyor aslında. Bir yer çıkıyor sonra ona benzeyen bir sürü yer çıkıyor. Asumandan sonra Hane çıktı, Hane'den sonra Moda Çikolata. Bir sürü çikolatacı var, Tatlı Krizi diye bir yer var."(G13,K.23)

"Ya aslında hep aynı şeyde yerler. Aynı mentaliteyle oluşturulmuş yerler. Hani kahveye falan çok tutulan insanlar var hani en iyisini biz yapıyoruz işte falan. O konuda bir yarış var benim çok anlamadığım. Hani Starbuck kahvesi içmiyoruz da bu kadar abartmaya gerek yok arkadaşlar, kahve yapıyorsunuz diye. Ama işte en iyi çekirdeği ben getirdim, en iyi biz öğütüyoruz, yok öyle kavuruyoruz yok bilmem şöyle yapıyoruz. Böyle çıldırmış bi furya var yani."(G20,K.26)

4.16. Üçüncü Yerlerin Dönüşümü: "Her Şey Var Eğlenmek İçin, Ama Daha Çok Kafe Kafe Kafe Kafe Kafe"

Görüşmecilerin hepsi Caferağa Mahallesinde üçüncü yer olarak ifade edilen kafe ve bar sayılarında artık olduğu ve bu yerlerin mahalle içerisinde dönüştürücü olduğu, kullanıcı yaş grupların farklılaştığı ifade edilmiştir.

> "Valla şu anda her şey var eğlenmek için, ama daha çok kafe kafe kafe kafe kafe."(G1,K.76)

> "Bu kadar kahve sever bir millet olduğumuzu da bilmiyordum açıkçası hani hep çay diye bilinir ama inanılmaz bir kahve furyası oldu biraz popüler kültürün de etkisi var diye düşünüyorum yani ben sosyal medya sonuçta günümüzün bir gerçeği ve bence insanlar çok fazla etkileniyor ki şu da bir gerçek biz burada yaşayan insanlar olarak gözlemliyoruz herkes elinde telefonla yol bulmaya çalışarak geliyor ay şurada şu Mekân var varmış yani biraz böyle hani o haritadan, google haritadan herkese bir Mekân ağrıyor biraz sosyal medyadan herhalde gördüğü ve burada arıyor."(G17,K.28)

Eğlence sektörüne yönelen yeni nesil bir çalışan grubunun olduğunu vurgulayan katılımcı şöyle demektedir:

> "Yiyelim içelim kısmında da işte insanlar o yüzden pasta börek sektörüne bu işte mekânın bilmem neyi oluyor, herkes barmen oluyor, herkes mitoloji çalışıyor, işte ne bileyim kek börek yapıyor, aşçı oluyor. İnsanların ordan devam etmek istiyor, çünkü onlar zevk veriyor bir noktadan sonra aman boşver akademiyi de biz mi kurtaracağız Türkiye'yi diyip herkesin böyle yeme içme sektörüne girmesi bence bu yüzden. Başına bakıyorsun herkes bir yere kadar çalışmış, ne kazandığının karşılığını görmüş, ne böyle hani bu ülke nereye gidecek kafasına girmiş ondan sonra abi bir Mekân mı açsak, kendimize bir bar açalım işte bilmem ne yapalım dediği, herkesin bir şekilde eğlence sektörüne yönelmesi."(G20,K.26)

> "Tasarım açısından hepsi, içecek açısından hepsi aynı şeyi satıyorlar sana. Alçıdan bırakıyorlar yapıyı çok estetik bir görüntü olduğunu düşünüyorlar, gidiyorsun. Çok garip isimlerle garip misyonlar yüklüyorlar ama ne; kahve içiyorsun altı üstü yani çok bir şey yok (G15,E.24)

Caferağa Mahallesinde bulunan kafe ve barların 3. Nesil kahveciler yoğunluklu ve birbirinin benzeri olarak çoğalmaya başladığı ifade edilmiştir.

> "Şuradan yola çıkabilirim şimdi benim gözlemlediğim şöyle bir şey var beni iten bir faktör ama kiminin de tam olan cezbe demesine sebep olan bir şey etrafımıza baktığın zaman yeni nesil kahveciler yeni açılan kafeler falan tek olarak müzik olarak bir ambiyans yaratıyor hepsi birbirinin aynı çağdaş çizgi dekorlar çalınan müzikler işte bu şeyler elektronik ve hep aynı sana da ilerleyen ortam müziği dediğimiz yaklaşım menününlerin görüntüsü bunların hepsi bir bütün sanki piyasaya sürülmüş kafe açacaksınız işte A101 gibi insanların bir takım şeyler verilmiş ve herkes aynı şeyi yapıyor gibi bu beni çok üzen bir şey çünkü orada bir öznel bir yaklaşım bir orjinallik farklılık göremiyorum ben"(G16,K.30)

Aynı zamanda bu dönüşümle kıraathane kültürünün erkek ağırlıklı kullanımından kadınlarında daha fazla yer bulduğu sosyalleşme imkanı sunduğu düşünülmektedir.

> "Mesela Kağıthane'deki amca da şey demişti böyle eskiden biz burada kendi yaşıtı daha erkek ol erkeklerin olduğu geldiği bir yerken kumar oynarken şimdi gençler geliyor."(G19,K.29)

Herkesin erişimine açık ücret ödemeden vakit geçirebilecek kamusal alanların azaldığını vurgulamıştır.

> "Ama yani para vermeden de oturulacak mekânların olması lazım."(G15,E.24)

> "Parklarda, sokaklarda. Sinema bizim için lükstü. Belki çok ilerlemişse arkadaşlığın sinemaya giderdin. Ondan sonra, sokakların evin gibiydi hepsi. Güvenliydin. Oturacak sahil, sanki bahçen gibiydi. Gerek yoktu ki kafeye gidip oturmaya." (G2,K.70)

Mahallenin mekânsal örgütlenmesininde şehir planlama açısından "sürekli bara kahveye bir yerlere yönlendiriyor cadde seni" (G15,E.24) şeklinde ifadesini bulmuştur. Kentlerin özellikle tüketim mekânları üzerinden gelişmesi özellikle neo-liberalizm açısından kullanıcıları belirli nesneleri tüketmeye yönlendirmektedir. Kamusal

hizmetlerin düzenlenmesine, kent hakları açısından tüm grupların gereksinimleri düşünülerek tasarlanması gerektiği ortaya çıkmıştır.

Tüketim mekânları, belli ürünleri dayatırken aynı zamanda genç nüfusun tüketimine odaklandığı ifade edilmiştir. Kentin üçüncü yerler bazında gelişimini gençlik beğeni ve zevkleri yönünde olduğunu düşünen katılımcı şöyle demektedir:

> "Bence yok vardır ama çok fazla yaşlıların bir arada bulunduğu öğle mesela çevredeki kafede falan, bilmem neyi düşününce görmedim. o kadar sürekli sokaktalar şeyden arama gençlere daha fazla hitap eden yer var."(G19,K.29)

> "Biraz şeyler yeni nesil kahveciler vesaireler bunlar çok fazlalaştı. İnternetin işte ücretsiz Wi-Fi bir yandan kahve içebildiğim bu bir kültürel dönüşüm sanırım sadece Moda arasında bir yerde bir şey de değil Caferağa Mahallesi, Karaköy'de aynı şekilde benim bildiğim kadarıyla Beşiktaş'ta da buna benzer çok fazla Mekân görüyorum."(G16,K.30)

Yapılan görüşmelerden elde edilen verilerde yaşlıların gençler ve gençlik dönemiyle ilgili görüşlerine yer vermek mekânda karşılaşan bir arada olan toplumsal örgütlenmeyi sağlayan iki yaş grubunun karşılaştırmalı anlam dünyasını sunumu açısından önemli bulunmaktadır**.**

> "Benim oturduğum yerlerde daha çok gençler oturuyor bence. Biraz İ.D.E.A küçük moda taraflarında, sahile yakın taraflarında daha çok yaşlı kesim oturuyor. Yürürken de çok dikkat ettim, gerçekten yaşlı nüfus çok fazla. Ama bu taraflarda daha fazla, kafelerde barlarda çalışan yeni 30 yaşını geçmeyen insanlar oturuyor gibi geldi bana. Burda daha fazla genç kesim varmış gibi geldi bana. Bir de orda evler daha fazla pahalı olduğu için bilmiyorum, çok genç oturmuyor galiba."(G13,K.23)

4.17. Bol Bol Kahve Tüketiyoruz ama Pantolonlar Yırtık"

Üçüncü yerlerin dönüşümüyle mahalle esnafının niteliğinin değiştiği; terzi, bakkal v.b. eski esnafların yerine yeni nesil kahvecilerin açıldığı ve bu nedenle mahalleden karşılanan ihtiyaçların daraldığı üretim değil tüketimin ön planda olduğu ifade edilmiştir. Tüketim mekânlarındaki değişim/dönüşüm insanların gündelik hayat aktivitelerini de etkilemektedir.

"Yaşayan olarak ben çok sevmiyorum çünkü burada siz yaşıyorsunuz mahallemiz burası yani ekmek almaya gittiğinizde yer bile kapanıp cafe olunca ekmeği nerden alacağım diyorsunuz veya terziye gideceksiniz en basitsiniz en basit ihtiyaçlar bunlar tarzda kafalı kapanmış kafa olmuş yani bol bol kahve tüketiyoruz ama portakal pantolonlar yırtık."(G17,K,28)

"Aslında esnafa falan baktığınız zaman Yeldeğirmeninde öyle görürsünüz, hep böyle yaşlı esnaf işte kendi halinde şeyde ve birden böyle 3.nesil kahveciler var mesela."(G20,K.26)

"Sanmıyorum yani çünkü şöyle ihtiyacı yönelik bir sektör gelişmedi tamamen hani aynı şeyi müzik türü gibi ihtiyacım yok vazgeçebileceğim bir şey bu sadece tüketime yönelik ürettimdan sonra gidebilir gibi bir şey o kadar artırmaz batar çünkü"(G16,K.30)

4.18. Üçüncü Yerlerde Ayrışma

Yapılan görüşmelerde genç ve yaşlı nüfusun farklı yerlerde vakit geçirdikleri yoğunluklu olarak ifade edilmiştir. Artan kafe ve barlara ağırlıklı genç nüfusun kullandığı ortaya çıkmıştır.

"Çok fazla bir araya geldikleri (gencin ve yaşlının) yer çok yok. Belki çay bahçesi falan denk gelirse. Ama genelde hep ayrılıyor yani yaşlı nüfusun gittiği ya da genç nüfusun gittiği."(G13,K.23)

"Gençlerin çoğunlukta oldukları yerlere pek gitmek istemiyorum zaten" (G4,E.76)

"Yaşlılar genelde sakin yerlere gidiyorlar. İ.D.E.A'nın bahçesine oturayım, konuşayım sohbet edeyim."(G13,K.23)

"Daha öncede dediğim gibi Caferağa'da bulunan işletmeler ağırlıklı gençlerin ve orta yaşlı insanların birlikte bulunabildiği mekânlar."(G18,K.22)

"Mesela kapalı olan kadınlar başka yerlere gidiyorlar."(G13,K.23)

"Genelde çok yok. Çok fazla bir araya geldikleri yer çok yok. Belki çay bahçesi falan denk gelirse. Ama genelde hep ayrılıyor yani yaşlı nüfusun gittiği ya da genç nüfusun gittiği."(G13,K.23)

Yaşlı bireyler için ezcane, sağlık ocakları gibi sağlık kurumları da boş zamanlarını geçirdikleri önemli yerler arasında yer alıyor. Üçüncü yerler kapsayıcı, sohbet ve eğlence imkanı sağladığı düşünülse de özellikle yaşlı nüfus açısından Caferağa mahallesinde açılan yeni nesil kahvehaneler bu ihtiyacı karşılamamaktadır. Yaşlılar ve gençlerin aynı mekânda sosyalleşmelerinin önünde engel olarak karşımıza çıkan bu durum, gençlerin benzer mekânda vakit geçirmesine; yaşlılarında kendi beğeni ve zevklerine göre olan üçüncü yerlerde sosyalleşmelerine neden olmuştur.

"Ama eczane de çok fazla insan görüyorum. Sabahtan akşama kadar eksik olmasınlar hepsi de ilgi gösteriyorlar. Gitmediğim zaman arıyorlar yani soruyorlar daha doğrusu. Onlarla özel bir ilişkiye girmediğim için. Nerde bu insan neden gelmedi bugün? Hemen her gün gidiyorum nerdeyse."(G1,K.76)

"Bu sebeplerden dolayı anlaşamıyorlar, sosyalleşme mekânları olarak da farklı yerlere gidiyorlar. Gençler genellikle barlara kafelere gitmeyi tercih ediyorlar."(G6,E.73)

Genç ve yaşlı nüfusun etkileşime girdiği sosyalleşme mekânlarının farklı olduğu, genellikle kendi yaş grubuna hitap ettiği düşünülen ya da aynı yaş grubundaki kişilerin bir araya geldiği yerlerde sosyalleşildiğini ifade edilmiştir.

> "Dediğim gibi bu nesil gelmeden önceki esnaflar. Bizim sokakta hala bir tane kahvehane var, oraya giden amcalar var falan. Orada 60 yaş amcaları var. Onların öyle bir kominitisi var. Ya da aynı şekilde 50-60 yaş üstü bir kahvaltıcı var bir tane yaşlı çift teyze içerde sürekli omlet yapıyor, amca kızıyor git iki tane ekmek al gel diye. Sen orada oturuyorsun böyle yemekteyiz açıp onu izliyorsun, inanılmaz tatlı bir çift yani falan tuhaf. Herkesin şeyi farklı ya da böyle iş kadınları görüyorsun, tam böyle şey 40'ında işte böyle belli bir ekonomik düzeyi var gelmiş oraya işte kahvesini içiyor, gazetesini okuyor falan. Gerçekten inanılmaz bir mozaik yani."(G20,K.26)

> "Genelde çok yok. Çok fazla bir araya geldikleri yer çok yok. Belki çay bahçesi falan denk gelirse. Ama genelde hep ayrılıyor yani yaşlı nüfusun gittiği ya da genç nüfusun gittiği."(G13,K.23)

4.18.1.1. Yaşlılık ve Yer Tercihi

Yaşlı bireyleriylerin mahalle ile güçlü bağlarının olduğu, ömrünü getirdikleri yerlerden taşınmak zorunda kalmaları kendilerinde sosyo-psikolojik sorunlar yaratacağı yönünde olmuştur. Yaşlı bireylerin çevresi ile birlikte sosyal hayata katılımını yaşadıkları yerle kurduğu ilişki önemli bulunmaktadır.

> "Dediğim gibi 62 sene. Çok yenilendi halk olarak. Çok fazla yenilendi ama yine de ben mesela geçerken; yeni bir kafe açıldı, orda tatlı bir kara koca bebecikleri oldu yeni. Biraz ilerde bir kafe daha var ona da oğlum gidiyordu buradayken onunla da tanıştım, kaza geçirdi görüştük falan. Ben mesela çıktığım zaman, 15-20 kişi ile selamlaşıyorum. Bana nasılsın diyen var. Ben Fethiye'de kimi bulacağım? Çünkü bir defa şeyde dağ başında oturuyorlar. Orda adam mı arayacağım kendime, ben burada bulamıyorum, orda arkadaş mı arayacağım? Bir merhaba diyecek adam lazım insana."(G1,K.76)

> "Ben buradan ayrılırsam zaten, fazla yaşayacağımı düşünmüyorum kesinlikle"(G2,E.87)

Yaşadıkları yerin sorunlarıyla ilgili oldukları ve gerekli kurumlara gerekli tedbirler almaları için başvuru yapıp takip etmektedirler.

> "Şimdi benim burada emekliler yaptığı işlerden biliyorsunuz birisi de çevredeki çevreye bakmak ve o onun içinde oturup belediyeye kaymakamlığı şuna buna şikayet etmek yazılar yazıyor onu çok yapıyorum her gün yapıyorum."(G10,E.84)

Mahallenin aktörlerinin ilişki ağlarını da ifade eden katılımcılar birbirine benzer grupların bir araya geldiği cemaatlerin olduğunu 'Moda Deniz Kulübü', 'Moda Gönüllüleri' ve benzeri üyelikleri de olan sivil oluşumlardan da bahsederek sosyal yaşamın beşeri ve sosyal yönünü de görünür kılmışlardır. Bu örgütlerin işlevleriyle ilgi süreçlere diğer bölümlerde değinilecektir.

Yapılan görüşmelerde yaşlı bireylerin kendi yaşıtlarıyla vakit geçirecekleri, aynı yaş grubundan ve benzer beğeni ve zevklere sahip insanlarla bir araya gelecekleri mekânları tercih ettikleri görülmüştür.

"Moda deniz kulübündeki yaşlara bakarsan onlar kendi grupları var Lunch a gelirler öğleden sonra çaydı sohbetti şu bu falan şoförleriyle giderler gelirler. Bir kısmı

oyunlar oynar. Bir kısmı yaşlı olsa da havuza gelebilir. Yaşlıların görüntüsü bu. Fazla çay bahçelerinde, ben mesela 9 saat oturduğumu bilirim, torunum orda top oynuyor diye fazla çay bahçelerinde dışarda oturup durun orada top oynuyor diye ben orada kaç saat oturduğumu bilirim."(G3,K.70)

"Benim böyle dostlarının arkadaşların geldiği sohbet yapılabildiği, bir şeyler yiyip içebileceğimiz bir mekân olması bizim için yeterli."(G8,E.78)

"Tanımadığım yerlere gitmem, tanıdığım mekânları tercih ederim. Benim tanıdığım Mekân kazansın isterim. Eskiden bu yana tanıdığım yerler kazansın isterim, aramın iyi olduğu yerler kazansın. Niye onları bırakayım de dışarıdan gelmiş hiç tanımadığım insanlar kazansın? O yüzden eski yerlerde kendimi daha iyi hissediyorum."(G7,K.68)

Yapılan görüşmelerde yaşlı nüfusun için esnafların yaşamlarının önemli bir parçası olduğu, kurdukları esnaf ilişkileri sosyal hayata katılımını arttırdığı görülmüştür.

"Ve yahut burada esnaf olan arkadaş var, onların yanına gidiyorum.Yani Moda içinde kalıyorsam. Genelde de saat 3.00-3.30'dan sonra Moda çay bahçesinde. Biz Moda'da grup arkadaşlar gelirler, işte profesörü doktoru ıvırı zıvırı falan her çeşit arkadaş, onlarla sohbet ederiz veya tavla oynarız."(G9,E.68)

4.18.1.2. Gençlik Yer İlişkisi: Beğeniye Göre Tercih

Yapılan görüşmelerde, gençlerin mekânla kurdukları ilişkinin, yaşam tarzlarını yansıtacak, statü kazandıracak yerler olması yönünde tercih ettikleri ifade edilmiştir.

"Ya bizde biraz daha şey var böyle yani hani şey daha böyle bir luxury lifestyle arıyoruz, bizim gençler biraz daha böyle klas…Yani şimdi gittiğimiz mekânlara gelen insanların da böyle işte sosyal medyada falan daha böyle popüler işte, popüler çevresi olanlar Şeyma Subaşı gibi falan çevresi olan insanlar olmasını istiyoruz. Hani daha böyle sosyal çevremizi sosyeteye yakın bir şekilde yönlendirmeye çalışıyoruz. Yani yok sadece nasıl tanımlayacağımı bilmiyorum bana biraz daha böyle sokak çocuğu da demek istemiyorum, nasıl söylenir. Biraz daha, daha aykırılar. Yani işte ne bileyim gittiğimiz mekânlar daha işte rock çalsın metal çalsın müzik olsun böyle bangır bangır falan böyle değişik değişik tarzlara sahip insanlar yani."(G12,K.20)

“Genelde yani hani bizim gibi insanlar var hep böyle alkollü olması benim için önemli oturduğum yerin kahve içmeye çıkmadıysam o zaman Starbucks’a da gidebilirim yani zaten çok fark etmiyor”(G14,K.27)

“İnsanların birbirini çok fazla yargılamadan rahat edebileceğim, beni taciz etmeden oturabileceğim yani biliyor musun? Kendi sesinizi bile duyamadımnız durumların olmadığı yeri tercih ederim açıkçası. Bar da olabilir, kafe de olabilir, kütüphane gibi, kitap kafe tarzı yerlerde olabilir**.** İnsanlarla alakalı birazda gittiğimiz yerin durumu iyi kafe yaparsınız gelen kitle kötü olur, o zaman oranın bir manası yok, kalmıyor yani.(G17,K.28)

“Bu kadar şekilci olmak zorunda kalmak çok can sıkıcı olabiliyor yani illa oraya gitmek zorunda kalmamalıyım. Ama bunu da aşamıyoruz bi yandan çünkü bizim en azından benim çevrem bi şekilde beni buna itiyor. Sosyal medyanın orda gücünden faydalanıyoruz popüler mekânlarda beni görsünler tanışaluım edelim biraz daha şey böyle bilmiyorum.”(G12,K.20)

“Mesela şöyle. Közde kahveciler vardır. Moda da kahvesi güzel olsun bir de şey önemli benim için, müzikleri güzel olsun.”(G13,K.23)

Genç nüfusun esnafla kurduğu ilişki ise bireysel temaslar üzerinden ilişkiyi sürdürmek isteme derecesine göre değiştiği ve mahalle kültürüyle esnaf ilişkileri arasında bağlantı kuran katılımcılar şöyle demektedir:

“Tamda aslında o yüzden böyle bir şey söyledim biz o mahalle kültürünü çok aşina olmadığımız için sanırım bu bize kalmış bir şey. Bir kültür ve bir diyolag elbette esnafla daha yaşlı kesim arasında zaten kurulmuş hali hazırda benim onu dahil olmam birazcık benim inisiyatifimde.”(G18,K.22)

“Benim biraz aradığım şey, Küff’e çok fazla gidiyorum. Küf’e gitmemin sebebi ise, orada çalışan insanlarla diyalog kuruyorum yani benimle gelip bir diyalog kuruyor yani iyi bir diyalog kuruyor. Param olmadığı zaman onu rahatlıkla dile getirebiliyorum. Çoğu zaman çayımı kahvemi ikram edebiliyorlar çünkü her zaman gidiyorum.”(G15,E.24)

“Benim ev arkadaşım mahalleyi daha çok kullanıyor. İşte kuru temizlemeciyi tanır, manavı tanır, işte terziyi tanır. Ben çok uğraşmıyorum öyle işlerle. Benimle ilgili bir şey. Yoksa hepsi var yani. O da benimle aynı yaşıt. Lise arkadaşıyız zaten. Ama

onun daha çok şeyi vardır, manava selam söyleyeyim, birkaç muhabbet edeyim. Ama onu yapabildiğin bir ortam yani ben ben olduğum için çok yapmıyorum. Ama abi ne haber nasılsın, domatesler nasıl nerden geldi bilmem ne falan onunla muhabbet ettikten sonra teyzeye git bu ülkenin hali ne olacak falan diye konuş bilmem ne falan."(G20,K.26)

Yeni nesil esnafla kurduğu ilişkiyi anlatan genç katılımcının yaşadığı deneyim üzerinden anlatısı ise şöyledir:

"Yani şey olabilir belki yani mesela şey hoşuma gidiyor. Sabah böyle bütün gün evde zaman geçireceğim zaman çıkıp kahvaltı yaptığım zamanları seviyorum. Mesela şey atıyorum mesela pijamalarımla sokağa inip alışveriş yaptıktan sonra, bir de benim öyle dediğim gibi çok fazla kafe de çalışan arkadaşım var bir gün şey yapmıştık, alışveriş yaptıktan sonra tek tek hepsine uğrayıp öyle gitmiştim. Ve arkadaşım bekliyordu evde, bir buçuk saat falan kalmışım dışarıda. Telefonumun da şarjı bitmiş bir şey olmuş. Aramış 10 defa falan. Bunlar hoşuma gidiyor."(G13,K.23)

4.19. Değişime Karşı Direnç: Strateji ve Taktikler

Görüşmeciler kentin dönüşümüyle ilişkili yaşadıkları durumlarla baş etme yöntemleri geliştirdikleri görülmüştür. Caferağa mahallesinin, mahalle dışından gelen kullanıcılara sosyalleşme mekânları aracılığıyla açılması hem yaşlı nüfus hem de genç nüfus açısından farklı strateji ve taktiklere başvurmalarına neden olduğu görüşmeciler tarafından ifade edilmiştir.

En sık rastlanan taktik kent merkezinde dışardan gelen nüfusla karşılaşmamak için özellikle hafta sonları mahallede vakit geçirmedikleri olduğu görülmüştür.

> "Yani şimdi, zaten genelde buradayız hani, onun dışında nasıl diyeyim insanlara nasıl hafta sonları Moda'ya geliyorsa ben de hafta sonu başka bir yere gidiyorum gibi."(G11,E.24)

> "Beni hiç ilgilendirmiyor kalabalık. Ben girmiyorum ki kalabalığa. İstediği kadar kalabalık olsun."(G1,K.76)

Kafe ve bar tercihlerinde daha sakin yerlere ve tanışıklık ilişkileri kurdukları yerlerde vakit geçirdikleri öğrenilmiştir.

"Dediğim bir gün vallahi hafta sonuysa eşimle birlikte beraberim hafta içi ise genelde kendim spora gidiyorum işte yemeğimi yapıyorum ev hanımı işleri daha çok öyle yani hafta sonu da eşimle dışarı çıkıyorum ama hafta sonu dediğim gibi çok kalabalık olduğu için burası daha sessiz sakin bir yer bulup bir kahve içip geliyim ya da bir çay içelim ondan sonra hani eve gidelim bir hava alalım diyoruz ama işte yani o hava almak biraz böyle bir noktada eziyete de dönüşebiliyor hafta sonu ama genel olarak böyle geçeceğim sabah kalkıyorsun kişisel işlerinizi gördükten sonra belki bir çıkarım turlarsınız bir moda sahile şöyle biliyorsunuz Bir çayınızı kahvenizi içersiniz evinize gidersiniz sessiz sessiz otururusunuz yani."(G17,K.28)

"Yani burada tabii ki bu dışardan bakıldığında zaman cezbedici bir unsur olabiliyor ama sonuçta bir yere gidip orada sürekli müşteri haline dönüşmek için oranın çalışanları ve işletmecisi sonuçta bir ahbaplık kurabiliyor olman lazım insanların hiçbirinde ben burayı kurdum ve bir daha ilgilenmedim yaklaştığın zaman zannetmiyorum sonuçta bir iletişim memnuniyet söz konusudur ama şu mesela benim gitmeyi tercih ettiğim yer farklı ve dışardan bakıldığı zaman çok kapalı görmem biraz belki iki defa denemek için tercih edilmeyecek bir yer. O kadar kapalı bir dışardan hissetmene sebep olacak bir havası olduğu için."(G16,K.30)

Sorunları görmezden gelmek için güvenli alan yaratabilmek için kendi özel alanlarına çekildikleri görülmüştür.

"Eskiden mesela hatırlıyorum daha gençken binaları falan izlerdim, İstiklal'de yürürken, bütün binaların mimarisini oturup tek tek incelediğimi hatırlıyorum. Son 5-6 sene at gözlüğü takmış gibi nereye gidiyorsun düm düz gidiyorsun dümdüz geliyorsun hiç etrafına bakmıyorsun çünkü şey saçma sapan bir şey yaşamamak için o bana mı baktı öbürü bir şey mi dedi? Tuhaf bir şey yaşamamak için hakkatten at gözlüğüyle yaşamaya başlıyorsun."(G20,K.26)

Kentsel imkanların fazla olması erişebilirliği sağlaması açısından büyük önem taşısa da hizmetlerin mekânsal örgütlenmesi, kullanıcıların dağılımı özellikle yaşlı nüfusun evde vakit geçirmeye zorlayan bir etkisi olduğunu ifade eden katılımcı şöyle ifade etmiştir.

"Ben bu yaşta bu kadar yoğunluktan rahatsız oluyorsam belki o insanlar da o yaşta hiç başının kaldırmıyor durumunda olabilirler bence. Onlar için daha yorucu biz bir noktada hani uyum göstermeye çalışıyoruz yaş grubu olarak belki gösteremiyoruz ama onlara daha zor olduğuna eminim. Sonuç itibariyle yaşlı bir teyze mesela sokakta yürürken karşıdan böyle bir ekip gelirse kadın korkar ister istemez ona bir şey diyemezsiniz yani hani daha biraz evlerine kapanıyorlar gibi geliyor bana. Daha önceden belki böyle böyle değildi hani sonuçta buranın ciddi yaşlı nüfusu var Moda'nın vardı ya da diyelim."(G17,K.28)

Dışardan gelenlere karşı duyulan rahatsızlık, mahalle dokusunun bozulmaması için bazı radikal önemlemler öneren katılımcı ise şöyle demektedir:

"Yani şöyle keşke mahalleyi kapatabilsek dışardan gelenlere yani böyle izolasyon gibi değil tabi ama bozulmasına istemiyorum dokusunun"(G14,K.27)

Yerinden edilmelere yol açtığını düşünen katılımcı ise şöyle demektedir:

"Sonuçta insanlar oranında başka bir gözlemi vardır eminim ki şimdi çünkü insanlar yavaş yavaş biraz kaçmaya da başladı burada biz bile düşünüyoruz hani acaba taşınsak mı burası biraz çünkü eğlence mekânına döndü falan gibi yani insanlar belki de biraz kapanıp kaçıyorlar ya da evleri sata bilenler evlerini satıp çıkıyor nereye gidiyorlar bilemem çünkü buranın atmosferi biraz mal olduğu için bunu her yerde bulmak zor hani bilmiyorum onlarda satıp nereye gidiyor biz de bilsek belki biz de oraya gideriz."(G17,K.28)

Araştırma kapsamında görüşmelerden elde edilen bulgular bir sonraki bölümde literatürle kurulan bağlam ilişkisiyle sonuç ve değerlendirmeyi kapsayacak şekilde tartışmaya açılmaktadır.

5. TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Caferağa mahallesinde 2018 yılında ikamet eden genç ve yaşlı nüfusun kamusal alanda ilişkileri, üçüncü yer tercihlerinin ayrışma ve ayrım imkanlarının incelendiği bu araştırmanın bulguları literatürle ilişkilendirilip tartışmaya açılmıştır. Bu çalışmanın üç temel çatısı ve onlarla ilişkili alt kolları bulunmaktadır. Bunlardan ilki, Caferağa mahallesinin kentsel dönüşümünün mekân üzerinde etkisinin betimsel anlatımı (tüketim mekânında yaşanan değişimler, bu değişimlerin nedenleri ve sonuçları); ikincisi kamusal alanlarda yaşlar arası ilişkilerin sosyal hizmetler açısından değerlendirilmesi (sosyal etkileşim imkanları/imkansızlıkları) ve son olarak da genç ve yaşlı nüfusun üçüncü yer değerlendirmelerinin (tercih nedenleri, geçirdikleri zamanın niteliği) kentsel sosyal çalışma içerisinde nasıl değerlendirilebileceğidir.

Bu çalışmayı ile elde edilen bulgulardan ilki görüşmecilerin yerle ilişkisini anlamak üzere mahalle tasvirleri üzerinden mahallede algıları, aidiyet düzeyleri, mahalleli olma bilinçlerini ele alınmıştır. Henri Lefebvre'nin kent hakkına referansla; *algılanan, tasarlanan* ve *yaşanan mekân* tanımlamaları üzerinden düşündüğümüzde, mahalleyi bir sahne olarak kurgulandığında gündelik karşılaşmalarla dolu ortak alanlarımızda; yolların, meydanların, sokakların zaruri kamusallıkları karşısında çok boyutlu paralel hayatlar sürdürülmektedir.

Caferağa Mahallesi tarihsel süreç içerisinde aristoktat ve burjuva yaşam deneyimi geçirmiştir. Azınlık nüfusla birlikte yaşama deneyiminin artılları olarak batı tarzı yaşam, geleneksel Türk toplumu ile düşünüldüğünde kendine has bir kentli kimliği oluşturduğu ifade edilebilmektedir. Bu kimlik araştırma kapsamında "Moda"lı olmak olarak ifadesini bulmuş ve eğitim seviyesi yüksek, ekonomik, sosyal ve kültürel sermayesi güçlü bir Pierre Bourdiue'nun kavramlarıyla habitusu ifade eden bu üst kimlik, sonradan gelenleri, mahalle ikameti olmayan kent merkezine, tüketim, sosyalleşme, boş zaman değerlendirmek için gelen kişileri ötekileştiren ayrıştıran bir hal almıştır. Özellikle metropol insanın sosyal mesafesi, yeni kent tasarımları içerisinde kapalı ve güvenlikli siteler şeklinde fizik mekâna yansırken; Caferağa Mahallesinde ise, dışlama ve ayrımcı dil olarak görünmez bir duvar inşa ettikleri çıkarsanmaktadır. Görüşmecilerin çoğunun uzun süreli ikameti ve İstanbul doğumlu olan kent soylu nüfusun içerdenlikle hemşehrilik ilişkileri kurdukları yerleşim mekânı olarak karşımıza

çıkmaktadır. Dışardakiler (outsiders) olarak ifade ettikleri grubunda homojen olmadığını ifade eden görüşmeciler belli özellikler atfettikleri grupları özetle şöyle betimlemişlerdir:

- Özgürlük arayışı, eğlence ve sosyalleşmek için gelen genç nüfus,
- Başka mahallelerde ve ilçelerde aynı hizmetlere erişemeyenler,
- Muhafazar genç nüfus.

Sosyal ve mekânsal ayrışma, çoğu zaman birlikte açıklanan kavramlardır. Andersen (2004:14) sosyal ayrışmayı şu şekilde tanımlamaktadır: "Sosyal ayrışma, gruplar arasında artan sosyal ve kültürel farklılıklara yol açan, etnik ya da sosyal olarak farklı grupların mekânsal ayrımlaşmasıdır". Hatice Kurtuluş'un (2011) 1990'lar sonu hız kazanan 'güvenlikli siteler' aracılığıyla benzer gelir düzeyinden grupların yan yana mekânsal alanlarda yaşamaya başlaması, Didem Danış'ın (2001) yine belirli güvenlikli site örneklerine odaklanarak yüksek eğitimli, uluslararası şirketlerde ve finans odaklı işlerde, üst düzey pozisyonlarda çalışan çeşitli sınıfların beraber yaşamak istemesiyle, kendinden farklı olandan mekânsal olarak ayrıştığı yönünde çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmada ise klasik mekânsal ayrışma tiplerinin dışında aynı mekânda zihinsel ve sosyal olarak ayrışma yaşandığı ortaya konmaya çalışılmaktadır. Hali hazırda kent soylu olan bir alanda kent merkezi haline gelmesiyle, farklı yaşam tarzlarından ve özellikle gençlik yaşam tarzınının tüketimine olanak vermesiyle sosyal-mekânsal ayrışma görülmektedir. Bu çalışmanın en temel tartışmalarından biri mekânsal ayrışma literatüründe hali hazırda kent soylu bir alanda yaşanabilecek mekânsal ayrışma imkanını tartırşmaya açmasıdır. Fizik mekânda kapalı güvenlikli siteler inşa edilmemiş, eski sakinler yerinden edilmemiş olsa da kültürel ve sosyal bir ayrışma, ayrımcı dil kullanma olarak karşımıza çıktığı görülmektedir.

Bu çalışmada ikinci olarak tartışmaya açılan; ortak değerler atfettikleri mahalleliler ve dışındakilerle ayrışma yaratılırken, mekânsal ayrışmaya yaratan tetikleyici unsurunda kentin dönüşümünden kaynaklı olduğu görüşmecilerden edinilen bulgular arasında yer almaktadır. Bu durum ise kentsel dönüşümün soylulaştırma boyutuyla ele alındığı literatürde karşımıza çıkmaktadır. Kentsel dönüşüm soylulaştırma çalışmaları literatürde büyük şirketler ve kamu aktörlerinin eylemlerinin gerçekleştiği, kent merkezinden çeper bölgelere doğru yayılımın yaşandığı ve karşıtı tepkilerin zayıfladığı soylulaşma süreçleri günümüz kentlerinin fiziksel, kültürel, sosyal ve

ekonomik yapısının şekillenmesinde belirleyici rol oynadığı şekliyle temelde ele alınmaktadır (Hackworth, Smith, 2001; İslam, 2009, Arlı, 2008). Literatürde uzlaşılan 1980'lerden itibaren kentin çöküntü alanlarında yeni orta sınıfın taşınmaya başlamasıyla soylulaştırmanın başladığıdır (Ergün, 2006: 22, İslam, 2006: 46, Yavuz, 2006: 66, Şen, 2006: 75-77). Klasik soylulaştırma çalışmalarının yanı sıra -mekânsal dönüşümün yakın zamanlarında iki yeni durum dikkati çekmektedir; bunların ilki turizm mutenalaştırması (tourism gentrification), ikincisi ise öğrencileştirmedir (studentification). Çalışma içerisinde ele alınan Caferağa mahallesinde üçüncü yerlerde yaşanan dönüşüm, genç nüfusun boş zaman aktivitelerini, sosyalleşme imkanlarını arttıracak yönde böylelikle, genç nüfusun yaşamak için tercih ettiği bir alana dönüştüğü görülmektedir. Araştırmanın ön kabulü olan ve veri tarama ve gözlem yoluyla edinilen bilgilerle de desteklenen, Caferağa Mahallesinde son yıllarda özellikle kafe ve bar sayılarında artış olduğu, sosyalleşme amacıyla gündüz kullanıcı sayısının arttığı bilinmektedir.

Caferağa mahallesinin mekânsal yapısı konut ağırlıklı, bitişik nizam ve binaların arka cephelerinde ada ortalarında bulunan bahçeli evler ve tarihi binaları, tarihi çarşısı, barlar sokağı, sinema ve tiyatro salonlarıyla kültür ve tüketim merkezi olarak karşımıza çıkarken, çoğrafi konumu itibariyle sahil kullanımına izin veren, vapur, metro, metrobüs gibi ulaşım akslarının merkez konumunda yer almaktadır. İstanbul gibi metropol alan içinde mekânsal ayrışma pratiklerini özellikle güvenlikli sitelerde yaşanan haliyle ön plana çıkarken, Caferağa mahallesinde bu deneyim, yeni orta sınıfın kent merkezlerinde özellikle genç nüfusun yeni bir yaşam alanı açma arzusu üzerine örgütlendiği haliyle karşımıza çıkmaktadır. *Soylulaştırma* çalışmaları içerisinde genellikle orta ve üst sınıftan kişilerin kentin çöküntü alanlarına yerleşmeleri ve çoğunlukla eski sakinlerini yerinden edip, yeni gündelik hayat ritüelleri/gelenekleri inşaa etmekte oldukları yönünde bulgular ortaya koymaktadır. "Kentin külfetlerinden kaçan geleneksel orta ve üst sınıftan farklı olarak, soylulaştırıcı yeni orta sınıf, kültürel ve sosyal gereksinimlerini karşılayabilecekleri tarihi-kültürel dokusuyla ön plana çıkmış kent merkezlerindeki semtlere yerleşmeyi tercih etmektedir. Bir başka deyişle, eski burjuvazi hızla kenti terk ederken, yeni burjuvazi kentin ve kent merkezinin getirilerini yeniden keşfetme eğilimindedir (Bailey and Robertson, 2007)." Yerinden edilen eski sakinlerin yerine yeni gelenler ise kendi beğeni, zevkleri etrafında örgütlenen bir tüketim ağı oluşturmaktadır. Bahsi geçen ağın örgütlenmesi, genellikle yaratıcı sektörlerin gelişmesi, tasarım odaklı ve geleneksel tüketim mallarının dışında alternatif yaşam

olanaklarına imkan tanıyan tüketim mekânları (vegan ürünler, tasarım dükkanlar, üçüncü nesil kahveciler v.b.) birbirine yakın olarak kentin belli bir bölgesinde yoğunlaşıp, belli bir yaşam tarzının tüketimine, yeniden üretimine ve sürdürülmesine imkan sağlamaktadır. Bunun yanı sıra tersine soylulaştırma (de-gentrification) çalışmaları da karşımıza çıkmaktadır. Osterlund (2017)'un Beyoğlu ilçesi üzerine yaptığı çalışma 90'lı yılların başında entelelktüel sermayesi, bohem yaşam tarzı, LGBTİ dostu bir alanken, özellikle terorist saldırılar sonrası bu grupların yaşam için tercih etmediğini, tersine bir soylulaştırma geçirdiğini ifade etmektedir. Araştırma kapsamında görüşmeciler sosyal-mekânsal ayrıştırdıkları gruplarının mahallede tersine soylulaştırma geçirmesinden endişe duydukları ifade edildiği görülmektedir.

Caferağa Mahallesinde yaşlı nüfusun büyük ölçüde yaşadığı görülmektedir. Bunun yanı sıra son yıllarda genç nüfusunda yaşamak için Caferağa Mahallesini tercih etmektedir. Son 10 yılda özellikle farklı ilçelerdeki (Beyoğlu v.b.) siyasal ve sosyal müdahaleler, belli grupları benzer yerlerde yaşamaya itmiştir. Sosyal demokrat, özgürlükçü bir alan olarak tarif edilen Kadıköy ilçesi çevre ilçelerden özellikle genç nüfusun yeni kentsel haretketler çerçevesinde kent merkezinde boş zamanlarını geçirmek üzere kullanıcı haline gelmesi, mahallenin mekânsal pratiklerini değiştirmiş ve dönüştürmüştür.

Araştırmanın üçüncü olarak ele alınan kısmında ise kamusal alanda ilişkilerin yaş grupları arasındaki etkileşim düzeyleridir. Kamusal alanda ilişkiler açısından görüşmecilerin mahalle ağlarında komşuluk ilişkilerinin modern kentlerde yaşanılanlara benzer şekilde zayıfladığı görülmektedir. Gençlerin ve yaşlıların bedensel olarak karşılaşma ihtimalinin yüksek olduğu bir mahallede bir araya gelmedikleri, akranları dışında birlikte vakit geçirme imkanın sadece akrabalık ilişkileri üzerinden olduğu görülmüştür. Genç görüşmecilerden hiç birinin yaşlı arkadaşı olmadığı, yaşlı görüşmecilerden sadece birinin genç arkadaşı olduğu görülmüştür. Genç görüşmeciler sıklıkla yaşlı nüfusun didaktik tavırlarından, benzer zevkleri olmadıklarından bahsetmişken, yaşlılar gençlerin apolitik oluşundan, argo kullanmalarından, yaşam tarzlarını beğenmediklerinden bahsetmiştir. Bourdieu (1995) toplumun sınıfsal yapısına göre yeniden üretim biçimlerinin, tüketim biçimleri ile örtüştüğünü ve buna göre sınıflar arasında tüketim pratikleri açısından ayrımlar oluştuğunu, bunların da zamana göre değişebilen bir "toplumsal konumlar kümesi"ne denk düştüğünü belirtmektedir.

Böylece kişilerin toplumsal statüleri ve sınıfsal konumlarına ilişkin göstergeler boş zaman değerlendirme, konut edinme ya da benzeri "tüketim" alışkanlıkları ile belirgin hale gelmektedir. Bourdieu (1996a) ayrıca Ayrım: Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi (La Distinction: Critique Sociale du Judgement) adlı kitabında, farklı sınıf veya sınıf fraksiyonlarından insanların kültürel tüketim eğilimleri açısından ayrımlarını ifade etmektedir. Bourdieu'nun analizilere bu çalışmayla yaşa bağlı beğeni faklılaşmanında olabileceği çalışma kapsamında bulguları arasındadır ancak yaşa bağlı beğeni ve zevklerin ayrım imkanı daha geniş ve uzamsal bir çalışmanın konusu olabilecek kadar detaylı ve ayrı araştırma gerektirmektedir.

Kamusal alan tartışmaları içerisinde Habermas (2004) eşit kişileri bir araya getiren ve müzakere imkanı sunmasıyla ifade edilirken, Arendt'in kamusal alanlarında eşit erişilebilidiğinde insanların özgürleşebileceği ifade edilmiştir. Çalışmanın bulgularında kamusal alanların Caferağa mahallesinde eşit erişmenin önünde yaşlı bireyler açısından engeller olduğu ortaya konmuştur. Esendemir (2016)'in otuz huzurevi yöneticisiyle yaptığı niteliksel çalışmasında, yaşlıların mahallelerinde yaşanan gentrification'ın güven kaybına neden olduğu, yaşlılar açısından sembolik dışlanmayı neden olabileceği ifade edilmiştir. Yerinde yaşlanma, mekân gerontoloji açısından kurum bakımının fiziksel ve sosyal dışlanma imkanı üzerine alan yazında çalışmalar yer alırken özellikle mahallesinde sosyal izalosyonun kamusal alanlarda karşılaşabileceği bu çalışma ile ortaya konmaya çalışılmıştır.

"Yaşlılığın meksânsallaşması, apartman, sokak, mahalle v.b. mekânlarda yaşlı nüfusun artması sonucu ortaya çıkan yeni bir durumu anlatmaktadır (Şentürk ve Kurtkapan, 2017)."Aynı zamanda literatürde "mekânın gençleşmesi" olarak karşımıza çıkan ve yeni üniversitelerin kurulmasıyla Anadolunun pek çok ilçesinde deneyimlendiğini gördüğümüz genç nüfusun fazlalaşması ve mekânı dönüştürmesi deneyiminin farklı bir görünümü Caferağa Mahallesinde yaşandığı söylenebilmektedir. Gençler açısından üçüncü yer tüketimin taşıyıcı olarak görülmektedir. Kızıltepe (2017) çalışmasında kafelerin gençler açısından zevk ve beğeni ayrımı ile desteklenen sembolik sermayenin mekânsal ayrışmanın temeli olarak ortaya koyduğu çalışmasıyla, bu tezin bulguları örtüştüğü görülmektedir.

Mahallenin dışa açılmasının ön önemli taşıyıcısı literatürde üçüncü yerler olarak karşımıza çıkan kafe ve barlar üzerinden baktığımızda; küçük esnafın değişim geçirdiği

terzi, bakkal v.b. mahalleli sakinlerinin yakınında ihtiyaçlarının karşılabilecekleri yerlerken, dışardan gelenlerin sosyalleşme ve yeme ihtiyaçlarını karşılama üzerine kurulu üçüncü nesil kahveciler ve barlara dönüşmüştür. Bu dönüşüm gündüz nüfusun fazlalaşmasıyla, gürültüyle birlikte ev ile kamusal alan arasındaki mesafe daralmış, kullanıcıların özensiz kullanımı çevre kirliğine yol açmıştır.

Modern hayat ev iş ekseninde zamanı planlarken, insanların kendilerini var edebildikleri bir araya geldikleri üçüncü yerleri de organize etmeye başladığı görülmektedir. Sınıfsal konumunu edindiği sermaye biçimleri, ev içi (aile), iş (gelir, statü), okul (eğitim durumu) oluştururken, üçüncü yerler tüktim toplumunun yapısını tartışmaya imkan verebilmektedir. Aktör taşıdığı sermayenin "gözün vicdanı"na sunmak üzere habitusun kendinden beklediği tüketim kalıplarını, tercihlerini sunduğu alan üçüncü yerlerde karşımıza çıkmaktadır. Üçüncü yerlerin kafe ve bar boyutunda ücretli hizmet aldığımız ve belli nedenlerle tercih ettiğimiz yerler olarak karşımıza çıkmaktadır. Üçüncü yerler Odenbourg'un ifade ettiği sade, gösterişsiz, eşitlikçi olanlar olmaktan çıktığı, Mikunda'nın ticati boyutuna vurguyu yaptığı haliyle günümüz üçüncü yerleri açısından daha açıklayıcı olduğu görülmektedir. Kullanıcıları açısından ortak beğeni ve zevklere sahip grupların özellikle de yaşa bağlı olarak bir araya gelip, sosyal izalosyona imkan sağladığı çalışmanın önemli bulguları arasında yer almaktadır ve üçüncü yerlerin ayrıştırıcı olabileceği de ortaya konmuştur.

Kamusal alan içerisinde üçüncü yer olarak araştırma kapsamında yaşa bağlı üçüncü yer tercihlerinde genç ve yaşlı nüfusun farklı tüketim alışkanlıkları ve tercihleri sebebiyle farklı mekânlarda vakit geçirdiği ve farklı nedenlerle üçüncü yerlerde bulundukları tespit edilmiştir. Gençler, özellikle yaşam tarzlarını yansıtacak (iç mekân tasarımı, müzik, içecek çeşitliliği, kullanıcı kitlesinin tarzı) kafeleri tercih ettikleri görülmüştür. Yaşlı bireyler ise yeni açılan kafelerde çok az vakit geçirdikleri; onun yerine kendi yaş grubunun içinde dahil olduğu cemaatlere "Moda Deniz Kulübü", "Moda Gönüllü Evi" gibi yerlerde sosyalleştikleri görülmüştür. Kentsel merkezinde yaşamanın avantajı olarak genç ve yaşlıların ihtiyaçlarını karşılayabilmesine olanak sağladığı görülmüştür. Mahallede az da olsa yaşlıların ve gençlerin bir araya geldiği "Moda Çay Bahçesi" sade, gösterişsiz, uygun fiyatlı, deniz manzaralı bir yer olarak ortak nitelikleri taşırken; "İDEA Kadıköy" gibi gençlerin çalışma ve vakit geçirmesine olanak sağlarken, kafesinde de yaşlıların vakit geçirdiği yerler tarif edilmiştir.

Üçüncü yerlerin bir diğer boyutunun esnaf niteliği olmasıdır. Yaşlı nüfus için tanıdıkları, bildikleri yerlerin esnafları gündelik hayatlarının önemli bir parçası olduğu, mahalle aidiyetini güçlendirdiği, bağlılık duygusu yarattığı görülmüştür. Gençler için ise bu ilişkinin daha zayıf kurulduğu, yeni tür kafelerin self-service uygulamaları, uluslar arası zincir şirketlerin daha kurumsal ilişkileri yeni tür bir ilişki biçimi geliştirdiği görülmüştür.

Üçüncü yerler olarak tarif edilen alanlar yeniden yaratılıp, kimi zaman herhangi bir yerde bu niteliğe bürünebildiğini ortaya konmuştur. Yaşlı bireyler açısından özellikle sağlık kuruluşları (eczane, poliklinik v.b.) yerlerde sosyal olarak hayatta kalmalarının bir parçası olabilmektedir. Gençler için ise özellikle sosyal mecradaki platformalar yeni bir tür üçüncü mekân olarak düşünülebilmektedir. Bunların yanı sıra, sanal karşılaşmalara imkan tanıyan mahalle sosyal medya hesaplarının, yeni bir üçüncü yer yaratma potansiyeli olarak çalışma da yerini bulmuştur.

Mahalle, uzun süreli ikamet eden yaşlı yoğunluklu bir nüfus karşımıza çıkarken, özellikle günlük genç nüfusun fazlaca vakit geçirdikleri alanda sosyal ilişki kurmadıkları, karşılaşmaya imkan verecek nitelikte üçüncü yerlerin olmadığı ortaya çıkmıştır. Özellikle yaşlıların ev dışında kamusal alanlarda sosyalleşmeleriyle aktif ve başarılı yaşlanma imkanları artacağı düşünülmektedir. Bu sebeple özellikle yaşlı ve gençlerin ortak beğeni ve zevkleri kesişiminde yerlere ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır.

Mekânın dönüşümüne yaşlılar özel alanlarına, evlerine, içe kapanma, kent yaşamında uzak durma ya da "kendileri gibi" olanla, eski olanla, eski esnafla ilişki kurma yönünde strateji geliştirirken, gençlerde ise kentte kendilerini ifade edebilecekleri bölgelerde güvenli alanlar yaratmak şekilde diğerleriyle sosyal mesafe tüketimin Caferağa Mahallesi görünümü üzerinde taktik kurmuşladır. Bu durumda iki zamanı farklı deneyimleyen grup içinde "yer" de ayrışmaya neden olmaktadır. Araştırmanın bulguları, Büyükgümüş (2017)'ün "Yaşlı Bireylerin Mekânsal Etkileşim İmkanı: Metropol Hayatı" makalesinde Üsküdar ilçesinde yaşlı bireylerde yaptığı görüşmelerde yaşlı bireylerin mekânla etkileşimlerin artmasının sosyalleşmelerini arttırdığı, metropol hayatının sosyal ve fiziksel mesafe yaratmasının yaşlı bireyleri etkilediği bulguları, bu araştırmanın bulgularıyla benzerlik taşımaktadır.

Çalışma kapsamında edinilen bulgular kentsel sosyal çalışma içerisinde ele alındığında sosyal hizmet alanı, kurumsal niteliğini kentlerde örgütlenmesiyle

oluşturduğu bilinmektedir. Kentsel sorunlarla baş etme yolunda bireyle, aile ile çalışan ve bu yönde kamu, yerel yönetim ve sivil toplum kuruluşlarının görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Sosyal sorunların karmaşık yapısını, bireyin çevresiyle kurdukları ilişki de mekânında etkilerini ele almak gerektiğini bu araştırmanın sosyal hizmet alanına sunduğu önemli bir katkıdır.. Sosyal hizmet alanı yoğunluklu olarak ev ve kurumları (huzurevleri, çocuk evleri, kadın sığınma evleri v.b.) araştırdığı alan yazında karşımıza çıkmaktadır. Üçüncü yerlerinde insanların iyilik halinin korunmasında, üçüncü kuşak insan hakları ekseninde değerlendirdiğimizde, kamusal alanların herkesin erişimine imkan tanıyan yerler olması gerekliliğinden, hizmet sunumunda alternatif üçüncü yerler oluşturulabilmek önemli bulunmaktadır.

Dominelli'nin Yeşil Sosyal Çalışma kitabında da belirttiği gibi fizikel çevrede yaşanan değişimlerin insan üzerinde etkisini ele alan çalışmalara günümüz toplumunu anlamak için daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Kamusal dış mekân kullanımının yaşlı bireylerde olduğu kadar tüm yaş gruplarından bireylerin de sağlığı üzerine olumlu etkileri birçok araştırmanın konusu olmuştur (Ulrich 1983; Simonic 2006). Kentsel mekânlar, kentlilerin karşılaşmaları ve bu karşılaşmalardan birlikte üretimler oluşturdukları, kentin ortak kamusal benliğini oluşturdukları yerlerdir (Palabıyık,2010:546). Üçüncü yerlerin kamusal alanlar içinde etkileşim potansiyeli olabileceği, enformel ilişkilerin mekânda örgütlenmenin özellikle yaşlı bireylerin sosyal dışlanma, yabancılaşma yaşama ihtimallerini azaltacağını düşünülmektedir. Sosyal hizmetler kurumsallaşma aşamasında özellikle yaşlı ve gençlerin bir araya gelecekleri üçüncü yerlerin yerel yönetimler tarafından yerelin ihtiyaçlarına uygun alternatifler oluşturulması etkileşim imkanlarını, toplumsal dayanışmayı güçlendireceği düşünülmektedir.

5.1. Öneriler

Bu çalışmanın her basamağında; görüşmecilerden alınan veriler, literatür incelemeleri, gözlemler sonucunda araştırmayı destekleyici/genişletici bazı alanlarda çalışma yapılması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Özellikle sosyal hizmet alanının kentle kurduğu ilişkiyi güçlendirmek, kent çalışmaları alan yazınına ve pratikte uygulamalara büyük katkıları olacağı düşünülmektedir.

Araştırmacılara Öneriler

Araştırma boyunca, araştırmacının karşılaştığı ya da kimi zaman daha fazla veriye ihtiyaç duyulduğu gerekçesiyle araştırmacıların ilgilerine sunmak üzere öneriler geliştirilmiştir.

Yaşlanma çalışmaları çok boyutlu ele alınması gereken özellikli bir alandır. Dünya nüfusunun gelecek perspektifine baktığımızda toplumu anlamak ve anlatmak için sosyal ve beşeri bilimlerin birbirbirini besleyen birikimlerinden faydalanma ihtiyacı doğmaktadır. Gelir dağılımdaki eşitsizliklerin arttığı bir dönemde, zengin ile yoksul arasındaki diyalektiği çift yönlü değerlendirmek için sorunlu olarak görülmeyen alan olan "zengin" sınıfın durumunu da araştırma nesnesi haline getirmek sorun temelli bakış açısından uzaklaşıp, anlama ve yorumlamayıp, dönüştürmeye olanak sağlayacak ve aynı zamanda ayrıcalıklı sınıfların konfor alanlarını da dönüştüreceği düşünülmektedir. Bu sebeple sosyal hizmet alanında orta ve üst gelir grubununda araştırılması önemli bulunmaktadır.

Caferağa Mahallesinde yaşlı genç nüfusunun üçüncü yer deneyimlerini daha iyi anlamak için yüz yüze karşılaşma noktalarındaki iletişimin boyutları üzerine etnografik çalışmalar yapılabilir.

Araştırma kapsamında, yaşa bağlı beğeni ayrımının uzamsal ve çok boyutlu araştırmaya ihtiyaç duyduğu görülmüştür. Nicel ve nitel araştırma yöntemlerin birlikte kullanıldığı daha kapsamlı, farklı mahallelerinde görünümlerine yer verecek karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir.

Araştırma kapsamında sosyal medya hesaplarının üçüncü yer olabileceği yönünde bulgular ortaya çıkmıştır. Sosyal medyanın yaşlı ve genç nüfus açısından nasıl deneyimlendiği, kuşaklar arasında etkileşim imkanları araştırılabilir.

Araştırma kapsamında sağlık kuruluşlarının yaşlı bireyler için üçüncü yer olarak değerlendirilebileceği tartışmaya açılmıştır. Yerinde yaşlanma çalışmaları kapsamında yaşlı bireylerin sağlık kuruluşlarında geçirdikleri zaman ve ilişki biçimleri üzerine araştırma yapılabilir.

Bu çalışma kapsamında kapıcı dairelerinde yaşayan alt ekonomik statüye sahip gruplar çalışmaya dahil edilmemiştir. Kent mekânını apartman görevlileri gözünden nasıl deneyimlendiğini araştırabilir.

Kafelerin işletmecileri boyutu bu çalışma kapsamı dışında tutulmuştur. Özellikle Caferağa Mahallesinde yoğunlaşan kafelerin, burayı tercih etme ve belli bir yerde yoğunlaşma nedenleri araştırılabilir.

Modern kent toplumlarında yaşlı bakım hizmetlerinin kurumsallaşma eğilimde olduğu bilinmektedir. Bu durum Caferağa Mahallesinde evde yatılı/gündüzlü hizmet sunan bakım elemanları tarafından yapılmaktadır. Özellikle sigortasız ve yabancı uyruklu kişilerin ağırlıklı bu hizmetleri yürütmektedir. Kentlilerin geliştirdiği bu yeni stratejinin çok yönlü araştırılması, yaşlı bakım hizmetlerinin iyileştirilmesine katkı sunacağı düşünülmektedir. Özellikle, kayıt dışı istihdam ve yaşlı bireyin bakım veren ile kurduğu ilişki açısından değerlendirilmesi önemli bulunmaktadır. Kamunun denetimi ve verisini tutmadığı enformal yürüyen; evde bakım, kurum bakımı ara formundaki bu üçüncü çözüm yolu tüm boyutlarıyla araştırılabilir.

Yerel Yönetimlere Öneriler

Sosyal belediyecilik anlayışının gelişmeye başladığı 1980'li yıllardan itibaren yerel yönetimlerin sosyal politiklarında ve uygulamalarında değişimler yaşanmıştır. İl ve ilçe düzeyinde bir yönetimin yerelleşme kaygısı günümüz tartışmalarının merkezi haline gelmiştir. Gelişen ve genişleyen kentler; küreselleşme, dijitalleşme gibi insan topluluklarını birbirine yaklaştıran görece temasını arttıran, benzeştiren müdehaleleri beraberinde getirsede, kültür ve kimlikler halen özerkliğini koruma mücadelesi içindedir. Bu koruma halini mümkün kılacak yönetim anlayışı, yerelin ihtiyaçları ile çağın döngüsünün makul seviyede ittifakında yatmaktadır. Kontrolü güç değişim/dönüşüm içerisindeki özne/fail ile eylemlerinden sorumlu olduğu kadar, politika yapıcılar da sorumludur. Kente müdehalenin küçük ve büyük ölçekte insan yaşamını ve ilişkilerini olağanlık içerisinde etkileşime soktuğu bilinmektedir. Bu sebeple yerel yönetimlerin uygulama gerçekleştirirken kentsel gelişimleri de göz önünde bulundurmaları, yerelin bilgisini alabilecek araştırmalarla planlama ve uygulama yapma gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Araştırma kapsamında özellikle yerelden bir yönetimin gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bireyler kendi kişisel tarihleri içerisinde en temelde mutlu/huzurlu, güvenlik ve refah içerisinde yaşama hakkına sahiptir. Bu hakkın korunması için sosyal politika ve sosyal hizmet uygulamaları geliştirirken idari sorumluluk taşıdığı kenti doğru kurgulamak için birey ve hane bazlı sosyal hizmet uygulamalarının yanı sıra ve eş

güdümlü olarak, toplumsal ilişkilere odaklanan, bireyin toplum içindeki iyi olma halini, sosyo-kültürel boyutlarını da kapsayan şekilde uygulamalar geliştirilmesi önemli bulunmaktadır.

Yerel yönetimler uygulama geliştirirken, kendi yerelinde enformal ilişkileri de koruyacak, toplumsal dayanışmayı güçlendirecek yaş odaklı yapılan merkezlerin yanı sıra kuşakları bir araya getirecek üçüncü yer imkanlarını arttırarak farklı yaş grubundan bireylerin bir araya gelmelerini sağlayabilir.

İnsanın yerle kurduğu ilişki güçlendirmenin yerel yönetimler açısından kullanılabilecek en önemli araç katılımcılığın sağlanması olduğu düşünülmektedir. Katılımcı yöntemler kullanılarak, yaşayanların kendi mahallesindeki sorunların farkına varması ve çözümün parçası olması, aktif yurttaş olarak kendini var edebilmesi sağlanabileceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

Akalın, M (2016) Kentsel Dönüşümün Karanlık Yüzü: Soylulaştırma, Yerinden Edilme ve Mekânsal Dışlanma Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi Cilt:7 Sayı:14 287-320.

Akbulut M.R. (1994*). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İstanbul ve Kadıköy Örneklerinde Plan Dinamikleri ve Mekânsal Dönüşümün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Akbulut, M. R. (2004). *Kentsel Tarih Araştırmalarında Bilgi Teknolojilerinin Kullanımıyla Yeni Bir Yöntem Geliştirilmesi (Kentsel Dönüşümde Kaos Kuramı ve Kadıköy İstanbul Örneği).* Doktora Tezi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul.

Akgün, C. (1997) Sosyal Hizmetlerin Kentsel Örgütlenmesi ve İşleyişi (İstanbul Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Akın, M. H., (2011), Toplumsallaşma Sözlüğü, Çizgi Kitabevi, Konya.

Akyol Altun, D. (2010) *İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi*, Sayı 2 Aralık 2010 Ankara: Adamor Araştırma Yayıncılık.

Alada, B. A. (2008). *Osmanlı Şehrinde Mahalle*. İstanbul: Sümer Kitabevi.

Alver, K. (2010). Mahalle: Mekân ve Hayatın Esrarlı Birlikteliği. *İdeal Kent*. Sayı 2.116-139.

Alver, K. (2007). Siteril Hayatlar: Kentte Mekânsal Ayrışma ve Güvenlikli Siteler. (1.Baskı). Ankara: Hece Yayınları.

Andersen, H. S. (2004), Urban Sores. On the Interaction Between Segregation, Urban Decay and Deprived Neighbourhoods, Danish Building and Social Research

Arendt, H. (2004). *Geçmişle Gelecek Arasında*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arendt, H. (2012). İnsanlık Durumu. Çev. Bahadır Sina Şener. İstanbul: İletişim Yayınları.

Arık, M. B. (2009). "İnsan ve Toplumu Bir Arada Düşünmedikçe Popüler Kültürü Tartışamayız", Medya ve Popüler Kültür içinde. (Ed. E. Karakoç). Konya: Literatürk. 1-30.

Arun, Ö. (2018). *Yaşlanmayı Aşmak,* Phoenix Yayınevi Ankara.

Aslanoğlu, R. A., (1998). Kent, Kimlik ve Küreselleşme, Bursa: Asa Kitabevi.

Ayata, S., Ayata, A., (2000), "Toplumsal Tabakalaşma, Mekânsal Ayrışma ve Kent Kültürü", Mübeccel Kıray İçin Yazılar, Bağlam, İstanbul, 151-175.

Aytaç, E., (1995), "Orkus'un Önündeki Pırıltılı Dünya: Alışveriş Caddeleri, Dünya Büyük Bir Mağaza", Cogito, 3 Aylık Düşünce Dergisi, Sayı 5, İstanbul, 75-80.

Aytaç,Ö. (2002). Boş Zaman Üzerine Kuramsal Yaklaşımlar. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt:12, Sayı,1 . 231-260, Elazığ.

Bal, H.(2002) *Kent Sosyolojisi* Isparta: Fakülte Kitabevi.

Bartu Candan, A., Özbay, C. (2014). *Yeni İstanbul Çalışmaları Sınırlar, Mücadeleler, Açılımlar 11-15* İstanbul: Metis Yayıncılık.

Bridge, G., (2001b). "Bourdieu, Rational Action and the Time-Space Strategy of Gentrification", Transactions of the Institute of British Geographers, 26/2, 205–216.

Bourdieu, P. (2015). A*yrım Beğeni Yargısının Toplumsal Eleştirisi.* Ankara: Heretik Yayınları.

Büyükgümüş, R. B. (2017) Yaşlı Bireylerin Mekânsal Etkileşim İmkanı: Metropol Hayatı İçerisindeki Bireysel ve Mekânsal Etkileşimleri: Üsküdar Örneği (Yüksek Lisans Tezi). Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Canatan, A. (2012). *Yaşlılar ve toplum*. 355-390 (Bacanlı, H. & Terzi, Ş.I. 2012, İstanbul).

Çayır, K.(2018) *Yaşlanma ve Yaşlılık Disiplinlerarası Bakış Açıları.* Der. Duben, A. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Çokuğraş, I. (2008) *Kentte Kamusal Mekân Örüntüleri: Beyoğlu Örneği*. İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Anabilim Dalı: İstanbul.

Creswell, J.V. (2015). *Nitel Araştırma Yöntemleri: Beş yaklaşıma Göre Nitel Araştırma ve Araştırma Deseni* (2. baskı), Ankara: Siyasal Kitapevi.

Crick, A. P. (2011). Rethinking Oldenburg: Third Places and Generation Y in a Developing Country Context. International CHRIE Conference, 1-2.

Dacheux, E. (2012). "*Kamusal Alan: Demokrasinin Anahtar Bir Kavramı". Kamusal Alan* (iç.). Der. Eric Dacheux. Çev. Hüseyin Köse. İstanbul: Ayrıntı Yayınları. 13-27.

Demir, G. (2017) Oldenburg'un Üçüncü Mekân Paradigması BağlamındaKütüphane Mekânının Sorgulanması. Bilgi Dünyası. 18(2), 195-223.

Dethier, P. A. (1993*). Boğaziçi ve İstanbul (19. Yüzyıl Sonu)* (Çev.Öztürk Ü.). İstanbul: Eren Yayıncılık.

Dominelli, L. (2018). *Yeşil Sosyal Hizmet*. Ankara: Nika Yayınevi

Ertürk, M. (2013). *Mekânın Diyalojisi: Kent Mekânı-Kent Öznesi.* İstanbul Bilgi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kültürel İnelemeler Yüksek Lisans Programı.

Esendemir, Ş. (2016). Türkiye'de Yerinde Yaşlanma ve Mekân Gerontolojisinin Temel Parametreleri. Sosyoloji Dergisi, 36, 411-429.

Garfinkel, H. (2014). *Etnometodolojide Araştırmalar*. Ankara: Heretik Yayınları.

Geldof, D. (2011) *New Challengers for Urban Social Work and Urban Social Work Research European Journal of Social Work*, 14:1; 27-39.

Girz, A. (1990). *Bir Zamanlar Kadıköy*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Giz, A. (1998). *Bir Zamanlar Kadıköy*. (2.baskı). İstanbul: İletişim Yayınları.

Goffman, E. (2017). *Kamusal Alanda İlişkiler Toplum Yaşamın Mikro İncelemeleri.* Ankara: Heretik Yayınları.

Gözübüyük Tamer, M. (2014) *Kuşaklararası Dayanışma Perspektifinde Gençlerin Yaşlı ve Yaşlılık Algısının Değerlendirilmesi*. Toplum Bilimleri Dergisi 8(15); 7-28.

Gürkaş, E. T. ve Barkul, Ö. (2012). *Yer Üzerine Kavramsal Bir Okuma Denemesi*. Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Doktora Tezlerinden Üretilmiş Yayınlar, Sigma 4, 1-11.

Gürses, D. (2010) *Küresel Dönüşüm Sürecinde İstanbul*, Kent ve Toplum, 126-135.

Habermas, Jürgen. (2004). *"Kamusal Alan*". Kamusal Alan (iç.). Der. ve Çev. Meral Özbek. İstanbul: Hil Yayın. 95-102.

Ife, J. (2015). *İnsan Hakları ve Sosyal Hizmet* (Çev.) Göktan Koçyıldırım 45-70: Ankara. Nika yayınevi.

Işık, O. (1994),"*Değişen Toplum/Mekân Kavrayışları: Mekânın Politikleşmesi, Politikanın Mekânsallaşması,*" Toplum ve Bilim 64:65, ss. 7-38.

Kalınkara, V., Arpacı,F. (2013) Yerinde Yaşlanma VII.Ulusal Yaşlılık Kongresi, Karabük: 54-60.

Kaygusuz, C. (2008). Yaşlılık kuramları. 215-250 (Ersanlı, K. & Kalkan, M. 2008). Ankara.

Kavukçuoğlu, D. (2010). *Mühürdar'dan Moda'ya Geçmişe Doğru Bir Gezinti*. İstanbul: Heyamola Yayınları.

Keleş, R. (1993). *Kentleşme Politikası*. İstanbul: İmge Kitabevi.

Kızıltepe, B. (2016) Üçüncü Yerler ve Gençlik: Balıkesir'de Kafeler Örnek Olay İncelemesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Balıkesir.

Koylan, D. (2018). İstanbul Bağdat Caddesi ve Yakın Çevresinde Kentsel Dönüşüm: 2018 Dönemi. *Doktora Tezi*, İstanbul.

Kümbetoğlu, B. (2008). *Sosyolojide ve Antropolojide Niteliksel Yöntem ve Araştırma, İstanbul*: Bağlam Yayınları.

Kurtkapan, H. (2017) Kentleşme Sürecinde Yaşlılık ve Yerel Yönetim Uygulamaları: İstanbul Örneği. *Doktora Tezi*, İstanbul.

Kurtuluş, H. (2005). ''Bir Ütopya Olarak Bahçeşehir'', İstanbul'da Kentsel Ayrışma, (Haz. Hatice Kurtuluş), İstanbul: Bağlam Yayınları, 77-127.

Lefebvre, H.(2007) *Modern Dünyada Gündelik Hayat.* Çeviren: Işın Gürbüz, İstanbul: Metis Yayıncılık.

Lefebvre, H.. (2015), Mekânın Üretimi, çev: Işık Ergüden, 3.baskı, Sel yayıncılık, İstanbul.

Mahçupyan, E. *Osmanlıdan Günümüze Parçalı Kamusal Alan ve Siyaset Doğu Batı Düşünce Dergisi* Sayı 5, Ankara: 25-54.

Matthews, H., Taylor, M., Percy S. B. & Limb, M. (2000). The Unacceptable Flaneur: The Shopping Mall as a Teenage Hangout, Childhood, 7, 3: 279-294.

Mavili, A. (2015) Modern Hayat ve Yaşlılık içinde Harun Ceylan, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Mikunda, C. (2006). Brand lands, hot spots & cool spaces: Welcome to the third place and the total marketing experiences. London, UK: Kogan Page.

Odabaşı, Y. (2004). *Postmodern Pazarlama: Tüketim ve Tüketici*, İstanbul: MediaCa

Oldenburg, R. (2001). Celebrating the Third Place: Inspiring Stories About the ―Great Good Places‖ at the Heart of Our Communities, New York, Marlowe.

Oğuz, I. (1994). "Değişen Toplum/Mekân Kavrayışları: Mekânın Politikleşmesi, Politikanın Mekânsallaşması," Toplum ve Bilim, 64:65, ss. 7-38.

Oktay, D. (2011). Kent Kimliğine Bütüncül Bir Bakış *İdeal Kent.* Mekân ve Kimlik *Sayı* 3, 8 19.

Oldenburg, R. (1989). *The Great Good Place: Cafes, Coffee Shops, Bookstores, Bars, - Hair Salons, and other Hangouts at the Heart of a Community,* New York, Marlowe & Company. (The first edition).

Önce, G. (1998). *Kendine Özgü Bir Semt Moda*. İstanbul: Kadıköy Belediye Başkanlığı Kültür Yayınları.

Özcan, B. (2007). "Sosyolojik Olarak Tüketim ve Boş Zaman: İstanbul Olivium Outlet Center ve Galleria Alışveriş Merkezi Örnekleri". Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Yapı Sosyal Değişme Bilim Dalı. YÖK Kütüphanesi.

Özkul, M., Kalaycı I. (2015). Türkiye'de Yaşlılık Çalışmaları. Sosyoloji Konferansları No: 52 (2015-2/259-290) DOI: 10.18368/IU/sk. 98114. http://dergipark.gov.tr/download/articlefile/252661

Öztop, H. (2006). Yaşlı Kadınların Ekonomik ve Psiko-sosyal Sorunları. Turkish Journal of Geriatri.

Palabıyık, A. (2012). *Muş: Bir Kentsel Mekân Okuması, Kentsel Sosyolojisi*. (Ed.Köksal Alver), Ankara: Hece Yayınları. 545-576.

Püsküllüoğlu, A. (2003). *Arkadaş Türkçe Sözlük.* Ankara: Arkadaş Kitapevi.

Sarı, Ö., Esgin A. (2016). Toplumsal Analizler Ekseninde Kent Fragmanları içinde Bir Kentsel Mekân Analizi Stüdyo Daireler. 143-167. Ankara: Phoenix Yayınları.

Şen, B. (2011). "Kentsel Mekânda Üçlü İttifak: Sanayisizleşme, Soylulaştırma, Yeni Orta Sınıf", İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, (44);1-21.

Sennet, R. (1996). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. Çevirenler: Dural S., Yılmaz, A. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Sennett, R. (2010). *Kamusal İnsanın Çöküşü*. Çev. Serpil Durak ve Abdullah Yılmaz. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Şenturk, M. & Kurtkapan, H., (2017). Yaşlılığın Mekânsallaşması: Kadıköy Moda'daki Bir Apartman Dairesi Üzerine Nitel Bir Çalışma. Senex: Yaşlılık Çalışmaları Dergisi,v 1, s.4-19.

Soja, E. (1996). Third Spaces. İngiltere: Blackwell Publishers.

Stravrides, S. (2018). *Kentsel Heterotopya Özgürleşme Mekânı Olarak Eşikler Kentine Doğru*. İstanbul: Sel Yayıncılık.

Talen, E. (2002). "The Social Goals Of New Urbanism", Housing Policy Debate, 13 (1), 2002,165-188.

Tekeli, İ. (2011). Kent, *Kentli Hakları, Kentleşme ve Kentsel Dönüşüm Yazıları*, İstanbul:Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Tellan, D. (2009). "Bir Tüketim Eylemi Olarak Popüler Kültür", Medya ve Popüler Kültür içinde. (ed. E. Karakoç). Konya: Literatürk. s. 59-86.

Tuan, Y. (1974) *Topophilia: a Study of Environmental Perception, Attiudes and Values,* Prentice-hall, New Jersey, Englewood Cliffs.

Tuan, Y. (2003). Space and Place. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Tufan,İ. (2007). Toplumun Yaşlılara Bakışı, Birinci Türkiye Yaşlılık Raporu, Antalya: Gero Yayınları.

Uğurlu, Ö., Pınarcıoğlu N.Ş., Kanbak, A., Şiriner, M. (2013). *Türkiye Perspektifinden Kent Sosyolojisi Çalışmaları*. İstanbul: Örgün Yayınevi.

Urry, J. (2015). Mekânları Tüketmek. (Çev. R. G. Öğdül). İstanbul: Ayrıntı.

Uygun, M. (2016). Tüketicilerin Alışveriş Merkezi Deneyimlerinin Üçüncü Mekân Kuramı Çerçevesinde İncelenmesi. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 8(2); 122-143.

Yıldırım ve Şimşek (2004) *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Güncelleştirilmiş Geliştirilmiş 5. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yıldırım Özgencil, S. (2010) *İstanbul: Dünden Bugüne Kamusaldan Özelin Tahakkümüne Doğru Genel Bir Bakış.* 39-63 İdeal Kent Kent Araştırmaları Dergisi Sayı 2 Ankara: Editör: Mustafa Altunoğlu, Zafer Çelik, Orçun İmga, Ahmet Kızılkaya

Yıldız, M., Gündüz, M. (2011) Sosyo-Kültürel Değişim Sürecinde Komşuluk Projesi,Elazığ , Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBĐTAK) Araştırma Destek Programları Başkanlığı (ARDEB) Destek Grupları içinde yer alan Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Destek Grubu (SOBAG) tarafından desteklenmiştir. P Proje numarası 109K075'.

Williams, C. (ed) (2016). *Social Work and the City: Urban Themes in 21st-Century Social Work.* Australia: Palgram Macmillan.

Yılmaz, V. (2018). Sosyal Politika ve Yaşlanma Yaşlanma ve Yaşlılık İçinde Duben,A. 2018 İstanbul. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Zapf, K.M (2010). Social Work and the Environement Understanding People And Place. Critical Social Work 11 30-46.

Zastrow, C. (2015*). Sosyal Hizmete Giriş*. 3. Baskı. Ankara. Nika Yayınevi

İnternet Kaynakları

Gelir İdaresi Başkanlığı
http://www.gib.gov.tr/sites/default/files/fileadmin/user_upload/ArsaArazi/istanbul.pdf

Devlet Planlama Teşkilatı (2007) Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı https://eyh.aile.gov.tr/uploads/pages/turkiye-de-yaslilarin-durumu-ve yaslanma-ulusaleylem-plani/turkiye-de-yaslilarin-durumu-ve-yaslanma-ulusal-eylem-plani.pdf.

TÜİK Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi. *Erişim tarihi: 23.10.2018.*

https://www.endeksa.com/ erişim tarihi: 23.10.2018.

Osterlund, P.B. (2017), "Terorism and De-Gentrification of Istanbul" https://www.citylab.com/equity/2017/06/terrorism-and-the-de-gentrification-of istanbul/529230/ Erişim Tarihi: 24.10.2018.

EKLER

EK1. Caferağa Mahallesi Moda Caddesi 2018 İşletme Türü Listesi

(Kadıköy Belediyesinden alınmıştır.)

CAFERAĞA MAHALLESİ MODA CADDESİ ESNAF DAĞILIM LİSTESİ (2018)		
CADDE	KAPI NUMARASI	KULLANICI İŞLEVİ
MODA CAD.	9C	GİYİM MAĞAZASI
MODA CAD.	10/A	LOKANTA (TAVUK SATIŞI)
MODA CAD.	101/A	KUAFÖR (TALİ FAAL:SOLARIUM)
MODA CAD.	102	EKMEK SATIŞI
MODA CAD.	105	KURUYEMİŞ ve KAHVE PERAKENDE SATIŞI
MODA CAD.	107	KUAFÖR
MODA CAD.	108/A	EMLAK OFİSİ
MODA CAD.	11	MOBİLYA SATIŞ MAGAZASI
MODA CAD.	110/1	UNLU MAMÜL İMALATI
MODA CAD.	110/A	BAKKAL
MODA CAD.	110/B	KAFETERYA
MODA CAD.	111/A	BANKA
MODA CAD.	112A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	113	EMLAK BÜROSU
MODA CAD.	113	TUHAFİYE
MODA CAD.	113	KAHVEHANE
MODA CAD.	113/B	LOKANTA (TALİ FAALİYET:UNLU MAMÜLLER SATIŞI)
MODA CAD.	114A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	115/A	ECZANE
MODA CAD.	116/B	BANKA
MODA CAD.	117	KANTİN
MODA CAD.	12/A	MAĞAZA
MODA CAD.	120	BÜFE
MODA CAD.	121/A	KAFETERYA (TALİ FAAL:KİTAP VE TABLO SATIŞI)
MODA CAD.	122	KAFETERYA
MODA CAD.	122	KAHVE KAVURMA VE ÖĞÜTME
MODA CAD.	123/A	KAFETERYA
MODA CAD.	124	MİMARLIK PROJE KONUT İNŞAAT OFİSİ
MODA CAD.	125/A	KUAFÖR
MODA CAD.	126/2	BÜFE
MODA CAD.	128/A	UNLU MAMÜLLER - PASTACILIK ÜRÜN. İML.
MODA CAD.	129	BANKA
MODA CAD.	131/A	MARKET
MODA CAD.	132/A	KAFETERYA
MODA CAD.	135/A	MARKET
MODA CAD.	138/1	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	139/A	BANKA
MODA CAD.	14	LOKANTA
MODA CAD.	140/A	KOZMETİK ÜRÜNLERİ SATIŞI
MODA CAD.	143-149/1	KUAFOR
MODA CAD.	145/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	145/A	ÇORBACI
MODA CAD.	145/B	KAFETERTYA
MODA CAD.	148A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	149/A	KAFETERYA
MODA CAD.	149/B	İÇKİLİ KAFE
MODA CAD.	149/C	İÇKİLİ LOKANTA

MODA CAD.	149A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	149A	BÜFE-TEKEL
MODA CAD.	151	ZEYTIN-ZEYTINYAGI SATISI
MODA CAD.	151/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	151/A	KAFETERYA
MODA CAD.	151/A	UNLU MAMULLER SATIŞI
MODA CAD.	151/A	PASTACILIK ÜRÜNLERİ İMALATI
MODA CAD.	151/A	PASTACILIK ÜRÜNLERİ İMALATHANESİ G-32
MODA CAD.	151/F	KAHVEHANELER
MODA CAD.	155/A	LOKANTA
MODA CAD.	157/B	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	157B	KAFETERYA
MODA CAD.	158	KAHVEHANE
MODA CAD.	158/1	KAHVEHANE
MODA CAD.	159/A	UNLU MAMÜLLER SATIŞI
MODA CAD.	159/B	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	159/B	LOKANTA
MODA CAD.	161/A	KAFETERYA
MODA CAD.	161/B	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	163/A	KAFETERYA
MODA CAD.	164/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	166/C	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	166C	LOKANTA
MODA CAD.	168	BÖREK BAKLAVA SATIŞI
MODA CAD.	169/A	İÇKİLİ LOKANTA (BAHÇE DAHİL)
MODA CAD.	171/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	171/A	KAFETERYA
MODA CAD.	171/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	171/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	171/B	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	174/A	BANKA
MODA CAD.	178/A	KAFETERYA
MODA CAD.	18	MÜZİK ALETLERİ SATIŞI
MODA CAD.	180	DÜRÜMCÜ
MODA CAD.	180/A	BANKA
MODA CAD.	180/B	TATLI SATIŞI
MODA CAD.	182/A	MOBİLYA SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	184/10	ÇİÇEK SATIŞ YERİ
MODA CAD.	184/12	KIRTASİYE
MODA CAD.	187	BÜRO
MODA CAD.	188/A	KAFETERYA
MODA CAD.	188/B	KAFETERYA
MODA CAD.	19/C	TEKEL-BÜFE (TAAL FAL:HEDİYELİK EŞYA)
MODA CAD.	191	KUAFORU
MODA CAD.	192	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	192	ÇAY OCAĞI
MODA CAD.	192	TEKEL (SİGARA SATIŞI)
MODA CAD.	192	BAR
MODA CAD.	192/1	BAR
MODA CAD.	20/B	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	200	PASTANELER
MODA CAD.	200	SPOR SALONU
MODA CAD.	202	ŞARKÜTERİ TEKEL
MODA CAD.	21/B	KURUYEMİŞÇİ
MODA CAD.	22	GÜZELLİK SALONU
MODA CAD.	22/A	KAFETERYA
MODA CAD.	220-226	BANKA
MODA CAD.	227	EMLAK BUROSU

MODA CAD.	23/1/A	EV TEKSTİL ÜRÜNLERİ SATIŞI
MODA CAD.	23/B	KAFETERYA
MODA CAD.	231	LOTO BAYİİ
MODA CAD.	232	MARKET-SÜPER MARKETLERDE YAPILAN PERAKENDE SATIŞ
MODA CAD.	237/1	BÜFE
MODA CAD.	245	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	251	PİZZACILAR, HAMBURGERCİLER
MODA CAD.	254	DONDURMACILAR (SEYYAR OLMAYAN)
MODA CAD.	255	ZEYTINYAGI VE ZEYTIN SATISI
MODA CAD.	256/27	HAFİF İÇKİKİ KEBAPÇIİ
MODA CAD.	257	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	257/1	KUYUMCU
MODA CAD.	259/2	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	259/2	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	259/2	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	26/B	GÜMİŞ TAKI VE EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	264	DONDURMACILAR (SEYYAR OLMAYAN)
MODA CAD.	264	PASTA SATISI
MODA CAD.	270/1	KAFETERYA
MODA CAD.	27-35	LİSE EĞİTİM HİZMETLERİ
MODA CAD.	28	BÜRO
MODA CAD.	28	KİTAP SATIŞ YERİ
MODA CAD.	28	SİGORTA BÜROSU
MODA CAD.	28	KAFETERYA
MODA CAD.	28	KAFETERYA
MODA CAD.	28	YAYINCILIK BÜROSU
MODA CAD.	28/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	28/A	BUFE-TEKEL
MODA CAD.	28/B	BUTİK (TALİ FAAL:ÇAY OCAĞI)
MODA CAD.	2D	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	30	EV YEMEKLERİ SATIŞI
MODA CAD.	30	GÜMRÜK MÜŞAVİRLİĞİ BÜROSU
MODA CAD.	30/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	31A	BİLGİSAYAR PARÇA SATIŞI
MODA CAD.	32/A	MARKET
MODA CAD.	33A	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	35/1	HAZIR GİYİM SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	35/1	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	35/1	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	36/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	36/A	EV TEKSTİLİ SATIŞI
MODA CAD.	37	KONFEKSİYON SATIŞ MAGAZASI
MODA CAD.	40/A	SANAT GALERİSİ
MODA CAD.	41B	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	43A	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	44	KAFETERYA
MODA CAD.	44	KAFETERYA
MODA CAD.	45	ÇAY OCAKLARI (ÖZEL)
MODA CAD.	45/A	KURUYEMİŞÇİ
MODA CAD.	46	ELEKTRİK CİNAZ SATIŞI
MODA CAD.	46	ELEKTRONİK CIHAZ SATIŞ YERİ
MODA CAD.	46	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	46	KAFETERYA
MODA CAD.	46A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	48	OFİS
MODA CAD.	48B	HOBİ ÜRÜN SATIŞI
MODA CAD.	49A	LOKANTA
MODA CAD.	50/A	SAYISAL LOTO BAYİİ-TALİ FAALİYET:TEKEL BAYİİ

MODA CAD.	50/C	ÇİĞ KÖFTE SATIŞI
MODA CAD.	50A	BÜFE-TEKEL
MODA CAD.	51-53/1	KAFETERYALAR
MODA CAD.	52	KAFETERYA
MODA CAD.	54/B	KAFETERYA
MODA CAD.	55	HAZIR GİYİM SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	55/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	55C	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	57C	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	59/A	PERDE SATIŞI
MODA CAD.	6/A	KAFETERYA
MODA CAD.	60/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	61/A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	62/B	KOZMETİK ÜRÜNLERİ SATIŞ YERİ
MODA CAD.	63	GÜZELLİK SALONU
MODA CAD.	64	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	66/A	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	66/A	KONFEKSİYON SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	67	OFİS
MODA CAD.	67	ÖZEL GÜVENLİK OFİSİ
MODA CAD.	68/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	69	KAFETERYA
MODA CAD.	69/A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	70	BAR
MODA CAD.	70	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	70/A	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	72-74/A	MASAJ YATAKLARI HİZMETİ
MODA CAD.	73	BÜRO
MODA CAD.	73	ELEKTRİK MALZEMELERİ SATIŞ YERİ
MODA CAD.	73	SU TESISAT HIZMETLERI
MODA CAD.	73	MİLLİ PİYANGO BAYİSİ
MODA CAD.	75/A	MARKET
MODA CAD.	75/C	OFİS (KARGO FAALİYETLERİ İRTİBAT)
MODA CAD.	76/A	PASTA SATIŞI
MODA CAD.	76/A	PASTA İMALATI
MODA CAD.	77	BAKKAL
MODA CAD.	78A	AYAKTA YEME İÇME YERİ
MODA CAD.	7-9	OTOPARK VE GARAJ İŞLETMECİLİĞİ HİZMETLERİ
MODA CAD.	80/A	KAFETERYA
MODA CAD.	81	SPOR SALONU
MODA CAD.	82/A	KUAFÖR
MODA CAD.	82/B	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	82/B	İÇKİLİ LOKANTA
MODA CAD.	83	HEDİYELİK EŞYA SATIŞI
MODA CAD.	83/B	KONFEKSİYON SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	84/A	LOKANTA
MODA CAD.	85/A	LOKANTA
MODA CAD.	89/A	KUAFÖR
MODA CAD.	9/A	KAHVEHANE
MODA CAD.	9/A	CEP TELEFONU AKSESUARI SATIŞI
MODA CAD.	9/B	TEKEL
MODA CAD.	90/A	BAKKAL
MODA CAD.	90/B	İÇKİLİ KAFETERYA
MODA CAD.	91/A	KARGO HİZMETLERİ BÜROSU
MODA CAD.	92	OFİS
MODA CAD.	92/A	UNLU MAMÜLLER İMALATI
MODA CAD.	92/C	KURU TEMİZLEME
MODA CAD.	93/A	KUAFÖR

MODA CAD.	93/D	KASAP
MODA CAD.	93-95/2	TUHAFİYE
MODA CAD.	94/A	KAFETERYA
MODA CAD.	95/B	KIRTASİYE (TALİ FAAL:ÇAY OCAĞI)
MODA CAD.	95/C	ÇİĞ KÖFTE SATIŞI
MODA CAD.	96/A	EVCİL HAYVAN SATIŞI VE MALZEMELERİ (KUŞ KANARYA)
MODA CAD.	97	PİDE(BOŞ) İMALATI
MODA CAD.	97	PİDE SATIŞI
MODA CAD.	97	PİDE İMALATI
MODA CAD.	97/1	KOZMETİK SATIŞ YERİ
MODA CAD.	97/A	KUAFÖR
MODA CAD.	97/B	ÇAY-KAHVE SATIŞI
MODA CAD.	97/C	HAZIR GİYİM SATIŞ MAĞAZASI
MODA CAD.	98/A	BEYAZ EŞYA SATIŞ YERİ

EK2. 2017 ve 2018 Yılı Caferağa Mahallesi Şikayet Analizi

(Kadıköy Belediyesinden alınmıştır.)

2017 Yılı Caferağa Mahallesi Şikayet Analizi

Kategoriler	Şikayet Sayısı
ALT TOPLAMLAR	**4.066,00**
HAYVANSEVER TALEPLERİ	725
GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ	558
DEMİR- BETON BABA TALEPLERİ	226
AĞAÇ KESİM VE BUDAMA TALEBİ	186
ÖNLEM ALINMADAN YAPILAN İNŞAAT	167
İŞYERİ DENETİM TALEPLERİ	164
YOL İŞGALİ	127
İZİNSİZ TADİLAT	122
KALDIRIM İŞGALİ	113
BAŞI BOŞ KÖPEK	94
İNŞAAT GÜRÜLTÜSÜ	88
SOSYAL PROJELER	81
SAHIS HK.SIKAYET	80
RUHSATSIZ İŞYERLERİ	72
YOL TEMİZLİĞİ	69
İLAÇLAMA TALEPLERİ	60
TRETUAR ŞİKAYETLERİ	51
KÖTÜ KOKU	50
MAZGAL ŞİKAYETLERİ	50
SEYYAR SATICI ŞİKAYETLERİ	49
YOL KAZILARI İLE İLGİLİ ŞİKAYET	47
MOLOZ ATIMI ŞİKAYETLERİ	45
KALDIRIM TALEBİ	43
KAÇAK YAPI	42
DİLENCİ ŞİKAYETLERİ	41
KONTEYNER ŞİKAYETLERİ	41
İZİNSİZ AĞAÇ KESİMİ	39
YOL ÇÖKMESİ	35
KEDİ ŞİKAYETİ	35
PARKLARIN BAKIM VE ONARIMI	34
ÇÖPLERİN ÇEVREYE ATILMASI	34
ÇÖP TOPLAMA ŞİKAYETLERİ	33
PERSONEL ŞİKAYETLERİ	30
AMBALAJ ATIK	27
APARTMAN ŞİKAYETLERİ	22
ASFALT TALEBİ	20
AĞAÇ DALLARININ TOPLANMASI	19
HIZ KESİCİ TALEPLERİ	19
METRUK BİNA ŞİKAYETİ	19
DİĞER İSTEK\ŞİKAYET	17
KONTEYNER TALEBİ	17
KAR ŞİKAYETLERİ	17
DEMİR-BETON BABA KALDIRILMASI	15

SAHİPLİ HAYVAN ŞİKAYETİ	15
YARDIM TALEPLERİ	14
BAZ İSTASYONLARI	14
IŞIKLANDIRMA YETERSİZLİĞİ	14
BEYAN VE TAHAKKUK PROBLEMLERİ	13
TABELA ŞİKAYETLERİ	12
BANK TALEPLERİ	10
ISIRMA VAKASI	10
ATIK SU	8
DUVAR YAZISI SİLİNMESİ	8
GÖRÜNTÜ KİRLİLİĞİ	8
KÜLTÜR MERKEZLERİ İLE İLGİLİ ŞİKAYETLER	8
AĞAÇ DİKİM İSTEĞİ	7
YAĞMUR SUYU	7
BELEDİYEYE AİT OTOPARK ŞİKAYETLERİ	6
İMAR DURUMU TALEPLERİ	5
ALTGEÇİT ŞİKAYETLERİ	5
KANALİZASYON ŞİKAYETLERİ	5
KLİMA ŞİKAYETLERİ	5
PARK YAPIM İSTEĞİ	4
SOKAK TABELALARI	4
TRAFİK LEVHALARI	4
ÇÖP TOPLAMA SAATLERİ	4
AFİŞ VE PANKART ŞİKAYETLERİ	4
DUVAR YIKILMASI	4
MANGAL ŞİKAYETLERİ	4
YAĞMUR SU BASKINI (YOL)	4
DİĞER	37

EK3. 2018 Yılı Caferağa Mahallesi Şikayet Analizi

(Kadıköy Belediyesinden alınmıştır.)

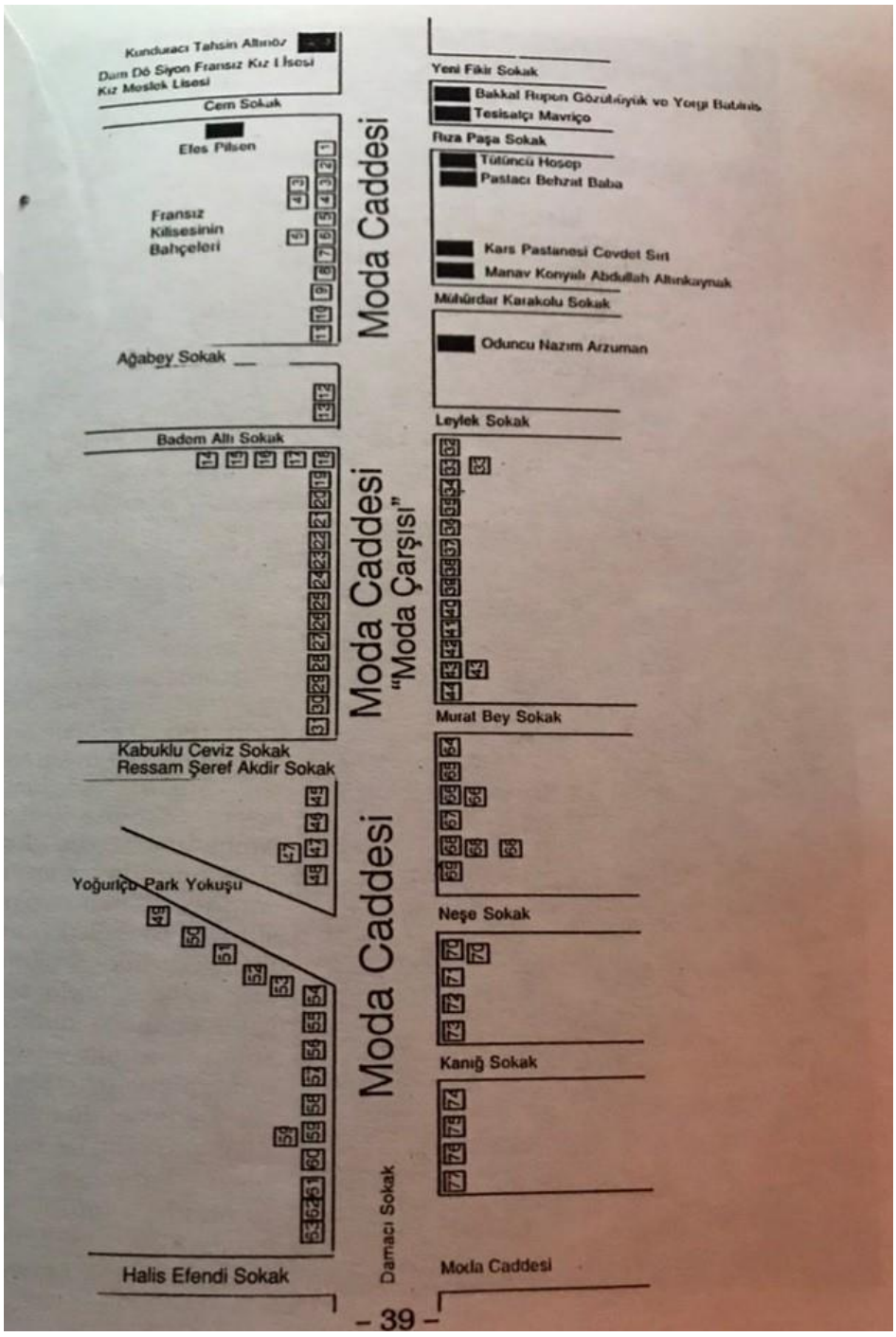
2018 Yılı Caferağa Mahallesi Şikayet Analizi

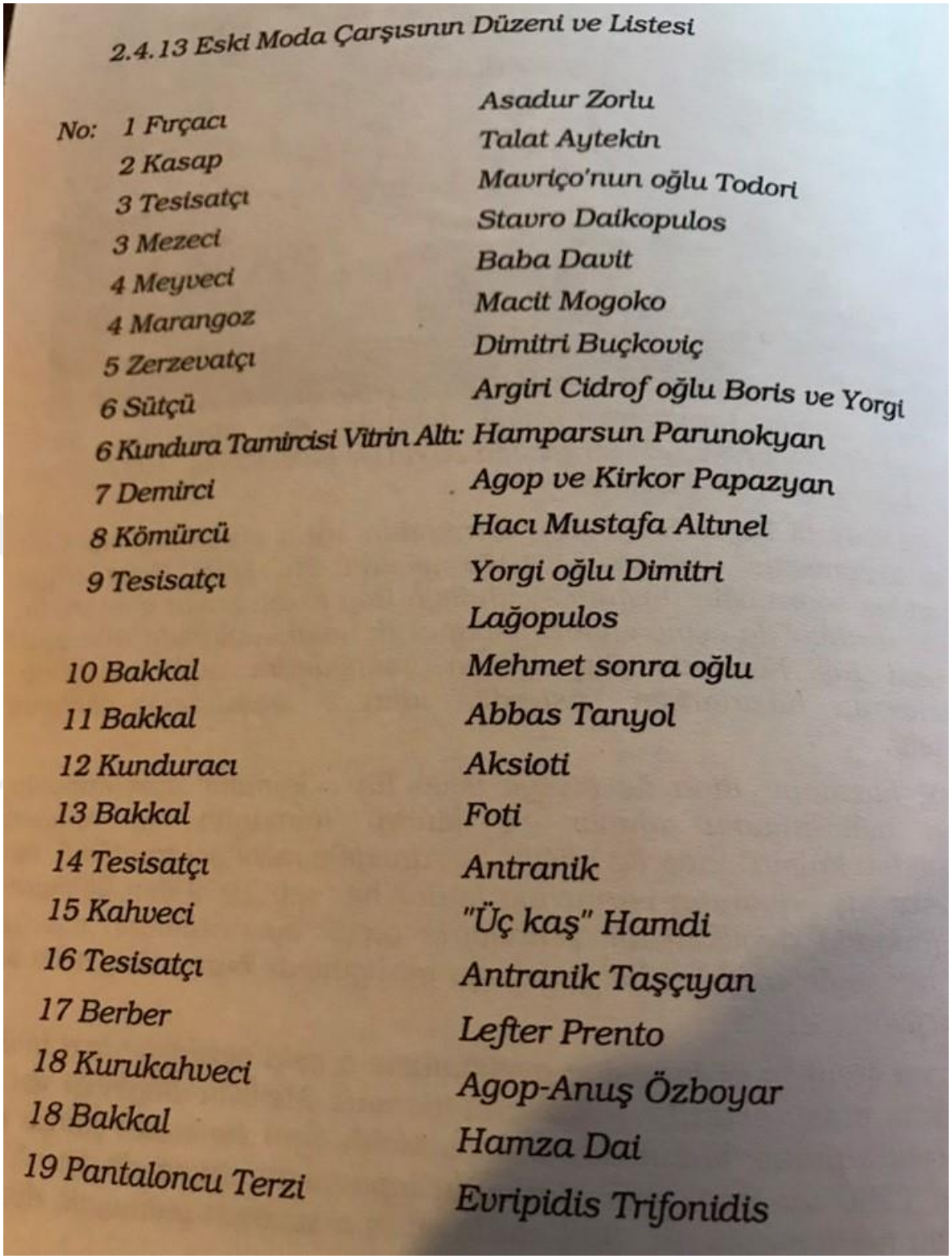
Kategoriler	Şikayet Sayısı
ALT TOPLAMLAR	**3.698,00**
HAYVANSEVER TALEPLERİ	638
GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ	555
DEMİR- BETON BABA TALEPLERİ	193
İLAÇLAMA TALEPLERİ	191
KALDIRIM İŞGALİ	152
İŞYERİ DENETİM TALEPLERİ	148
YOL İŞGALİ	139
ÖNLEM ALINMADAN YAPILAN İNŞAAT	132
İZİNSİZ TADİLAT	103
YOL TEMİZLİĞİ	83
BAŞI BOŞ KÖPEK	65
AĞAÇ KESİM VE BUDAMA TALEBİ	64
SOSYAL PROJELER	63
SAHIS HK.SIKAYET	58
SEYYAR SATICI ŞİKAYETLERİ	52
TRETUAR ŞİKAYETLERİ	51
MOLOZ ATIMI ŞİKAYETLERİ	50
KONTEYNER ŞİKAYETLERİ	49
KÖTÜ KOKU	49
RUHSATSIZ İŞYERLERİ	48
PARKLARIN BAKIM VE ONARIMI	47
İNŞAAT GÜRÜLTÜSÜ	46
KALDIRIM TALEBİ	43
YOL KAZILARI İLE İLGİLİ ŞİKAYET	43
ÇÖP TOPLAMA ŞİKAYETLERİ	40
PERSONEL ŞİKAYETLERİ	37
ÇÖPLERİN ÇEVREYE ATILMASI	36
KAÇAK YAPI	33
YOL ÇÖKMESİ	30
MAZGAL ŞİKAYETLERİ	27
IŞIKLANDIRMA YETERSİZLİĞİ	24
KISIRLAŞTIRMA TALEBİ	23
SAHİPLİ HAYVAN ŞİKAYETİ	23
İZİNSİZ AĞAÇ KESİMİ	21
ASFALT TALEBİ	19
KONTEYNER TALEBİ	19

AMBALAJ ATIK	18
HIZ KESİCİ TALEPLERİ	16
APARTMAN ŞİKAYETLERİ	16
ISIRMA VAKASI	16
METRUK BİNA ŞİKAYETİ	15
AĞAÇ DALLARININ TOPLANMASI	13
DEMİR-BETON BABA KALDIRILMASI	13
KÜLTÜR MERKEZLERİ İLE İLGİLİ ŞİKAYETLER	13
ÇÖP TOPLAMA SAATLERİ	12
AĞAÇ DİKİM İSTEĞİ	10
DİĞER İSTEK\ŞİKAYET	10
DİLENCİ ŞİKAYETLERİ	10
GÖRÜNTÜ KİRLİLİĞİ	10
KENTSEL DÖNÜŞÜM	8
BEYAN VE TAHAKKUK PROBLEMLERİ	7
BACA PROBLEMLERİ	7
AFİŞ VE PANKART ŞİKAYETLERİ	6
ATIK SU	6
BELEDİYEYE AİT OTOPARK ŞİKAYETLERİ	6
DUVAR YAZISI SİLİNMESİ	6
GIDA DENETİM İŞLEMİ	6
KLİMA ŞİKAYETLERİ	6
TABELA ŞİKAYETLERİ	6
KEDİ ŞİKAYETİ	5
TEŞEKKÜR	5
TARİHİ ESER	4
TERKEDİLMİŞ ARAÇ	4
YAĞMUR SU BASKINI (BİNA)	4
YAĞMUR SUYU	4
İHALE HİZMETLERİ	4
BANK TALEPLERİ	3
İMAR DURUMU TALEPLERİ	3
KANALİZASYON ŞİKAYETLERİ	3
YAĞMUR SU TAŞMASI (MAZGAL)	3
DİĞER	26

EK4. MODA CADDESİ ESNAF DAĞILIMI

(Önce, G. (1998). *Kendine Özgü Bir Semt Moda*. İstanbul: Kadıköy Belediye Başkanlığı Kültür Yayınlarından alınmıştır.)

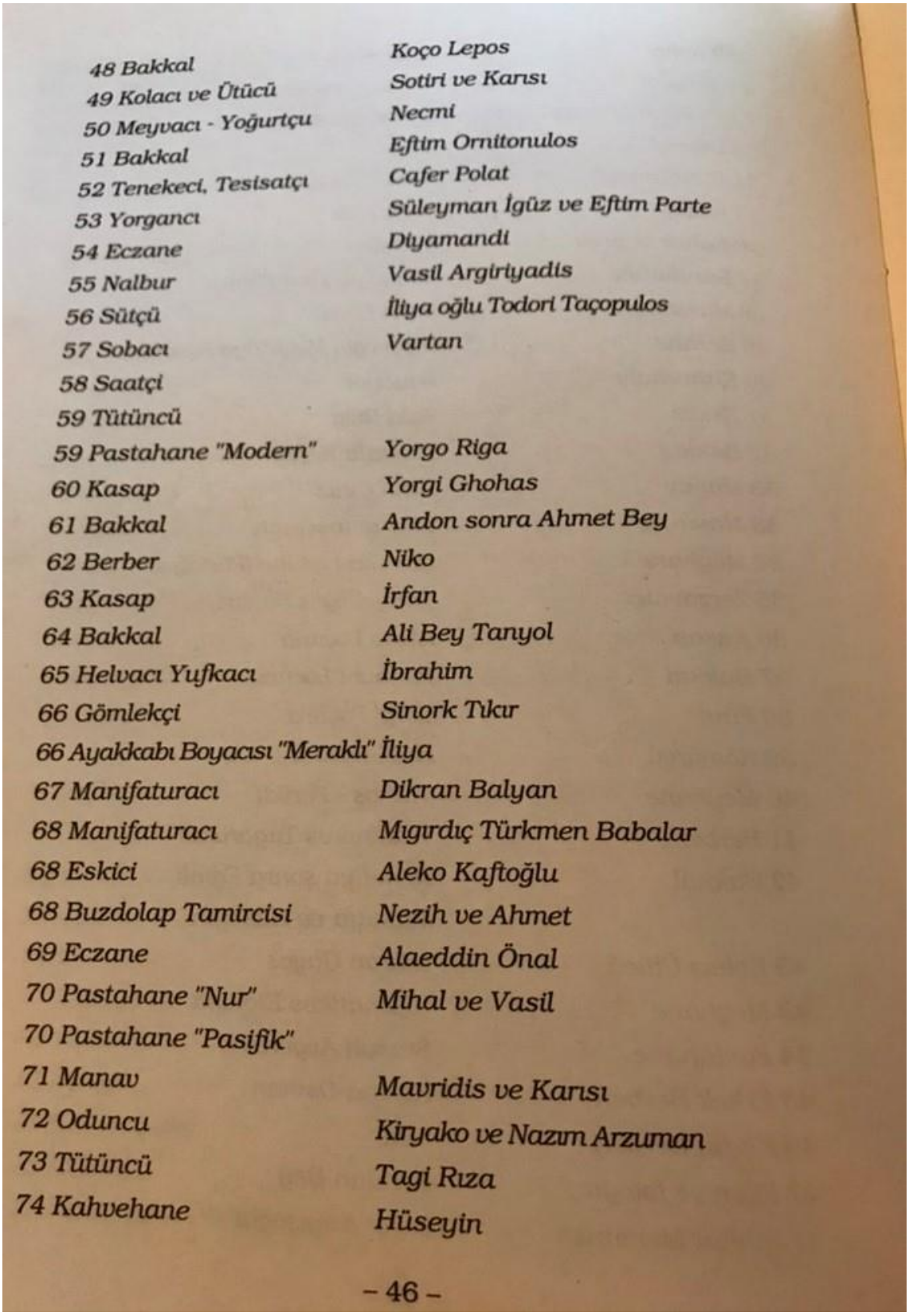

2.4.13 Eski Moda Çarşısının Düzeni ve Listesi

No:		
	1 Fırçacı	Asadur Zorlu
	2 Kasap	Talat Aytekin
	3 Tesisatçı	Mavriço'nun oğlu Todori
	3 Mezeci	Stavro Daikopulos
	4 Meyveci	Baba Davit
	4 Marangoz	Macit Mogoko
	5 Zerzevatçı	Dimitri Buçkoviç
	6 Sütçü	Argiri Cidrof oğlu Boris ve Yorgi
	6 Kundura Tamircisi Vitrin Altı:	Hamparsun Parunokyan
	7 Demirci	Agop ve Kirkor Papazyan
	8 Kömürcü	Hacı Mustafa Altınel
	9 Tesisatçı	Yorgi oğlu Dimitri Lağopulos
	10 Bakkal	Mehmet sonra oğlu
	11 Bakkal	Abbas Tanyol
	12 Kunduracı	Aksioti
	13 Bakkal	Foti
	14 Tesisatçı	Antranik
	15 Kahveci	"Üç kaş" Hamdi
	16 Tesisatçı	Antranik Taşçıyan
	17 Berber	Lefter Prento
	18 Kurukahveci	Agop-Anuş Özboyar
	18 Bakkal	Hamza Dai
	19 Pantaloncu Terzi	Evripidis Trifonidis

20 Kasap	Eyüp Akar
21 Sebzeci	Nonda Çamberis
22 Bakkal	Andon Çamberis
23 Ciğerci	Köni
24 Kunduracı	Halit Yosma
25 Kasap	Petro Kiru
26 Kahve bahçeli	Acemin
27 Kunduracı	Stelyo ve Yani Prento
28 Marangoz	Salih Usta
29 Eczane	Nejat oğlu Melih Ziya Sezer
30 Kahvehane	Panayot
31 Eskici	Taki Rıza
32 Bakkal	Mustafa Kefeli
33 Manav	Artin Cınız
33 Masrafçı	Dikran taşçıyan
34 Meyhane	Odesea Laçuno (Panayot)
35 Zerzavatçı	Vangel oğlu Dimitri
36 Kasap	Aleko Loçuno
37 Bakkal	Panayot Loçuno
38 Fırın	Yorgi Poçura
39 Kömürcü	Halil-Hüsnü
40 Meyhane	Vlahos - Perikli
41 Berber	Vladimiros Tagarakis
42 Bakkal	Rum İlya sonra Eginli Mustafa ve Hüseyin
43 Kolacı Ütücü	Dikran Gagos
43 Meyhane	Gramatikos Eksilya
44 Pastahane	Stasuli Avgerinos
45 Erkek Berberi	Kozma-Osman
46 Kadın Berberi	Niko
47 Filim ve fotoğraf	Feridun Bey
47 Sıhhat Memuru	Zafer Kayışoğlu

48 Bakkal	Koço Lepos
49 Kolacı ve Ütücü	Sotiri ve Karısı
50 Meyvacı - Yoğurtçu	Necmi
51 Bakkal	Eftim Ornitonulos
52 Tenekeci, Tesisatçı	Cafer Polat
53 Yorgancı	Süleyman İgüz ve Eftim Parte
54 Eczane	Diyamandi
55 Nalbur	Vasil Argiriyadis
56 Sütçü	İliya oğlu Todori Taçopulos
57 Sobacı	Vartan
58 Saatçi	
59 Tütüncü	
59 Pastahane "Modern"	Yorgo Riga
60 Kasap	Yorgi Ghohas
61 Bakkal	Andon sonra Ahmet Bey
62 Berber	Niko
63 Kasap	İrfan
64 Bakkal	Ali Bey Tanyol
65 Helvacı Yufkacı	İbrahim
66 Gömlekçi	Sinork Tıkır
66 Ayakkabı Boyacısı "Meraklı"	İliya
67 Manifaturacı	Dikran Balyan
68 Manifaturacı	Mıgırdıç Türkmen Babalar
68 Eskici	Aleko Kaftoğlu
68 Buzdolap Tamircisi	Nezih ve Ahmet
69 Eczane	Alaeddin Önal
70 Pastahane "Nur"	Mihal ve Vasil
70 Pastahane "Pasifik"	
71 Manav	Mavridis ve Karısı
72 Oduncu	Kiryako ve Nazım Arzuman
73 Tütüncü	Tagi Rıza
74 Kahvehane	Hüseyin

– 46 –

E5. FOTOĞRAFLAR

Caferağa Mahallesinden Görüntüler

Fotoğraf1: Duygu Kahraman Kişisel Arşiv 2018

Fotoğraf2: Duygu Kahraman Kişisel Arşiv 2018

FORMLAR

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ-CERRAHPAŞA SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI

Gençler ve Yaşlıların Mekânsal Ayrışma Pratiklerinin Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi: Caferağa Mahallesi Örneği 2018

Bu çalışma Caferağa Mahallesinde yaşana yaşlı ve nüfusun kenttin dönüşümden mekânda etkisinin boyutlarını anlamak üzere gerçekleştirilmektedir. Görüşmeye katılım ve isim belirtilmesi isteğe bağlı olup verilecek bilgiler gizli tutulacak ve bu çalışma dışında hiçbir kişi veya kurumla paylaşılmayacaktır.

Görüşme Tarihi: **Görüşme Saati:Başlangıç**:…….. **Bitiş**:……..

Görüşme Yeri:

Ses Kaydı Onay Durumu: Onaylıyor ☐ **Onaylamıyor** ☐

GÖRÜŞME ÇERÇEVESİ

A. GENEL BİLGİLER

1. **Cinsiyeti?:** 1.Kadın 2. Erkek
2. **Doğum Yeriniz?:**
3. **Doğum Tarihi: …….**
4. **Yaş Skalası:** 1. 18-25 2. 65 yaş üstü
5. **Medeni Durum:** 1. Bekar 2. Evli 3. Eşi vefat etmiş 4. Boşanmış 5. Ayrı yaşıyor 6. Diğer
6. **En son Mezun Olduğunuz Okul Nedir?:** 1. Okuma-yazma bilmiyor 2. Okur-yazar, ama ilkokulu bitirmemiş 3. İlkokul 4. Ortaokul 5. Lise 6. Meslek Yüksek Okul 7. Lisans 8. Yüksek Lisans/Doktora
7. **Hangi Bölümden Mezunsunuz?**
   Öğrenci İseniz Hangi Bölümde Okuyorsunuz?
8. **Mesleğiniz Nedir? ……. (Verilen cevaba göre aşağıda işaretleme yapılacak)**

1-Devlet Memuru, 2- Kamu da Üst-Orta Düzey Yönetici 3- Özel Sektör Çalışanı, 4-İşçi, 5- Esnaf,Tüccar v.b. Serbest Meslek Çalışanı 6- Doktor,Avukat v.b. Serbest

Meslek Çalışanı, 7-İşsiz, 8- Hiç Çalışmadı, 8- Emekli 9- Öğrenci ……..

9. **Yaşadığınız Evin Mülkiyet Durumu Nedir? :** 1. Ev sahibi 2. Kiracı Bedeli: …….. 3. Yakınına ait 4. Diğer…
10. **Evinizde Kaç Kişi Yaşıyorsunuz? : ……**
11. **Evinizde Kimlerle Yaşıyorsunuz? ……..**
12. **Aylık Ortalama Eve Gelen Toplam Gelir Ne Kadardır?:** 1. 750 TL ve altı 2. 751-1300 TL 3. 1301-2000 TL 4. 2000-4000 TL 5. 4000 TL ve üstü
13. **Sosyal Güvenceniz Nedir? :** 1. SGK 2. GSS 3. Güvencesiz

B. MAHALLE DENEYİMİ

14. Kaç Yıldır Bu Mahallede Oturuyorsunuz?

15.Mahalleye Taşınma Nedeniniz Neydi? Anlatabilir Misiniz?

16.Sizce Bu Mahallede Nasıl İnsanlar Oturuyor? Nasıl Yaşam Biçimleri Var? Biraz Anlatabilir Misiniz?

17.Kendinizi Mahalleye Ait Hissediyor Musunuz? Nedenini Nasıl Açıklarsınız?

1	**Evet**
2	**Hayır**
3	**Kararsızım**

18.Mahallenizin Değiştiğini Düşünüyor Musunuz?

1	**Evet**
2	**Hayır**
3	**Kararsızım**

19.Mahallenizde Neler, Nasıl Değişti Anlatabilir Misiniz?

20.Mahallenizdeki Değişiklikler Yaşamınızı Nasıl Etkiliyor?

21.Mahallenizde En Çok Nerde Vakit Geçiriyorsunuz? Neden?

22.Mahallenizde Geçirdiğiniz Bir Günü Anlatabilir Misiniz?

23.Komşuluk İlişkilerinizi Nasıl Değerlendirirsiniz?

C. SOSYO-KÜLTÜREL TÜKETİM

24.Arkadaşlarınızla En Çok Nerde Vakit Geçirirsiniz? Neden?

Ev dışında en çok nerde vakit geçiriyorsunuz ve neler yapıyorsunuz?

Mahallenizde Artan Kafe ve Barlarla İlgili Ne Düşünüyorsunuz? Sizce Bu Değişimin Sebebi Nedir?
Nasıl Değerlendiriyorsunuz?

Cafe ve Barlarda Vakit Geçiriyor Musunuz?

Sürekli Gittiğiniz Mekânlar Var Mıdır? Tercih Etme Nedeninizi Açıklayabilir Misiniz?

Gitmeyi Tercih Etmediğiniz Yerler Var Mıdır?

Size Hitap Eden Sosyalleşme Mekânı Nasıl Bir Yer Olmalıdır?

Mahallenizde Gençlere Hitap Eden Mekânlar Var Mıdır? Var ise Bu Mekânlar Nasıl Yerlerdir?

Mahallenizde Yaşlılara Hitap Eden Mekânlar Var Mıdır? ? Var ise Bu Mekânlar Nasıl Yerlerdir?

Gençler ve Yaşlıların Bir araya Geldiği Yerler Var Mıdır? Açık/Kapalı Mekânlar Nerelerdir?

D. YAŞLAR ARASI İLİŞKİLER

Mahallenizdeki Gençler Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Gözlemleriniz Nelerdir?

Mahallenizdeki Yaşlılar Hakkında Ne Düşünüyorsunuz? Gözlemleriniz Nelerdir?

Mahallenizde Gençler ve Yaşlılar En Çok Nerelerde Karşılaşıyor? Anlatabilir Misiniz?

Gençlerin Yaşam Tarzlarını Nasıl Buluyorsunuz? Sizle Benzerlik ve/veya Farklılıkları Var Mı?

Yaşlıların Yaşam Tarzlarını Nasıl Buluyorsunuz? Sizle Benzerlik ve/veya Farklılıkları Var Mı?

Gençlerle /Yaşlılarla Vakit Geçiyor Musunuz?

1	**Evet**

2	**Hayır**

Evet ise; Vakit Geçirdiğinizde Neler Yapıyorsunuz? Gençlerle En Çok Konuştuğunuz Konu Nedir?

Hayır; Sizce Neden?

Genç/Yaşlı arkadaşınız var mı?

1	**Evet**
2	**Hayır**

Vaktinizi ayırdığınız ve görüşlerinizi paylaştığınız için çok teşekkür ederim.

GÖZLEM VE NOTLAR

ETİK KURUL KARARI

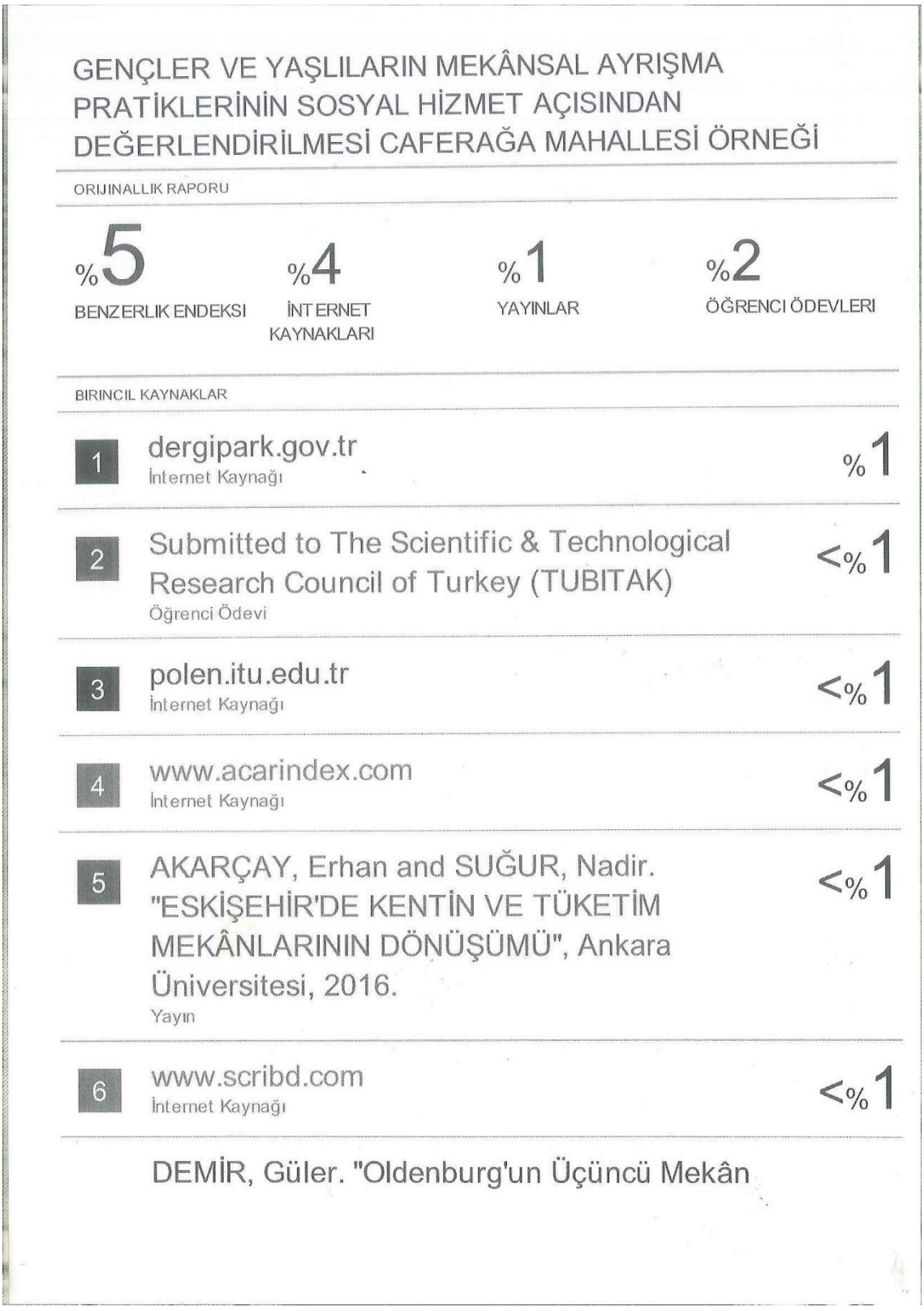
T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER
ARAŞTIRMALARI ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

İlgili makama,

İÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü Yüksek lisans Öğrencisi Duygu KAHRAMAN "Gençler ve Yaşlıların Mekansal Ayrışma Pratikleri Açısından Değerlendirilmesi: Caferağa Mahallesi Örneği" konu başlıklı çalışması ile 2017/130 dosya numaralı 06.09.2017 tarih, 103676 sayılı yazıyla İÜ Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulu'na başvurmuştur. 11.09.2017 tarihinde gerçekleşen inceleme sonucunda, adı geçen çalışmada etik açıdan bir sorun olmadığına oybirliği ile karar verilmiştir. Gereğini bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Unvanı / Adı / Soyadı	Kurumu	Araştırma ile ilişki	Karar	İmza
Prof. Dr. Naci Tolga SARUÇ (Başkan)	İktisat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Eray YURTSEVEN (Başkan Yardımcısı)	Sağlık Bilimleri Enstitüsü	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Yrd. Doç. Dr. Selçuk Bora ÇAVUŞOĞLU (Başkan Yardımcısı)	Spor Bilimleri Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Yrd. Doç. Dr. Çiğdem Börke TUNALI (Başkan Yardımcısı)	İktisat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	B. Tunalı.
Prof. Dr. Recep ALPYAĞIL	İlahiyat Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Melek Nihal ESİN	Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Yasemin IŞIKTAÇ	Hukuk Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Ceyhan KANDEMİR	İletişim Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selahattin KARABINAR	İktisat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Seyhan NİŞEL	İşletme Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Mustafa Hamdi SAYAR	Edebiyat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Prof. Dr. Selim YAZICI	Siyasal Bilgiler Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Hanife Özlem SERTEL BERK	Edebiyat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. İlkay DEMİR	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Ayşe Esra İŞMEN GAZİOĞLU	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Rasim İlker GÖKBULUT	Ulaştırma ve Lojistik Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Hüseyin Kurtuluş ÖZCAN	Mühendislik Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Haluk ZÜLFİKAR	İktisat Fakültesi	E☐ H☒	☒ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☐ M.Katılmadı	
Doç. Dr. Funda BÜYÜKYILMAZ	Florence Nightingale Hemşirelik Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	
Yrd. Doç. Dr. Çare SERTELİN MERCAN	Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi	E☐ H☐	☐ Onay ☐ Katılmadı ☐ Ret ☒ M.Katılmadı	

İNTİHAL RAPORU İLK SAYFASI

GENÇLER VE YAŞLILARIN MEKÂNSAL AYRIŞMA PRATİKLERİNİN SOSYAL HİZMET AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ CAFERAĞA MAHALLESİ ÖRNEĞİ

ORIJINALLIK RAPORU

%5	%4	%1	%2
BENZERLIK ENDEKSI	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCI ÖDEVLERI

BIRINCIL KAYNAKLAR

1	dergipark.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
2	Submitted to The Scientific & Technological Research Council of Turkey (TUBITAK) Öğrenci Ödevi	<%1
3	polen.itu.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1
4	www.acarindex.com İnternet Kaynağı	<%1
5	AKARÇAY, Erhan and SUĞUR, Nadir. "ESKİŞEHİR'DE KENTİN VE TÜKETİM MEKÂNLARININ DÖNÜŞÜMÜ", Ankara Üniversitesi, 2016. Yayın	<%1
6	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<%1

DEMİR, Güler. "Oldenburg'un Üçüncü Mekân

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı	Duygu	**Soyadı**	KAHRAMAN
Doğ.Yeri	Tokat	**Doğ.Tar.**	04.07.1987
Uyruğu	T.C.		
Email	dyg.kahraman@gmail.com		

Eğitim Düzeyi

	Mezun Olduğu Kurumun Adı	**Mez. Yılı**
Yük.Lis.	İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Anabilim Dalı	Devam ediyor
Lisans	İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü	2010
Lise	Yabancı Dil Ağırlıklı Tuzla Lisesi	2005

İş Deneyimi

	Görevi	**Kurum**	**Süre (Yıl - Yıl)**
1.	Sosyolog	Kadıköy Belediyesi	2010 - Devam

Yabancı Dilleri	**Okuduğunu Anlama***	**Konuşma***	**Yazma***
İngilizce	İyi	Orta	Orta

Bilgisayar Bilgisi

Program	**Kullanma becerisi**
Microsoft Office Programları	Çok iyi
MAXQDA	İyi

Yayınları/Tebligleri Sertifikaları/Ödülleri

Kahraman,D.,Çizel,E.E, Gümüş Demir,N.(2016) "Kadıköy Örneklemi Üzerinden Yaşlılık Politiklarının Geliştirilmesinde Aktif Yaşlanma Olgusunun Mahalle Bazlı Araştırması": Ankara. VII.Ulusal Sosyoloji Kongresi Bildiri Sunumu

Özel İlgi Alanları (Hobileri): Kent Sosyolojisi, Sosyal Antropoloji, Gençlik Çalışmaları.